

GRANNSKOÐANARFRÁGREIÐING

Roknskapir Landskassans

1989 - 1991

**Grannskoðanardeild Landskassans
apríl 1994**

Innihaldsyvirlit

	<i>síða</i>
Inngangur	2
Yvirlit yvir rakstrarroknskapir fyri figgjarárin 1989-1991 (samandráttur).....	4
Meirnýtsla	5
Gongd í figgjarstöðuni	7
Skúlamál:	
Fólkaskúlin	8
Suðuroyar HF-skeið v.m.	9
Fiskivinnuskúlin í Vestmanna.....	10
Føroya Sjómansskúli í Tórshavn.....	10
Upphøggingarstuðul:	
Reglugerð nr. 27/1988	11
Løgtingslóg nr. 46/1990	12
Serlán	14
Almannamál	17
Veðhaldsútlekkingar:	
Lóg nr. 13/67.....	23
Veðhald fyri lánnum til fiskiskip.....	24
- Bygginummar 53	24
- Felagsútreiðslur	30
- Bygginummar 46.....	31
- Reynsatindur/Olaf í Garðastovu.....	35
- Stígarklettur og Hádegisklettur	42
- Onnur fiskiskip og viðmerkingar frá umsitingini	44
Veðhald fyri lánnum til flakavirkir	46
- P/F Norðís.....	46
- P/F Sólarris	47
- P/F Kósavirkið.....	48
Veðhald fyri lánnum til onnur virkir	49
- P/F Blue North	49
- P/F Klaksvíkar roykivirki.....	50
- P/F Atlantic Fish Cold Storage	50
Veðhald fyri lánnum til kommunur.....	52
Veðhald fyri láni til P/F Atlantic Airways	53
Veðhald fyri lánnum til I.R.F.	55
Innkrevjing	57
Búskaparráðið	61
Grunnar:	
Orkugrunnurin	62
Oljugrunnurin	63
Gistingahúsgrunnurin	66
Grunnar viðvíkjandi samferðslu.....	67
Veðhaldsgrunnurin	69
Skjal:	
1. Meirnýtsla 1989	70
2. Meirnýtsla 1990	72
3. Yvirlit yvir veðhaldsútlegg	75

Inngangur

Grannskoðanin av bókføring og roknskapum landskassans 1989-1991 er gjørd við støði í reglugerð landsstýrisins frá 9. juni 1976 fyri internu grannskoðanardeild landskassans, har ásett er, at landskassans roknskapur og bókføring verða grannskoðað av internu grannskoðanardeild landskassans undir eftirliti av lögtingsins statsautoriseraða grannskoðara. Reglugerðin umfatar grannskoðanina av tí partinum av landskassaroknskapinum og landskassabókføringini, sum verður førd og umsitin av Føroya Gjaldstovu.

Sambært reglugerðini er ásett, at teir stovnar, sum hava sjálvstøðuga bókføring og roknskap, koma ikki undir grannskoðan av grannskoðanardeildini. Her er talan um stovnar so sum Telefonverkið, Postverkið, Strandferðslan, Apoteksverkið, Sjúkrahúsverkið, útlánsgrunnar, studingsskipanir sum Lønjavningargrunnurin og Jarðarráðið umsita, stovnar innan almanna- og heilsuverkið, ávísir skúlar o.s.fr. Hesir verða grannskoðaðir av privatum grannskoðarum, og nakrar av hesum roknskapum leggja lögtingsgrannskoðararnir fyri tingið til góðkenningar.

Grannskoðanin er farin fram á tann hátt, at grannskoðanardeildin, so hvørt grannskoðað verður, hevur sent stovnum v.m. grannskoðanarfrágreiðingar til kunningar og viðmerkingar, og er landsstýrið síðani kunnað um úrlitið.

Í hesi frágreiðing verður greitt nærri frá nøkrum av niðurstøðunum av grannskoðanini við tilknýti til landskassans roknskapir fyri 1989-1991. Landsstýrið/landsumsitingin hevur havt høvi at ummæla hesa frágreiðing og er meira gjølla kunnað um grannskoðanina av ávísimum økjum.

Í grannskoðanarfrágreiðingini eru staðfest viðurskifti, har útreiðslur eru hildnar og lán/veðhald veitt, har spurningur kann setast við lógarheimild og endamál. Innkrevjingin hevur ikki verið nøktandi á øllum økjum og somuleiðis má metast, at tað í fyrisitingini í fleiri førum ikki er sýnt neyðugt figgjarligt umhugsni í sambandi við umsiting av landsins peningi.

Vísandi til, at ein størri gjøgnumgongd av veðhaldum/veðhaldsútleggum ikki áður er umrødd í grannskoðanarfrágreiðingum, hava lögtingsgrannskoðararnir ynskt hetta í sambandi við at henda grannskoðanarfrágreiðing er gjørd.

Ein stórir trupulleiki viðvíkjandi gjøgnumgongd av veðhaldsútleggum er m.a., at tað ofta er so long tíð fráliðin síðani tilsøgnir um ávís veðhald eru givnar, at tað ikki altíð fæst vissa fyri at ávís mál eru nógv væl lýst, hóast roynt hevur verið at kanna hesi mál gjølla, og biðið er um viðmerkingar til hesi frá umsitingini/landsstýrinum.

Tí kann tað vísa seg at ávísir skeivleikar ella misskiljingar av misgáum eru komnar fyri, men fær hetta væl ikki verið øðrvísi, og um so er, verður høvi at rætta hesar í sambandi við viðgerðina av landskassaroknskapinum.

Mett verður at landskassaroknskapirnir fyri 1989 og 1990 ikki geva eina nógv greiða mynd av rakstri og figgjarstöðu, men at roknskapurin fyri 1991, tá flestu landskassagrunnar vórðu avtiknir og aktivini virðismett, saman við frágreiðing, viðmerkingum og notum vísir eina fullgóða mynd av rakstri og figgjarstöðu.

Tórshavn, tann 19. apríl 1994

Grannskoðanardeild Landskassans

Leivur Harryson

P/F Grannskoðaravirkið INPACT

Jógvan Joensen, statsaut.grannskoðari

Yvirlit yvir rakstrarroknskapir fyrri fíggjarárini 1989-1991 (samandráttur)

(mió.kr.)

Roknsk.	1989		1990		1991		Eyka F-lóg
	F-lóg	Roknsk.	F-lóg	Roknsk.	F-lóg	F-lóg	
INNTØKUR:							
§ 1 Skattir	1.281	1.310	1.144	1.220	988	1.050	1.050
§ 2 Toll- og framleiðslugjöld	957	1.108	785	1.003	762	803	768
§ 3 Onnur gjöld	17	12	14	16	4	2	3
§ 4 Inntøkur av spæli	1	1	1	1	1	1	1
§ 5 Rentur & vinningsbýti v.m.	÷ 33	3	÷ 121	÷ 42	÷ 130	÷ 108	÷ 126
§ 6 Landsstovnar	÷ 58	÷ 42	÷ 78	÷ 44	0	22	0
§ 7 Partur av avlopi Danska Tjóðbankans	21	15	0	20	34	20	20
§ 8 Gjöld frá danska statinum	730	749	752	764	771	785	785
§ 9 Ymsar inntøkur	-	-	-	-	3	1	1
Samantaldar inntøkur	2.916	3.156	2.497	2.938	2.433	2.576	2.502
ÚTREIÐSLUR							
§ 10 Løgtingið	16	15	16	16	17	15	16
§ 11 Landssumsitingin	160	157	152	149	169	155	169
§ 12 Heilsumál	411	401	359	354	361	349	356
§ 13 Samferðslumál	317	315	289	267	386	376	383
§ 14 Skúlamál	426	422	391	380	386	378	391
§ 15 Vísind, bókméntir og list	124	123	85	85	59	59	62
§ 16 Fiskivinna, sigling o.t.	601	425	547	536	539	522	526
§ 17 Landbúnaður og matrikulering	53	51	45	45	36	36	36
§ 18 Handil, ídnaður v.m.	52	50	46	43	47	48	48
§ 19 Almanamál v.m.	900	821	853	791	800	806	785
§ 20 Pensjónsútreiðslur	9	5	10	8	11	10	11
§ 21 Effektivar veðhaldsbindingar	105	105	80	80	167	170	170
§ 22 Aðrar og óvissar útreiðslur	6	6	7	6	7	7	7
§ 23 At leggja í ymsar grunnar v.m.	120	146	99	106	0	0	0
§ 24 Burturleggingar til avdráttir av lánum	5	4	0	4	0	0	0
§ 25 Avskrivningar	52	54	37	38	0	0	0
§ 26 Ymsar ognarútreiðslur	-	1	-	1	-	1	1
§ 27 Reguleringskonto	0	50	0	30	20	0	20
Samantaldar útreiðslur	3.357	3.151	3.016	2.939	3.005	2.932	2.981
Rakstrarundirskot	÷ 441	+ 5	÷ 519	÷ 1	÷ 572	÷ 356	÷ 479

Meirnýtsla.

Viðvíkjandi figgjarárunum 1989 og 1990

Sambært figgjarløgtingslógini fyri **1989** varð met, at talan fór at verða um eitt rakstraryvirskot uppá 5,7 mió.kr., men sambært landskassaroknskapinum gjørdist undirskotið 441 mió.kr., ein munur uppá 446 mió.kr.

Inntøkurnar vórðu 240 mió.kr. lægri enn met.

Útreiðslurnar vórðu 206 mió.kr. hægri enn met. § 21, effektivar veðhaldsbindingar, vísir eina nýtslu uppá 105 mió.kr., men skrásettu nettoveðhaldsútreiðslurnar í veðhaldsgrunninum vórðu, 288 mió.kr., 183 mió.kr. hægri enn figgjarlóg/rakstrarroknskapurin vísir.

Sambært figgjarløgtingslógini fyri **1990** varð met, at talan fór at verða um eitt rakstrarundirskot uppá 0,6 mió.kr., men sambært landskassaroknskapinum gjørdist undirskotið 519 mió.kr.

Inntøkurnar vórðu 441 mió.kr. lægri enn met.

Útreiðslurnar vórðu 77 mió.kr. hægri enn met. § 21, effektivar veðhaldsbindingar, vísir eina nýtslu uppá 80 mió.kr., men skrásettu nettoveðhaldsútreiðslurnar í veðhaldsgrunninum vórðu, 170 mió.kr., 90 mió.kr. hægri enn figgjarlóg/rakstrarroknskapurin vísir.

Um meirnýtslan á § 21 verður tikin við, so er samlaða rakstrarundirskotið í figgjarárunum 1989 og 1990 góðar 1,2 mia.kr. í mun til figgjarløgtingslógirnar hesi bæði árin, sum so at siga javnvigaðu, tá tær vórðu samtyktar.

Í mun til árin frammanundan, er meirnýtslan sum heild í 1989 og 1990 í teim nógvu grunnunum ikki so stór, burtursæð frá veðhaldsgrunninum, har meirnýtslan var 273 mió.kr.

Ikki allar eykajáttanir eru skrásettar í landskassaroknskapinum. Grannskoðanardeildin hevur gjøgnumgingið gerðabøkurnar hjá figgjarnevndini og tær lógir í figgjarárunum, sum viðvíkja eykajáttanum.

Í skjali 1 og 2 er eitt yvirlit yvir bruttomeirnýtsluna í 1989 og 1990 í mun til játtan á figgjarlóg og eykajáttanir frá figgjarnevndini ella sambært løgtingslógum. Fyri bæði figgjarárin er talan um eina bruttomeirnýtslu uppá uml. 400 mió.kr. í alt.

Tær størstu meirnýtslurnar hesi bæði árin eru á hesum økjum:

	<i>(mió.kr.)</i>
- Almannamál	160
- Rentuútreiðslur	131
- Strandferðslan (fekk »eykajáttan« í 1991)	25
- Skúlamál	19
- Heilsumál	14

Viðvíkjandi skúlamálum kann nevnast, at tað sum er skrásett sum nýtsla hjá t.d. teim teknisku skúlunum ikki er tað, sum er brúkt sambært ársroknskapunum hjá skúlunum tey einstøku árin.

Játtanarviðurskiftini á fiskivinnuøkinum eru nærri lýst í álitinum frá lögtingsgrannskoðarunum dagfest 16. februar 1994 um roknskapirnar hjá Lønjavningar- og Ráfiskagrunninum.

Viðvíkjandi figgjarárinum 1991

Í 1991 vórðu játtanarviðurskiftini munandi broytt, flestu landskassagrunnarnir vórðu avtiknir og ein eykafiggjarlóg varð samtykt fyri 1991.

Viðvíkjandi meir-/minninýtslu samanborið við játtan kann tí vísast til roknskapin fyri 1991, har roknskapartølini eru sett upp í mun til játtanirnar á eykafiggjarlógini fyri 1991.

Samlaðu inntøkurnar gjørdust 69 mió.kr. minni enn mett og útreiðslurnar 24 mió.kr. størri, netto.

Í mun til árin frammanundan eru frávikini í 1991 munandi minni. Tær størstu meirnýtslurnar viðvíkja almannamálum, fiskivinnu og sjúkrahúsverkinum.

Í sambandi við at landskassagrunnarnir vórðu avtiknir kann nevnast, sum víst í landskassaroknskapinum fyri 1991, at fram til 1990 høvdu hesir 4 grunnar havt tað størstu meirnýtsluna:

	<i>(mió.kr.)</i>
- Grunnur móti tapum av lánnum og veðhaldum	290
- Grunnur til fiskiskipaupphøgging	48
- Grunnur til berghol og brúgvagerð	34
- Grunnur til sjúkrahúsbygging	13

Gongd í fíggjarstöðuni

Fíggjarstöðan í landskassaroknskapunum til og við 1990 gevur ikki eina greiða og fullfíggjaða mynd m.a. orsakað av, at ein stórir partur av lánum, innistandandi í peningastovnum, útlánum, veðhaldsútleggum v.m. vóru skrásett í teim nógvu grunnunum. Ein stórir partur av hesum útlánum og veðhaldsútleggum vóru harumframt virðisleys. Vísandi til landskassaroknskapin fyri 1991 varð met, at setast skuldu 1,4 mia.kr. av móti tapi av landskassaútlánum, veðhaldsútleggum v.m., og at umleið 200 mió.kr. av skattaefirstöðunum vóru virðisleysar.

Vísandi til omanfyristandandi ber tí ikki til at gera eitt greitt yvirlit yvir gongdina í fíggjarstöðuni, so sum hon er uppsett í landskassaroknskapunum áðrenn 1991.

Niðanfyri er gjørt eitt yvirlit, sum vísir innistandandi og skuld, íroknað grunnar, fyri árinum 1987-1991:

	<i>(mió.kr.)</i>				
	<u>1987</u>	<u>1988</u>	<u>1989</u>	<u>1990</u>	<u>1991</u>
Innistandandi (íroknað grunnar)	466	369	366	391	239
Lán (íroknað grunnar og tvungna uppsparing)	<u>÷ 437</u>	<u>÷ 493</u>	<u>÷ 1 018</u>	<u>÷ 1 584</u>	<u>÷ 2 163</u>
Nettoogn/-skuld	<u>+ 29</u>	<u>÷ 124</u>	<u>÷ 652</u>	<u>÷ 1 193</u>	<u>÷ 1 924</u>
Skrásettar veðhaldsskyldur	<u>2 379</u>	<u>2 251</u>	<u>2 186</u>	<u>2 119</u>	<u>1 661</u>

Ultimo 1987 var talan var um eina nettoogn excl. veðhaldsskyldur, sum tá vóru skrásettar til uml. 2,4 mia.kr.

Frá 1987-1991 vaks nettoskuld landskassans til umleið 2 mia.kr., men í hesum tíðarskeiði minkaðu veðhaldsskyldur landskassans við umleið 0,7 mia.kr., vegna tess, at landskassin í hesum tíðarskeiði hevur útgoldið munandi upphæddir av tí at veðhald gjørdust effektiv.

Nevnast skal tó, at skrásettu veðhaldsskyldur landskassans í stóran mun ikki hava verið eftirfarandi øll árinum. Frá tí at tilsøgn um veðhald varð givið til landsstýrið undirskrivaði árit um landskassa veðhald á skuldarbrøvini gingu ofta fleiri ár, og í fleiri førum fekk gjaldstovan tá ikki boð um at skráseta veittu veðhaldini í veðhaldsyvirlitið.

Mett verður, at avtøkan av grunnunum, virðismetingin av aktivum og uppsetingin av fíggjarstöðuni í landskassaroknskapunum fyri 1991, við notum og viðmerkingum, geva roknskaparlesarum eina greiðari og meira fullfíggjaða mynd av fíggjarstöðuni í mun til undanfarin ár.

Skúlamál.

Fólkaskúlin

Yvirlit yvir rakstur v m 1989-1991 (mió kr.):

		<u>1989</u>	<u>1990</u>	<u>1991</u>
Fólkaskúlin	144	148	144	
Læraraeftirlønir		10	11	11
Skúlabarnaflutningur		<u>1</u>	<u>1</u>	<u>3</u>
		<u>155</u>	<u>160</u>	<u>158</u>

Sambært álitum frá Landsskúlafyrisitingini um tíma- og lærugreinabýtið 1992, er gongdin í barnatali og pultstímum fyri ávís skúlaár henda:

	<u>79/80</u>	<u>86/87</u>	<u>89/90</u>	<u>90/91</u>	<u>91/92</u>
Barnatal	8.201	7.764	7.713	7.499	7.336
Pultstímar	14.400	17.150	17.359	15.815	15.227
Pultstímar pr. næming	1,76	2,20	2,75	2,11	2,08

Gongdin í tølunum vísir, at hóast barnatalið er fallandi í omanfyristandandi tíðarskeiði, er pultstímanýtslan í 1991/92 hægri enn hon var í 1979/80. Serliga stórt hevur pultstímatalið verið í 1986/87 og 1989/90, og er pultstímanýtslan pr. næming eisini stór.

Grannskoðan:

Allir skúlar senda á hvørjum ári Landsskúlafyrisitingini eitt samlað tímayvirlit, ið vísir, hvussu nógvar og hvørjar tímar hvør einstakur lærari hevur, og er hetta grundarlagið fyri tímaniðurskurði og lønarútgjaldingunum til teir einstøku lærararnar. Grannskoðanardeildin hevur, við stóði í tveimum av størstu skúlunum í landinum, Tórshavnar Kommunuskúla og Skúlanum á Ziskatrøð í Klaksvík, kannað, um samsvar er ímillum tað tilfar skúlin sendir til Landsskúlafyrisitingina og egnu skrásetingar skúlans. Tilfar so sum floksbøkur (protokollir), næmingalistar, skema fyri tann einstaka læraran og yvirlit yvir valgreinabólkar er eisini gjøgnumgingið. Grannskoðanardeildin hevur eisini kannað sjálvi lønarviðurskiptini og við stakroyndum valt nakrar lærarar út fyri at kanna, um útgoldin mánaðarløn samsvarar við hildnar tímar og lønarsáttmála.

Figgjarstýringin:

Skipanin sum verður nýtt at stýra figgjarviðurskiptum fólkaskúlans tykist vera væl umsitin, og út frá teim stakroyndum gjørdar eru verður mett, at samsvar er ímillum tímayvirlit send Landsskúlafyrisitingini og tær ymsu skrásetingarnar á skúlunum.

Vallærugreinaflokkar:

Kanningarnar av floksbókunum fyri vallærugreinaflokkar vísti, at talið av næmingum í nøkrum førum tykist vera sera lágt, og spurningurin er, um hetta í øllum førum er tilætlað út frá einum heildarsjónarmiði, men av tí at tímarnir eru miðfirraðir út til skúlarnar, so gevur hetta skúlunum eitt ávíst frælsi til sjálvir at áseta markið fyri, hvussu smáir bólkarir kunnu vera.

Lønarkannan:

Ongar viðmerkingar vóru hesum viðvíkjandi, men sum nú er, eru fleiri lønaravtalur, - semjur, -rundskriv v.m galdandi á økinum, og mælt varð tí til, at gjørdur verður ein samanskrivaður lønarsáttmáli.

Arbeidstíð/arbeidsskylda/frítíð:

Tað eru ikki ásettar nærri reglur um arbeidstíð/arbeidsskyldu/frítíð v.m., tá ongin undirvísing er, og tað tykist misjavn, hvussu nógvar tímar/dagar arbeitt verður í mun til ein vanligan ársnorm.

Landsskúlafyrisitingin upplýsir, at tað er uppgávan hjá skúlastjóranum at syrgja fyri, at lærararnir eru við í teimum uppgávum, ið annars eru á skúlanum. Landsskúlafyrisitingin hevur mælt til at ársnormur heldur enn vikutímanormur verður brúktur sum grundarlag undir tænaastutíðaravtaluni hjá lærarum innan alt skúlavarkið, m.a. vísandi til at hetta hevði bøtt um møguleikarnar at brúkt lærararnar øðrvísi, tá ið ongin undirvísing er á skúlunum.

Viðlíkahald - bøkur:

Nú kommunurnar eru so illa fyri figgjarliga, er stórus vandi fyri, at vanligt viðlíkahald av ávísnum skúlum verður spart burtur, og kann tað hava við sær munandi størri útreiðslur seinni. Somuleiðis verður spart nógva uppá undirvísingartilfar, sum eisini er ein kommunal uppgáva.

Suðuroyar HF-skeið v.m.

Skúlin hevði í figgjarárinum 1991 eina nýtslu uppá slakar 5 mió.kr., í 1990 4,3 mió.kr. og í 1989 4 mió.kr. Lønaráreiðslurnar vóru í 1991 4,2 mió.kr., í 1990 3,7 mió.kr. og í 1989 3,5 mió.kr. Í skúlaárinum 1991-92 vóru 4 HF flokkar, 2 í Vági 2 og 2 á Tvøroyri. Á Tvøroyri var 1 FHS flokkur, og Fiskivinnuskúlin helt til í hølum hjá Vágs skúla.

Grannskoðanin av HF-skeiðinum v.m. í Suðuroynni, rakstrarstað 14155, er gjørd við at gjøgnumganga roknskapartilfarið v.m. í sambandi við vitjan har í mei mánaði 1992. Grannskoðanarfrágreiðing varð send Landsskúlafyrisitingini 28. oktober 1992 og mælt varð til, at Landsskúlafyrisitingin í samráð við lønardeildina í landsstýrinum tók stig til at fáa fulla greiðu á ymsum lønar-/sáttmálaviðurskiftum.

Talan hevur verið um sera nógvar yvirtímar. Í mun til eitt fult skyldugt tímatal uppá 21,5 tímar um vikuna høvdu sjev av lærarunum í meðal 33 tímar um vikuna, teir hægstu høvdu 38 tímar. Sambært skúlaleiðaranum er orsøkin til ta nógva yvirtíðina óvissan sum ráddi um framtíðar undirvísingartilboðini í skipanini av skúlanum hetta árið. Ongi greið boð komu frá myndugleikunum, og ov langt var útlíðið, áðrenn starvslýsingarnar komu í bløðini.

Um lønarsáttmálaviðurskiftini viðvíkjandi FHS-útbúgvingini tykist tað óheppið at blanda tveir ymiskar sáttmálar saman, YF- og HL-sáttmálan. Landsskúlafyrisitingin heldur, at tað hevði lætt um, um allir lønarsáttmálar vórðu gjørdir føroyskir, og at teir vórðu gjørdir eftir sama leisti, soleiðis at teir vóru samanberiligir.

Talið av tímum í niðurskurði til umsiting, umsjón, tóluppsætning, søvn, ráðlegging og vegleið-

ing var 65 um vikuna, svarandi til 3 akademisk fulltíðarstørv, men er her talan um ein sáttmálaspurning.

Viðvíkjandi teim smáu flokkunum í vallærugreinunum varð upplýst, at hetta varð gjørt við góðkenning frá landsskúlafyrisingini, vísandi til at tað annars ikki ber til at hava eitt rímiligt lærugreinaval á einum so lítlum geografiskum øki.

Fiskivinnuskúlin í Vestmanna

Í 1991 hevði skúlin eina nýtslu uppá uml. 3 mió.kr. Av teimum vóru 2 mió.kr. lønir. Skúlin hevur virkað síðani 1989, og í tíðarskeiðinum frá 1989 til 1991 eru íalt gjørdar íløgur fyri uml. 2 mió.kr. Talan er um umbygging av húsum, innrættan av starvsstovu, fiskarúmi og keyp av tólum og útgerð fyri uml. 1,4 mió.kr. og keyp av innbúgvi fyri 0,6 mió.kr.

Grannskoðanin av Fiskivinnuskúlanum er gjørd í sambandi við vitjan á skúlanum í mei 1992. Grannskoðanarfrágreiðing varð send Landsskúlafyrisingini 17. desember 1992, har mælt varð til at fáa fulla greiðu á ymsum lønar-/sáttmálaviðurskiftum m.a. viðvíkjandi tímaníðurskurði fyri ferðing.

Føroya Sjómannsskúli í Tórshavn.

Roknskaparviðurskifti/-yvirlit

	(1.000 kr.)		
	1989	1990	1991
<u>Útreiðslur:</u>			
Lønir	5.226	5.314	5.611
Aðrar rakstrarútreiðslur	<u>1.305</u>	<u>1.019</u>	<u>1.089</u>
Útreiðslur samanlagt	6.531	6.333	6.700
Skeiðinntøkur	—	—	<u>÷490</u>
Nettóútreiðslur	<u>6.531</u>	<u>6.333</u>	<u>6.210</u>
Játtan á figgjarlógini	6.525	6.000	5.600
Eykajáttan	<u>—0</u>	<u>—0</u>	<u>—700</u>
	<u>6.525</u>	<u>6.000</u>	<u>6.300</u>
Meir/minninýtsla	<u>÷6</u>	<u>÷333</u>	<u>+90</u>

Nærum 84% av útreiðslum skúlans eru lønir. Á skúlanum vóru í 1991 15 fastløntir lærarar og 2 tímaløntir. Lærarnir á sjómannsskúlanum eru løntir eftir sáttmála millum Føroya landsstýri og Tænastumannafelagið frá 29. januar 1988.

Grannskoðanin av Føroya Sjómannsskúla í Havn er gjørd við at gjøgnumganga skjalatilfar v.m. á staðnum, og grannskoðanarfrágreiðing er send Landsskúlafyrisingini 21. januar 1993. Mælt er til, at sáttmálaviðurskiftini viðvíkjandi lønum verða dagførd og endurskoðað, soleiðis at greiðari reglur verða ásettar á ymsum økjum, og at øll yvirtíð verður bókað sum yvirtíð.

Upphöggingarstuðul.

Í fíggarárunum 1989-1991 eru íalt útgoldnar uml. 274 mió.kr. í upphöggingarstuðli til 55 skip og bátar, fyrst eftir reglugerð nr. 27 frá 3. mei 1988 og seinni eftir lögtingslóg nr. 46 frá 30. mars 1990.

Upphöggingarstuðul sambært reglugerð nr. 27, frá 3. mei 1988.

Nevnast kann, at 22 skip hava fingið upphöggingarstuðul eftir kunngerðini frá 3. mei 1988, íalt uml. 92 mió.kr.

Sambært einum yvirliti frá serlánsnevndini høvdu nøkur skip beinleiðis søkt um at koma undir hesa skipan. Onnur komu aftrat, tá fíggarliga støða teirra varð viðgjørð í sambandi við umsókn um serlán. Harumframt var talan um fiskifør, sum nevndin metti onga vón høvdu fyri at klára seg, og sum tí áttu at fáa bjóðað kondemnering (nøkur av hesum skipum fingi eisini serlán). Landsstýrið hevur á landsstýrisfundum samtykt, hvørji skip skulu fáa upphöggingarstuðul.

Í sambandi við grannskoðan av upphöggingarstuðlinum, eru 6 sakir/skip vald út. Talan er um hesi skip:

Rivkollur, Neptun, Bláfossur, Drangur, Vágsubúgvín og Leithamar.

Vit hava harumframt havt fundir og skrivligt samskipti við fiskivinnuumsitingina og við Ottar Olsen, sum avgreiddi øll mál til útgjaldingar.

Viðvíkjandi § 2 og § 3.

Í § 2 er ásett, at stuðul kann veitast teimum, sum vilja leggja skip ella lata fiskifør høgga upp og lata frá sær fiskiloyvi til veiðu, har veiðutrýstið er ov stórt ella kvoturnar ov smáar. Í § 3 er ásett, at fiskifarið skal hava verið í vanligum rakstri seinastu árinum, áðrenn søkt verður um stuðul.

Tað finst ongin meting ella nakað tilmæli fyri hvørt einstakt skip, har ávirkanin av veiðuni-/veiðutrýstinum er viðgjørð. Upplýsingar um fiskidaga- ella túratal, sum eru kravdir eftir § 5, tykjast ikki vera nýttir í teim førum, hesir eru í sakunum.

Tey skip, ið eru gjøgnumgingin, høvdu øll, hóast ongar avskrivningar vóru gjørdar, havt munandi rakstrarhall í fleiri ár og stóra negativa eginogn umframt nógva falna skuld. Ottar Olsen hevur upplýst, at fleiri av skipunum, ið hann avgreiddi, ikki høvdu verið í vanligum rakstri tey seinastu 1-3 árinum, og at talan stórt sæð var um fallittbúgv.

Viðvíkjandi § 4

Sambært hesi grein, kunnu upp til 80% í endurgjaldi veitast av ~~veðskuld~~ í fiskifarinum. Um fiskifarið verður selt uttanlands, ella á annan hátt peningur fæst, í sambandi við at fiskiloyvi verður latið aftur, skal hetta dragast frá.

Lánini, sum landskassin hevði veitt viðkomandi feløgum og persónum, vórðu strikað 100%. Útlendskir lánikreditorar og Realurin fingtu útgaldið 100% av teirra ágóða. Føroyskir bankar og kreditorar fingtu 80% uttan mun til, um talan var um veðskuld. Tað vóru sera nógv ivamál í sambandi við hesa tulkning, og tað vóru fleiri fundir við peningastovnarar.

Viðvíkjandi § 5

Sambært § 5 skulu feløg ella persónar, sum søkja um at koma undir hesa skipan, senda landsstýrinum roknskap fyri trý tey seinastu árinum, ella tað tíðarskeið fiskifarið hevur verið í fiskiflotanum. Henda treyt er hildin næstan til fulnar.

Eisini skal latast yvirlit yvir fiskidaga- ella túratal fyri sama tíðarskeið, og sagt skal verða frá, hvussu nógv stuðul søkt verður um, og, um farið verður selt av landinum, hvussu nógv fæst fyri tað. Í fleiri førum finnast ongi yvirlit yvir fiskidaga- ella túratal í sakunum. Fleiri skip, sum søktu um serlán, fingtu boðið upphøggingarstuðul í staðin. Av hesi orsök er tí ikki sagt frá, hvussu nógv stuðul søkt verður um.

Viðvíkjandi § 6

Her er ásett, at landsstýrið, við góðkenning frá í minsta lagi 5 limum í figgjarnevndini, kann gera undantøk frá teimum reglum, sum eru nevndar omanfyri, tá serligar umstøður tala fyri tí. Hugt er eftir í gerðabókunum hjá figgjarnevndini. Har eru skipini, sum hava fingið upphøggingarstuðul, ikki viðgjørd hóast omanfyrenevndu frávik.

Viðmerkingar

Upphøggingarstuðulin, sum varð veittur eftir reglugerð nr. 27 frá 3. mei 1988, var trupul at umsita, og í fleiri førum ikki veittur í tráð við reglugerðina. Fleiri av teimum skipum, ið fingtu upphøggingarstuðul, vóru ella vóru um at verða lögð av figgjarligum og øðrum orsökum, og fiskiskapurin hevur m.a. tí í fleiri førum ikki verið tann heilt stóri, og upphøggingarstuðulin til fleiri av hesum skipum kostaði tí serliga nógv í mun til skip, ið høvdu verið í vanligum rakstri. Endamálið hjá landsstýrinum hevur tí helst verið at fáa aftur fiskiloyvi heldur enn at minka um veiðutrýstið í fyrstu atløgu.

Ein partur av teim upphæddum, ið latnar eru í upphøggingarstuðli, høvdu verið útgoldnar sum útlegg fyri lán, ið landskassin veðhelt fyri, eins og ein partur er mótröknaður í áður veittum kreppu-, ser-, stuðuls-, likviditets-, kurstapslánum o.l.

Upphøggingarstuðul samb. lögtingslóg nr. 46 frá 30. mars 1990

(kunngerð nr. 55 frá 3. mei 1990 og kunngerð nr. 7 frá 21. februar 1991).

33 skip fingtu útgaldið uml. 182 mió.kr. í upphøggingarstuðli eftir hesi lóg.

Henda upphøggingarskipan var munandi lættari at umsita, eftirsum stuðul varð veittur í mun til, hvussu nógv skipini høvdu fiskað seinastu árinum. Vit hava uttan stórvegis viðmerkingar gjøgnumgingið hesar útrokningar fyri 12 útvald skip. Talan er um hesi skip:

Polarborg I, Barðið, Fríðborg, Hallarklettur, Korallhav, Kyrjasteinur, Miðhav, Neptunus, Saksaberg, Slættaberg og Snoddið.

Nøkur av teimum skipum, sum hava fingið útgaldið serlán eftir lógini frá 1988 hava stutt aftaná eisini fingið upphøggingarstuðul.

Sambært kunngerðini (55/90) skulu avtalur, sum landsstýrið ger við figgjarstovnar, leggjast fyrri figgjarnevndina. Eftir at hava kannað gerðabøkurnar hjá figgjarnevndini sæst ikki, at ein slík viðgerð er farin fram har. Fiskivinnuumsitingin upplýsir, at tað óivað av ósketni er hendur ein feilur her. Sambært Ll. nr. 46 frá 30.3.1990 um upphøggingarstuðul skal landsstýrið avgera hesi mál, og landsstýrinum verður heimilað at seta nærri reglur fyrri upphøggingarstuðlinum í kunngerð. Tá so kunngerðin kom 3.5.1990, er figgjarnevndin samb. § 3 komin uppí viðgerðina.

Av øðrum viðmerkingum kunnu nevnast, at eftir at tað eina skipið hevði fingið útgaldið upphøggingarstuðul, varð veittur rentustudningur til skipið/eigararnar uppá umleið 1 mió.kr. í sambandi við umbygging til farmaskip, hóast tað í § 2, 3. stk. er ásett, at fiskifar/eigari, sum hevur fingið upphøggingarstuðul, ongan stuðul ella studning kann fáa úr landskassanum aftur til nakað endamál, og varð tí mett, at hetta ikki var í tráð við lógina. Uppá fyrispurning er landsstýrið av somu áskoðan, men upplýst verður, at tann stuðul sum fyrst og fremst er havdur í huga, er stuðulin er eftir lógunum um stuðul til fiskivinnuna.

Serlán.

Lógargrundarlag

Løgtingslóg nr. 41 frá 21. mei 1988 um lán/serlán til fiskifør heimilar landsstýrinum saman við Fíggjarnevndini at nýta upp til 150 mió.kr. til at bota um rakstrargrundarlagið hjá fiskiførum. 67 skip fingi í tíðarskeiðinum 1988-91 útgaldið ialt 125 mió.kr.

Sambært kunngerð nr. 48, frá 26. mei 1988, eru nærri treytir settar fyri lánsveiting eftir hesi lóg:

Lán kunnu veitast til *fiskifør*, sum eru komin í *fíggjarliga trongstöðu*, orsakað av at veiðumøguleikarnir eru versnaðir, og av at rakstrarútreiðslurnar eru øktar. Lánini verða at nýta til fígging av terminsgjöldum og ognarum. Lánini verða at veðtryggja best møguligt í avvarðandi skipi.

Umsøkjarin skal í minsta lagi leggja við roknskapir fyri trý tey seinastu árinum, um skipið hevur verið ogn hansara so leingi, upplýsingar um støðuna umsóknardagin, grundgeving fyri trongstöðuni og *gjølligar upplýsingar um, hvussu raksturin kann gerast lønandi*, umframt nágreiniligt yvirlit yvir ognarar og eginpening.

Treytin fyri at fáa lán er sambært kunngerðini, at metingar av veiðuvánunum, prísútlitinum og gongdini í rakstrarútreiðslunum geva *grundarlag fyri at halda, at farið, við tí serláni sum verður veitt, verður ført fyri at bera seg fíggjarliga.*

Serlánsnevndin

Sambært kunngerðini ger landsumsitingin tilmæli viðvíkjandi innkomnum umsóknum, og kann hon taka sær serkøna hjálp í viðgerðini. Til at málsviðgera serlánini varð sett ein serlig nevnd við umboðum frá fiskivinnuumsitingini, Lønjavningar- og Ídnaðargrunninum og P/F Føroya Banka.

Grannskoðan

Endamálið við grannskoðanini hevur verið at meta, um lánini eru veitt til tað endamál og eftir teimum treytum, ið ásettar eru í lógini og í kunngerðini. 15 skip eru tilvildarlíga vald út, og fyri hvørt skip er kannað eftir, um treytirnar fyri at fáa lán, sambært lógini um serlán og kunngerðini, eru uppfyltar. Talan er um hesi skip:

Arctic Prawns, Borgarin, Christian í Grótunum, Gáshólmur, Hans Erik, Havlot, Hvannahólmur, Mazeppa, Miðvingur, Morgunstjørnan, Norðhav, Sigurfari, Sjúrdur Tollakson, Strembingur, Suðringur.

Vit hava havt fund við serlánsnevndina og hava síðani havt skrivligt samskipti og fleiri fundir við formannin og skrivaran í serlánsnevndini, har høvi hevur verið at viðgera ávís viðurskipti nærri.

1. Roknskapartilfar.

Roknskapartilfarið, sum umsøkjara sambært kunngerðini skulu leggja við, finst í so at siga øllum førum. Í nøkrum førum eru roknskapirnir ikki grannskoðaðir.

Upplýst er, at ikki alt tilfarið, sum serlánsnevndin nýtti í viðgerðini, finst í sakunum á landsskrivstovuni fyri tey einstøku skipini. Fyrsta tíðarskeiðið, tá flest mál vórðu viðgjørd og umsóknir og skjøl floymdu inn, nýtti serlánsnevndin als ikki journalina hjá landsskrivstovuni, tí at hon ikki megnaði hesa stóru uppgávu. Eisini varð tilfar hjá Fiskivinnuráðnum nýtt, og nógv av roknskapartilfarinum varð latið Fiskivinnuráðnum.

2. Upplýsingar frá umsøkjara um, hvussu raksturinn kann gerast lønandi.

Ein onnur treyt í kunngerðini er, at umsøjarin skal geva gjølligar upplýsingar um, hvussu raksturinn kann gerast lønandi. Hesar upplýsingar eru bert í helmingunum av sakunum. Annars eru viðlagdar rakstrarætlanir, sum flestar eru uppsettar av grannskoðarum. Ivi kann vera um, hvussu realistiskt hesar eru uppsettar. Dømi eru tví- og trífalding av søluni við støðugum ella minkandi útreiðslum hóast økta veiðu.

Serlánsnevndin legði ikki dent á hesar upplýsingar, sum teir mettu onki virði høvdu.

3. Eginpeningur.

Har talan er um partafeløg er ein treyt, at eginpeningurin skal hækkað við 10% av tí peningi, ið veittur verður sum serlán. Viðvíkjandi partsreiðaríum og í øðrum førum verður kravt, at eginpeningurin verður hækkaður við 20% av veitta láninum.

Tá talan er um partafeløg, er vátan frá umsøkjara ella banka um, at eginpeningurin er hækkaður, ella at banki vátar at viðkomandi felag hevur inngoldið eina ávísa upphædd á bók í bankanum. Í fleiri førum er, sambært partafelagsskránni, samsvarandi hækkan av partapeningi ikki seinni skrásett. Tá talan er um partsreiðari e.l. er í tveimum førum inngoldið 10% ístaðin fyri 20%.

Upplýst er, at vátanir frá umsøkjara, peningastovni ella grannskoðara av landsstýrinum vórðu mettar sum nóg gott prógv fyri, at eginpeningurin var hækkaður, og viðvíkjandi partafeløgum varð ikki kravd vátan frá partafelagsskrásetingini um, at partapeningurin var hækkaður.

4. Meting av, um grundarlag var fyri, at skipini fóru at bera seg fíggjarliga.

Fleiri av skipunum vóru sera illa fyri fíggjarliga við stórari lánibyrðu. Hóast ongar avskrivningar vóru gjørdar, var í nærum øllum førum talan um negativa eginogn umframt stóra gjaldkomna skuld. Men bert í einum føri er í roknskapinum tikið fyrivarni fyri framhaldandi rakstri.

Ein treyt í kunngerðini er, at grundarlag skal vera fyri at halda, at farið, við tí serláni sum verður veitt, verður ført fyri at bera seg fíggjarliga. Við at gjøgnumganga roknskapartil-

farið hjá skipunum sæst, at fleiri av hesum longu tá neyvan høvdu nakran móguleika fyri at bera seg fíggjarliga, hóast hesi fingu serlán, og í tveimum førum hevur serlánsnevndin viðmælt umsóknir, sum Búskaparráðið stutt áðrenn hevði mælt frá at veita kreppulán/veðhald, við tí grundgeving at tað ikki var nakar móguleiki fyri at fáa skipini at bera seg fíggjarliga.

Við at kanna heildartilmælini sæst, at nøkur skip hava fingið útgaldið serlán, hóast serlánsnevndin hevur gjørt vart við, at »ongin vón« er fyri framhaldandi rakstri.

Flestu tilmælini vórðu viðgjørd á serligum landsstýrisfundum í september mánaði 1988. Av tí at hetta ikki vóru vanligir landsstýrisfundir, og vanligi skrivarin á landsstýrisfundum ikki færdi gerðabókina, er hetta ikki tikið við í gerðabók landsstýrisins, sum verður send landsstýrismálanevndini. Seinni landsstýrisviðgerðir av serlánnum eru færdar í gerðabók, fyrstu ferð 2. oktober 1988.

Sambært § 1 í lógini verður landsstýrinum heimilað ~~saman~~ við fíggjarnevndini at veita serlánini. Serlánsnevndin gjørdi tilmælini um serlán, sum síðani vórðu viðgjørd av landsstýrinum og lögð fyri fíggjarnevndina, sum viðgjørdi flestu máluni í september og november mánaði 1988.

Nevnast kann, at í fíggjarnevndini var ynski um eisini at fáa øll tey mál, har tað var mett, »at ongin vón er fyri viðkomandi skipi«, og biðið varð seinni um, at øll mál viðvíkjandi serlánnum komu fram til fíggjarnevndina, so nevndin kundi fáa trygd fyri eins viðgerð, og fíggjarnevndin játtaði serlán til fleiri skip »uttan vón«.

Almannamál

Útreiðslur til almannamál í árunum 1989-91 (*mió.kr.*):

	1989	1990	1991
Forsorgarlógin	246,3	259,9	283,3
Fólkapensjónslógin	205,0	217,0	227,7
Avlamispensjónslógin	85,0	87,0	95,8
Barnaforsorgarlógin	55,8	61,7	63,3
Lóg um barnastyrk	3,0	2,5	4,5
Dagpeningalógin (og lögtingslógir)	94,1	87,8	65,3
Lögtingslógir 1)	<u>210,6</u>	<u>137,1</u>	<u>60,4</u>
	899,8	853,1	800,3
Ríkisendurgjald	<u>-214,1</u>	<u>-227,1</u>	<u>-232,1</u>
Landskassans útreiðslur	<u>685,6</u>	<u>626,0</u>	<u>568,3</u>

Útreiðslurnar undir forsorgar-, fólka, avlamis- og barnaforsorgarlógini og lóg um barnastyrk (til einsamallar upphaldarar) eru hildnar sambært fólkatingslógum fyrir Føroyar, útreiðslurnar undir dagpeningalógini partvís sambært fólkatingslógum og partvís sambært lögtingslógum við heimild í blokkstuðulsavtaluni frá 1988.

1) Omanfyrenevndu útreiðslur sambært lögtingslógum eru útgreinaðar niðanfyri (*mió.kr.*):

	1989	1990	1991
Almannamál, ymiskir studningar	84,5	66,5	10,1
Barnastyrkur v.m.	75,7	25,8	12,0
Skúlin á Trøðni (§ 14 frá 1991)	16,7	15,8	-
Samsýning fyri at ansa eldri	11,9	9,2	7,3
Serviðbót til ávísar pensjónistar	11,6	11,4	0,0
Brennistudning til pensjónistar	7,2	6,4	6,6
Bjálving av húsum hjá pensjónistum	3,0	2,0	2,0
Íløgur, studningar	0,0	0,0	19,8
Rentustudning til húsabygging	0,0	0,0	2,0
Uppiskoytisveiting	<u>0,0</u>	<u>0,0</u>	<u>0,6</u>
	<u>210,6</u>	<u>137,1</u>	<u>60,4</u>

Viðmerkingar viðvíkjandi grannskoðanini av almannaútreiðslunum, har talan er um ríkisendurgjald

Eftir samráðingar við ríkisstjórnina fyrst í 70-árunum varð fyrisitingin av almannamálum eftir § 9 í heimastýrslógini yvirtikin frá 1. apríl 1975. Yvirtøka sambært § 9 í heimastýrslógini ber í sær, at heimastýrið fær ábyrgdina av umsitingini (og umsitingarútreiðslunum) av einum málsøki, men at lóggávuvaldið framhaldandi er hjá fólkatatinginum. Yvirtøkan av almannamálum fevndi um tey málsøki, sum sosiala deild Ríkisumboðsins áður hevði umsitið, t.v.s. fólka- og avlamispensjón, forsorgarhjálp, barnaforsorg og barnapening til einsamallar upphaldarar. Serforsorgin (Andveikraverndin við stovnum) varð yvirtikin 1. januar 1988.

Frá 1. januar 1988 varð figgingin lögð um, soleiðis at ríkisendurgjaldið á ávísam økjum varð

tikið burtur, og á øðrum økjum lækkað, og veittur varð í staðin blokkstuðul, har gjaldið frá statinum ikki var tengt at støddini á útreiðslunum, men játtað á donsku figgjarlógini hvørt ár. Aftaná broytingina var talan tó framhaldandi um beinleiðis ríkisendurgjald (refusiónir) uppá uml. 0,2 mia.kr./ár. Bruttoútreiðslurnar við ríkisendurgjaldi hava í meðal ligið um 580 mió.kr. í tíðarskeiðinum 1989-1991.

Áðrenn umsitingin av málsøkinum varð yvirtikin, varð grannskoðanin útint av einum donskum »revisionsdepartementi« saman við løgtingsins eksterna grannskoðara. Grannskoðanin var býtt millum hesar, soleiðis at »revisionsdepartementet« hevði ábyrgdina av málsgrannskoðanini v.m. á ríkisumboðnum, og løgtingsins eksterni grannskoðari kannaði bókingina á Gjaldstovuni umframt býtið av útreiðslunum millum land, stat og kommunur. Tá umsitingin av málsøkinum varð yvirtikin, helt hetta býtið fram, tó so at løgtingsins eksterni grannskoðari yvirtók uppgávnar hjá »revisionsdepartementet« (málsgrannskoðan v.m.) og hin parturin varð lagdur til ta nýstovnaðu internu grannskoðanardeild landskassans.

Sambært grannskoðanarskipanini skuldi á hvørjum ári sendast ársroknskapur og grannskoðanarfrágreiðing til Sosialmálaráðið og ríkisgrannskoðanina, har greiðast skuldi frá tí grannskoðan, ið var farin fram, og frá møguligum ivasurningum viðvíkjandi tulkning av lóggávuni v.m. Fyri árin frá yvirtøkuni í 1975 til 1987 varð ongin serstøk grannskoðarafrágreiðing send saman við roknskapinum.

Í sambandi við roknskapin fyri figgjarárið 1988, sum varð latin í oktober mánaði 1990, varð gjørt serstøk grannskoðanarfrágreiðing, og í hesi varð m.a. nomið við sjálva grannskoðanina av økinum. Tað varð m.a. gjørt vart við, at játtanin til grannskoðan ikki var hækkað svarandi til vøksturin í uppgávuunum á økinum, og at býtið millum eksternu grannskoðanina (málsgrannskoðanina) og grannskoðanardeildina ikki hevði verið hósandi. Harumframt varð boðað frá, at tann eksterna grannskoðanin í apríl mánaði 1990 hevði sagt uppgávuna frá sær, av tí at játtanin á figgjarlógini ikki var nóg stór til eisini at fevna um hesa grannskoðan, og at løgtingsins figgjarnevnd tí hevði gjørt av at lata Grannskoðanardeild Landskassans yvirtaka ta samlaðu grannskoðanina av økinum - tó var ikki latin eykajáttan til grannskoðanardeildina til hetta.

Grannskoðanarfrágreiðing fyri 1989 var latin í februar mánað 1991, og var í hesari víst til viðmerkingarnar í 1988-frágreiðingini.

Viðmerkingarnar í grannskoðanarfrágreiðingini fyri 1988 og 1989 gjørdur, at krav kom frá ríkisstjórnini um, at grannskoðanarskipanin skuldi formaliserast, og 15. oktober 1991 varð avtala undirskrivað millum Sosialmálaráðið og Figgjarnevnd Føroya Løgtings um grannskoðanina av teimum útreiðslum, har veitt verður ríkisendurgjald. Avtalan svarar sum heild til ta skipan, sum er galdandi viðvíkjandi grannskoðan av sosialum útreiðslum í kommununum í Danmark, og sambært avtaluni verður grannskoðanin útint av Grannskoðanardeild Landskassans. Avtalan fekk gildi frá og við roknskaparárinum 1991, men semja varð gjørd um, at prinsippini í avtaluni í størst møguligan mun skuldu nýtast í sambandi við roknskapin fyri 1990.

Síðani hevur Grannskoðanardeild Landskassans latið roknskap og frágreiðing fyri 1990 (apríl 1992) og 1991 (februar 1993), og verður niðanfyrir í stuttum greitt frá høvuðsinnihaldinum í

hesum báðum frágreiðingum.

1990-frágreiðingin:

Í grannskoðanarfrágreiðingini fyri 1990 varð høvuðsdentur lagdur á tey yvirordnaðu viðurskiiftini innan umsitingina av almannaøkinum, umframt internt eftirlit og edv-nýtslu á Almanastovuni. Bert á pensjónsøkinum vórðu persónsmál gjøgnumgingin.

Viðvíkjandi umsitingini av almannaøkinum sum heild varð sagt frá, at grannskoðanin hevði fingið ta fatan, at ov lítil orka var í umsitingin til at tryggja, at henda kundi fara fram í samsvari við innihald og fortreytir í almannalóggávuni. Millum annað varð gjørt vart við, at tað tilsamans einans varð nýtt eitt ársverk í landsstýrinum í sambandi við ráðlegging, ásetan av reglum, viðgerð av kærumálum v.m., á einum lógarøki, ið sum heild fevnir um árligar útreiðslur uppá uml. 1 mia.kr. Mett varð, at ein stórus partur av teim trupulleikum, ið vórðu staðfestir við gjøgnumgongdina, stóðust av hesum.

Ein avleiðing av hesum hevði verið, at at kalla ongar reglur vóru gjørdar fyri ta meira ítøkiligu umsitingina av almannalóggávuni, so sum kunngerðir, reglugerðir, vegleiðandi reglur v.m. - heldur ikki á økjum, har landsstýrið sambært lóg hevði skyldu at gera slíkar. Hetta hevði m.a. borið við sær, at óvissa var viðvíkjandi rættarstöðuni á fleiri økjum, og at rættartryggleikin sostatt ikki var nóg góður.

Men víst varð tó á, at Almanastovan í 1989 á fyrsta sinni hevði gjørt vegleiðandi innanhýsis reglur á ávísnum økjum, men mett varð ikki at hetta var nøktandi.

Grannskoðanin mælti m.a. til, at umsitingin av almannaøkinum - bæði í landsstýrinum og á Almanastovuni - varð munandi styrkt, at eitt greiðari uppgávubýti millum landsstýrið og Almanastovuna varð gjørt, og at lóggávan varð gjøgnumgingin við tí fyri eyga at fáa gjørt tær neyðugu reglurnar fyri umsitingina.

Viðvíkjandi umsitingini á Almanastovuni varð m.a. gjørt vart við, at innanhýsis eftirlitið ikki var nøktandi, at edv-nýtslan ikki var nóg trygg, og at vantandi innanhýsis reglur og lýsing av mannagongdum høvdu borið í sær, at umsitingin á fleiri økjum var ótíðarhóskandi og/ella ikki í samsvar við lóggávuna, og grannskoðanin mælti m.a. til, at skrivligar reglur vórðu gjørdar fyri málsviðgerðina. Leiðslan á Almanastovuni vísti á, at neyðug játtan og orka ikki var til tess.

Sosíalmálaráðið tók í viðmerkingum sínum til frágreiðingina undir við metingunum, bæði viðvíkjandi teim yvirordnaðu viðurskiftunum og umsitingini á Almanastovuni.

M.a. orsakað av viðmerkingunum í grannskoðanarfrágreiðingini gjøgnumgekk Ríkisgrannskoðanin í juni 1992 partar av almannaumsitingini. Í frágreiðingini hjá Ríkisgrannskoðanini varð tikið undir við viðmerkingunum hjá grannskoðanardeildini, og var niðurstøðan, at Ríkisgrannskoðanin í gjøgnumgongd síni ikki var sannførd um, at almannaroknskapurin var rættvísandi, og tískil heldur ikki um at tað útgoldna ríkisendurgjaldið var rætt.

Á fundi millum Sosíalmálaráðið, landsstýrið, figgjarnevndarformannin, Almanastovuna og

grannskoðanardeildina í september mánað 1992 varð avtalað, at tiltøk skuldu setast í verk beinanvegin m.a. til tess at syrgja fyri, at umsitingin av almannaøkinum varð styrkt, at lógarásettar kunngerðir/reglugerðir og innanhýsis reglugerðir fyri málsviðgerðina á Almannastovuni vórðu gjørdar, og at trupulleikarnir viðvíkjandi edv-skipanini vórðu loystir. Á fundi við Sosialmálaráðið í november mánað 1992 greiddi landsstýrið og Almannastovan frá, at ávís tiltøk vóru sett í verk og onnur ætlandi sett í verk sum skjótast, til tess at bøta um viðurskiptini.

1991-frágreiðingin:

Í frágreiðingin fyri 1991, sum varð latin í februar 1993, varð gjørt vart við fleiri øki, har umsitingin á Almannastovuni ikki hevði verið í samsvari við galdandi lóg, og øki har ivi var um umsiting og tulking av verandi lóggávu. Eisini varð støðan á teimum økjum, har avtalur vóru gjørdar millum landsstýrið og sosialmálaráðið, lýst. Niðurstøðan var, at á flest øllum økjum var støðan óbroytt í mun til 1990-frágreiðingina, og at upplýsingar frá føroyskari síðu á fundinum í november 1992 um játtanarviðurskipti og um tiltøk, ið vóru sett í verk, á fleiri týðandi økjum ikki góvu eina rætta mynd av støðuni, og at játtanin til umsitingina á Almannastovuni í 1993 ikki var økt í mun til nýtsluna í 1992. Somuleiðis varð mettt, at heldur ikki arbeiðsorkan á Almanna- og Heilsudeildini í landsstýrinum var nóg stór.

Viðmerkingarnar frá 1990-frágreiðingini viðvíkjandi umsitingini sum heild vórðu lutvíst endurtiknar, og mettt varð, at neyðugt var við eini gjøllari gjøgnumgongd av allari almanna-lóggávu til tess at tryggja, at hon verður hóskaði samskipað við aðra lóggávu og harumframt verður gjørd meira tíðarhóskaði.

Í átekningini á 1991-roknskapinum varð m.a. mettt, at tað á fleiri økjum var ivi um tulking av verandi lóggávu, at mannagongd, málsviðgerð og edv-nýtsla á Almannastovuni á týðandi økjum ikki var hóskaði og trygg, at møguleikarnir fyri at fáa upplýsingar frá øðrum almennum myndugleikum í sambandi við málsviðgerðina ikki vóru nóg góðir, at peningur ikki var innkravdur sambært galdandi reglum, og at grannskoðanin tí ikki hevði fingið fulla vissu fyri, at roknskapurin var rættur og at ríkisendurgjaldið var rætt útroknað.

Í skrivi dagfest 31. mars 1993 sendi Sosialmálaráðið sínar fyribils viðmerkingar til grannskoðanarfrágreiðingina fyri 1991. Í skrivinum varð sagt frá, at ríkisstjórnin hevði gjørt av at taka upp samráðingar við landsstýrið um at taka ríkisendurgjaldið av, og í staðin veita blokkstuðul frá 1. juli 1993, og at Sosialmálaráðið hevði biðið figgjarnvnd fólkatingsins um játtan uppá 1,86 mió. kr. til tess at stuðla landsstýrinum í sambandi við royndirnar at bøta um grundarlagið fyri umsitingini á almannaøkinum. Henda upphædd skuldi tó mótroknast í blokkstuðlinum.

Endurgjaldskrøv frá statinum:

Í sambandi við grannskoðanarfrágreiðingarnar fyri 1988 og 1989 setti Sosialmálaráðið fram krav um afturrindan av ov nógv útgoldnum ríkisendurgjaldi. Hesi krøvini vóru í høvuðsheitum orsakað av, at landsstýrið ikki hevði kravt tað lógarásetta gjaldið til ta sjálvbodnu dagpeningaskipanina í nógv ár, og av at ríkisendurgjald hevði verið latið til stovnar, sum ikki aftaná broytingina í stuðulsskipanini í 1988 vóru umfataðir av endurgjaldi. Krøvini vórðu

gjørd upp til netto 8,2 mió. kr.

Í sambandi við frágreiðingarnar fyri 1990 og 1991 setti Sosialmálaráðið fram krøv um afturrindan á fleiri økjum, har mett varð, at lógávan ikki var rætt tulkað ella vegna umsitingarligar orsøkir. Nøkur krøv eru síðani tikin aftur - í einum føri orsakað av, at kravið var sera trupult at gera upp. Krøvini eru fyribils gjørd upp til góðar 18 mió. kr., netto.

Niðurstøða:

Ein av høvuðsniðurstøðunum í grannskoðanarfrágreiðingunum er, at arbeidsorkan bæði í landsstýrinum og á Almannastovuni hefur verið ov lítil, og at ein stórir partur av trupulleikunum á almannaøkinum óivað standast av hesum.

Í grannskoðanarfrágreiðingunum verður víst á, at grannskoðanin síðani heimastýrið yvirtók umsitingina av almannamálum ikki hefur verið nøktandi, og at ein partur av trupulleikunum standast av, at danskir og føroyskir myndugleikar m.a. av hesi orsøk ikki hava havt nóg gott innlit í umsitingina av hesum øki.

Mett verður, at høvuðstrupulleikin viðvíkjandi lógargrundarlagnum er, at skiftandi landsstýri ikki í nóg stóran mun hava tikið stig til neyðugar dagføringar av almannaalóggávu og m.a. ikki tikið stig til neyðuga samskipan við aðra lóggávu, harundir skatta- og skrásetingaralóggávu, og at Almannastovan tí hefur verið noydd at umsita út frá einum lógargrundarlagi, sum á nøkrum økjum ikki hefur verið tíðarhóskandi og á øðrum økjum í veruleikanum ógjørligt at umsita.

Sum frá er liðið er á fleiri økjum vorðin alt størri munur millum lógarorðing og praksis. Viðmerkjast skal tó, at Almannastovan, tá mett hefur verið at innihaldið í galdandi lóggávu hefur verið ógreitt, í summum førum hefur nýtt danskan praksis (t.d. bítandsloven) vegleiðandi, og hefur Sosialmálaráðið í flestu av hesum førum eftirfylgjandi góðkent hetta. Henda støðan tykist tó heldur ósambærilig við endamálið hjá lögtinginum við at yvirtaka umsitingina.

Ein meginregla í verandi almannaalóggávu er, at ognar- og inntøkuviðurskipti hjá viðskiftafólki eru avgerandi fyri støðina av almannaaveitingunum.

Í eini frágreiðing frá Toll- og Skattstovu Føroya í oktober 1993 um kanning av ognaruppgerðini verður sagt frá, at gongdin viðvíkjandi ognaruppgerðum hefur verið tann, at sum fráleið vórðu tað minni enn helvtin av skattaborgarunum, ið sendu ognaruppgerðir inn, og at líkningarráðið í 1989 avgjörði, frá 1990 at rokna, at krevja allar ognaruppgerðir inn. Við støði í eini kanning í juni 1992 av 762 ognaruppgerðum, tilvildarliga valdar út, varð mett, at upplýsingar um innistandandi og skuld, sum Toll- og Skattstova Føroya fær frá peningastovnum, eru alt ov ófullfíggaðir til, at stovnurin kann grunda sítt arbeiði á teir. Eisini noyðist stovnurin at taka fyrivarni fyri rættleikanum av teim ognarupplýsingum, stovnurin veitir Almannastovuni.

Nevnast kann í hesum sambandi, at ein arbeidsbólkur, ið landsstýrið í september 1993 setti at endurskoða og gera tilmæli viðvíkjandi tillaging av ognar- og inntøkuupplýsingunum í skatta-

og almannaþóttgávu, í eini frágreiðing frá nóvember 1993 vísti á so nógvur ivasurningar, at arbeiðsbólkurin skeyt upp, at seta ein annan skjóttarbeiðandi arbeiðsbólk at halda fram við hesum arbeiði, og at koma við uppskoti um broytingar í pensjónslógunum sum heild, við tí endamáli at fáa eina einfalda og nútímans pensjónslóttgávu, sum kann umsitast við verandi starvsfólkatali. Grundgevingarnar fyri hesum vóru m.a., at lógirnar í verandi líki eru truplar, og í summum førum nærur ómøguligar at umsita. Hetta kemst av, at tær 1) eru gamlar (frá 50-árunum) og tí ikki í øllum førum hóska til samfelagið í dag, 2) ongantíð hava verið fyri grundleggjandi endurskoðan, og 3) tíðum bert eru broyttar smávegis. Úrslitið er, at sosialu lógirnar ikki longur eru samanhangandi, hvørki sínámillum ella við aðrar lógir, eitt nú skattalóttina. Somuleiðis varð heitt á landsstýrið um at taka stóðu til ávísar grundleggjandi aðalreglur og endamál við eini nýggjari lóttgávu.

Í grannskoðanarfrágreiðingunum fyri 1990 og 1991 varð mælt til eitt greiðari uppgávubýti millum landsstýrið og Almannaþóttvuna. Í sambandi við yvirtøkuna av umsitingini varð í kunngerð nr. 5 frá 25. mars 1975 ásett, at Almannaþóttvan skuldi hava tær uppgávur um hend-i, sum vóru lagdar til »landsstýrets socialforvaltning«. Tað vil fyrst og fremst siga uppgávur í mun til viðskiftafólkið. Ásett varð, at aðrar uppgávur kunnu leggjast til Almannaþóttvuna við lóg, lóttingslóg ella avgerð frá landsstýrinum, og at landsstýrið kann gera reglur fyri virkseminum hjá Almannaþóttvuni. Slíkar reglur eru ikki gjørdar, og tí er ikki greitt, í hvønn mun Almannaþóttvan skal hava aðrar meira yvirordnaðar uppgávur (í sambandi við ráðlegging, fyrireiking av lóttgávu v.m.). Tað má metast, at partur av teim umsitingarligu trupulleikunum standast av tí ógreiða uppbýti millum landsstýrið og Almannaþóttvuna, og t.d. var hetta ógreiða uppgávu- og ábyrgdarbýti helst ein av orsökunum til trupulleikarnar við at halda tær avtalur, ið vórðu gjørdar við Sosialmálaráðið. Mælt er landsstýrinum til at greiða hesi viðurskifti, áðrenn stóða verður tikin til broytingar í bygnaðinum á Almannaþóttvuni.

Veðhaldsútleggingar

Lóg nr. 13/1967 um veðhald av prioritetslánum til fiskiskip

Í sambandi við gjøgnumgongd av veðhaldum fyri prioritetslánum til fiskiskip, har tilsøgn um veðhald eru givin áðrenn lóg nr. 102/1988 kom í gildi í august 1988, verður í teimum førum, har víst verður á lógarheimild, víst til lóg nr. 13/1967:

- § 1 Landsstýrinum er heimilt saman við figgjarnevndini landskassans vegna at ganga í veð fyri prioritetslánum til nýbygd fiskiskip. Hetta veðhald má tilsamans ikki fara uppum 50 mió.kr.
- § 2 Henda lóg kemur í gildi beinan vegin og verður at endurskoða í lögtingssetuni 1969.

Í einum notati dagfest 7. januar 1982, sum fyrrverandi skrivstovustjórin í landsstýrinum hevur gjørt viðvíkjandi innheintan av peningakrøvum landskassans í sambandi við fiskiskip, stendur viðvíkjandi veðhaldum fyri prioritetslánum í nýbygdum fiskiskipum, Ll. nr. 13/1967:

»Einki mark er í lógini sett fyri einkulta lánið og heldur ikki krav um, hvussu tað skal tryggjast. Vanliga markið í praksis er, at hámarkið er 14% av metingarvirðinum, og at lánið, ið veðhildið verður fyri, hevur prioritet í skipinum innanfyri 70% av virðinum. (Lógin eigur at endurnýggjast, hon hevur eitt (akkumulerað?) mark uppá 50 mió.kr. og skuldi endurskoðast í tingsetuni 1969). Lógin er serliga nýtt við skipabygging í Noregi«.

Nevnast kann, at givnar tilsøgnir í 1982/83 um veðhald fyri prioritetslánum (oftast 25% í hesum tíðarskeiði), einsamallar vóru nóg stórar til at náa markið í lógini, til dømis »fylti« bara tað eina skipið nærum 50% av markinum.

Í einum øðrum notati dagfest 9. mars 1987, sum fyrrverandi skrivstovustjórin í landsstýrinum hevur gjørt um hetta mál, í sambandi við at aðrir lögfrøðingar í landsstýrinum høvdu gjørt vart við, at ongin lógarheimild var at veita veðhald fyri prioritetslánum, stendur m.a.:

»Nú kann sigast, at 1967-lógin er galdandi enn, tað man tó vera meira enn ivasamt og sjálvt um so skuldi verið, er farið upp um markið 50 mió.kr. ikki bert eina ferð, men fleiri ferðir. Hóast hesa tørvandi heimild, hava bæði landsstýrið og figgjarnevnd játtað veðhald fyri prioritetslánum og veðhaldsumsóknir til nýbyggingar liggja fyri.

Mælt verður tí til at fáa veðhaldsheimildina endurnýggjaða.

Tað er ilt at meta um í hvønn mun og á hvønn hátt heimildarspurningurin viðvíkjandi lóg nr. 13/1967 er viðgjørdur áðrenn 1987.

Í 1987 vórðu stig tikin til nýggja lóggávu viðvíkjandi prioritetslánum til fiskiskip, og legði landsstýrið fram uppskot hesum viðvíkjandi í mars 1988 (lóg nr. 102/1988).

Vísandi til omanfyristandandi áttu stig óivað at verið tikin til at endurnýggja Ll. nr. 13/1967

longu í 1982, og ilt er at meta um, hví so nógv ár gingu áðrenn nýggj lógarheimild varð samtykt, og í hvønn mun landsstýrið síðani 1982 visti ella átti at vitað, at heimildin í Ll. nr. 13/1967 var uppbrúkt, og somuleiðis er ilt at meta um, í hvønn mun figgjarnevndin er ella átti at verið kunnað av landsstýrinum um henda lógarheimildarspurning, vísandi til tað sum er ført fram av fyrrverandi skrivstovustjóra á landsskrivstovuni.

Øll veðhald fyri prioritetslánnum til fiskiskip, ið eru gjøgnumgingin, eru samtykt av Figgjarnevnd Føroya Løgtings.

Veðhald fyri lánnum til fiskiskip

Grannskoðanin hevur gjøgnumgingið 12 av veðhaldunum/veðhaldsútleggunum viðvíkjandi fiskiskipum, sum eru skrásett í hesum tíðarskeiði. Talan er um nøkur av teim størstu, og nøkur eru tilvildarlíga vald út.

Viðvíkjandi veðhaldum fyri lánnum til fiskiskip, stuðulslán v.m. kann nevast, at tá ræður um nýbygging, eru flest allar tilsøgnir upprunalig givnar av landsstýrinum/figgjarnevndini áðrenn 1987

Síðani eru fleiri av hesum veðhaldum og lánnum hækkað, vísandi til at byggiprísurin bleiv hægri enn fyrst met.

Vit hava meira nágreiniliga lýst umstøðurnar í sambandi við trý tey størstu veðhaldsútleggini:

- bygginummar 53 á Skála Skipasmiðju
- bygginummar 46 á Skála Skipasmiðju
- Reyosatindur/Olaf í Garðastovu

og hava harumframt greitt nærri frá tá veðhald v.m. vórðu veitt í sambandi við bygging av Stígarkletti og Hádegiskletti. Hini skipini verða viðgjørd undir einum.

Nevast kann, at veðhaldsútlegg vegna bygginr. 53 og nr. 46 v.m. í veðhaldsvirlitinum eru skrásett undir Skála Skipasmiðju í kreppu soleiðis:

	<u>BRUTTO</u>	<u>NETTO</u>
		<i>(mió.kr.)</i>
Bygginummar 53	144	59
Felagsútreiðslur	22	15
Bygginummar 46	<u>98</u>	<u>71</u>
Íalt	<u>264</u>	<u>145</u>

Bygginummar 53 á Skála Skipasmiðju.

Í januar 1985 fær Føroya Landsstýri umsókn frá monnum av Skála viðvíkjandi bygging av rækjutrolara. Rækjubáturin, ið ætlanin er at byggja á Skála Skipasmiðju, er mettur at kosta uml. 70 mió.kr.

Búskaparráðið

Í februar 1985 verður henda umsókn, saman við 2 øðrum umsóknum um bygging av rækjubátum, send Búskaparráðnum til ummælis, talan er um eina umsókn úr Kollafirði um at byggja ein rækjubát í Noregi fyri 62 mió.kr., og eina umsókn frá P/F »Slættin« um at byggja ein rækjutrolara í Noregi fyri 75 mió.kr.

Í skrivi til Føroya Landsstýri dagfest 2. apríl 1985 mælir Búskaparráðið Føroya Landsstýri frá at veita innflutningsloyvi og stuðul til fleiri rækjuskip nú, m.a. vísandi til, at so stór øking av rækjuflotanum fer at gera, fyri tað fyrsta at hesi nýggju skip ikki verða rentabul, og harumframt seta rentabilitetin hjá verandi rækjuskipum í vanda.

Vísandi til sáttmálan við Noreg um rækjuveiðu við Svalbard metir Búskaparráðið ikki óavmarkaðar móguleikar fyri hesi veiðu at vera til staðar, og at vandi er fyri, at orkan hjá hesum dýra flota verður sera illa nýtt.

~~Tilmæli frá landsstýrinum og viðgerð í figgjarnevndini.~~

Í skrivi til figgjarnevndina 12. mei 1985 boðar landsstýrið frá, at tað hevur játtað lán og veðhald til bygging av rækjutrolaranum á Skála Skipasmiðju, og at játtanin er liður í ætlanini um at økja rækjuflotan við 4 nútíðar og effektivum trolarum, sum kunnu fáa fulla nyttu burtúr fiskidagatalinum við Svalbard.

Tilmælið frá landsstýrinum varð viðgjørt á fundi í figgjarnevndini 20. mei 1985, tá í alt 16 mál vórðu viðgjörd viðvíkjandi bygging av nýggjum fiskiskipum, 13 í Noregi og 3 í Føroyum.

Hesi skip vóru m.a. umrødd í einum notati frá landsstýrinum dagfest 4. mei 1985, har umsóknir vórðu viðgjördar út frá einum geografiskum býti, rávørutørvi hjá ávísnum flakavirkjum, álit til evni hjá umsøkjarum, royndir á nýggjum leiðum, arbeiði á føroyskum skipasmiðjum v.m.

Minnilutarnir í figgjarnevndini førdu millum annað fram, at verða tey málini um bygging av skipum framd, sum landsstýrið hevur samtykt, er talan um eina íløgu uppá umleið 1½ mia.kr. Víst varð á, at samlaða uppleggið hjá landsstýrinum er illa undirbygt, bæði generelt og viðvíkjandi teim einstøku málunum, og at tað bert í einstøkum førum gongur fram av fylgiskrivinum, hvat kostnaðurin av skipinum fer at verða.

Víst verður á, at í fylgiskrivinum sigur landsstýrið seg ikki vita, um veiðudagatalið kring Svalbard kann økjast ella ikki, undir komandi samráðingum við norðmenn, og at landsstýrið í ikki færri enn 9 innflutningsloyvum sigur frá, at skipini altíð (um ikki upprunaætlanin eydnast) kunnu fiska rækjur.

Á fundinum spurdi Ivan Johannesen, um øll hesi nýggju skipini skuldu figgjast uttan eginpening, tí í summum førum var upplýst, at figgingin frá Realinum, veðhald, lán úr Noregi og Fiskaríbankanum samanlagt var upp til 100% av kostnaðinum, og kravdi eina uppstilling yvir allar 16 bátarnar, hvussu eginpeningurin kemur fram.

Formaðurin í figgjarnevndini upplýsti, at »tað verður generelt, at í hvørjari tilsøgn verður treytin, at eginpeningurin er til staðar«, og av gerðabókini framgongur: »*Figgjarnevndin ger vart við, at allar umsókninar eru játtadar treytað av, at umsøkjari hevur í eginpeningi í minsta lagi 10% av virði skipsins.*«

Tilmælið frá landsstýrinum um at veita partafelag á Skála undir stovnan sáttmálaveðhald og byggilánsveðhald í sambandi við sáttmála, ið felagið ætlar at gera við Skála Skipasmiðju um bygging av rækjutrolara, sum fyribils varð mettur til 75 mió.kr., varð samtykt av meirilutanum í figgjarnevndini, og í skrivi dagfest 16. juli 1985 boðar landsstýrið frá, at landsstýrið og figgjarnevndin í prinsippinum hava samtykt at veita stuðulslán, og harumframt, við heimild í løgtingslóg nr. 13/67, veðhald fyri prioritetláni uppá 20%. Boðað verður frá, at tilsøgnin er galdandi í eitt ár.

Sáttmálin um bygginr. 53 millum P/F Borgarfelli undir stovnan og P/F Skála Skipasmiðju varð undirskrivaður 12. juni 1986. Byggiprísurin er nú 96,4 mió.kr., og skipið skal vera liðugt 1. november 1987. Roknað verður við 80% figging úr Danmarks Skibskreditfond, 10% stuðulslán og 10% í eginpeningi.

Í november 1986 verður send nýggj umsókn til landsstýrið.

Á fundi í figgjarnevndini 9. januar 1987 samtykti meirilutin at taka undir við tilmæli landsstýrisins um at játta 20% veðhald fyri láninum, 10% stuðulslán og 15% í rentustudningi til P/F Borgarfelli í sambandi við bygging av rækjutrolara á Skála Skipasmiðju. Somuleiðis varð tikið undir við tilmælum landsstýrisins um at veita P/F Skála Skipasmiðju veðhald fyri byggilánum og at veita sáttmálaveðhald.

Minnilutin tók ikki undir við málinum, og Ivan Johannesen bað um, at tað yvirlit yvir eginpeningin, sum hann fleiri ferðir áður hevur biðið um, verður latið honum.

Veðhald fyri byggiláni og sáttmálaveðhald.

Í skrivi dagfest 10. januar 1987 veitti Føroya Landsstýri sáttmálaveðhald uppá í mesta lagi 96,4 mió.kr. Veðhaldið umfataði ikki at báturin varð handaður byggiharranum rættstundis. Í einum øðrum skrivi dagfest sama dag veitti landsstýrið veðhald fyri byggiláni uppá 90% av byggikostnaðinum 96,4 mió.kr. ella 86,76 mió.kr.

Uppgerð av byggiprís.

Sambært avtalu millum reiðarið og Skála Skipasmiðju dagfest 7. november 1988 varð sáttmálaprísurin lækkaður úr 96,4 mió.kr. til 92,4 mió.kr.

Á fundi 2. mars 1989 millum likvidatorarnar í P/F Skála Skipasmiðju, reiðarið og umboð fyri landsstýrið góðkendu likvidatorarnir krøv um avsláttur uppá sáttmálaprísinn uppá 1,2 mió.kr., og hesin varð sostatt avtalaður til at lækka úr 92,4 mió.kr. til 91,2 mió.kr. Av lækkanini vóru 675 t.kr. dagbøtur vegna tess at skipið ikki var handað byggiharranum rættstundis.

Á hesum fundi varð ført fram av likvidatorunum, at reiðarið ikki hevði goldið 1. sáttmálaratu/eginpening uppá 4,8 mió.kr. til Skála Skipasmiðju, eftirsum hetta ikki gekk fram av bókhaldinum hjá Skipasmiðjuni. Reiðarið legði fram bankaflytingar, dagfestar 15. og 16. januar 1987 gjøgnum P/F Føroya Banka til P/F Skála Skipasmiðju, sum prógv fyri at goldið var. Til tess at tryggja at ongin ivi skal vera um tær 4,8 mió.kr., hevur grannskoðanin mælt landsstýrinum til at biðja um nærri upplýsingar hesum viðvíkjandi.

Sambært uppperð landsstýrisins í januar 1990 varð byggiprísurin uppgjördur soleiðis:

Sáttmálaprísur	91.241.859
÷ Ikki leveraður meirkostnaður	<u>1.916.790</u>
Skipsprísur	89.325.069
Eginpeningur inngoldin til Skála Skipasmiðju	<u>4.800.000</u>
At gjalda landskassanum	<u>84.525.069</u>
Inngoldið frá Realkredittinum	9.020.000
Inngoldið frá »Skibskredittfonden«	56.779.507
Móttikið pantibræv fyri stuðulslán (vanligt)	9.640.000
Móttikið pantibræv fyri stuðulslán (serligt)	<u>9.015.069</u>
	84.454.576
Munur at gjalda landsstýrinum	<u>70.493</u>
	<u>84.525.069</u>

Av sakini gongur onki fram um, hvussu »ikki leveraður meirkostnaður« uppá kr. 1.916.790 er uppgjördur, og landsstýrið er biðið um at útvega nærri upplýsingar hesum viðvíkjandi.

Danmarks Skibskreditfond broytti á sumri 1988 upprunaliga tilboð sítt um figging, m.a. av tí at skrokkurin var bygdur í Svøríki, og tað av einum undissáttmála gekk fram, at í sáttmála-prísinum tá uppá 100 mió.kr. vóru íroknaðar 4 mió.kr. til eftirlit, útgerð v.m., og góðar 7 mió.kr. hjá reiðarinum at ráða yvir, m.a. til broytingar í byggítíðini. Realurin kom síðani í 1989 inn í myndina við einum 1. prioritetsláni uppá 25 mió.kr., og Danmarks Skibskreditfond veitti síðani lán uppá uml. 57 mió.kr. við fullari trygd, harav 20 mió.kr. í veðhald frá Føroya landsstýri og restina veðhelt Føroya Banki fyri. Nevnast kann, at Føroya Banki fekk transport í rentustudninginum frá landskassanum uppá uml. 15 mió.kr.

Av láninum uppá 25 mió.kr., sum Realurin veitti, vórðu uml. 16 mió.kr. goldnar inn á bankabók hjá reiðarinum, m.a. sum trygd fyri láninum frá Danmarks Skibskreditfond, og til tess at fáa figgingina í lagi veitti landsstýrið eitt »serligt« stuðulslán uppá 9 mió.kr. við heimild í somu lóg sum tey vanligu stuðulslánini. Harumframt varð veitt likviditetslán uppá 5 mió.kr.

Stuðulslánið og eyka stuðulslánið, ið veitt vórðu vísandi til heimild í Ll. nr. 24/1978, uppfyltu ikki treytirnar í lógini um at vera veðtryggjað innan fyri 90% av virðinum. Landsstýrið vísir á, at sum støðan var blivin, var ikki talan um vanlig stuðulslán samb Ll. nr. 24/1978, men kanska heldur um »seljarapantibrøv« í sambandi við at landsstýrið royndi at hjálpa til við at uppfylla treytirnar frá Danmarks Skibskreditfond um trygd.

Skipið var liðugt bygt og latið eigarunum uml. 1. juni 1989. Í sambandi við upptøku av prioritetslánnum í desember 1989 bleiv avroknað millum landskassan og reiðarið. Skipið hevði tá verið til fiskiskap í uml. ½ ár, og ongin renturokning er gjørd fyri hetta tíðarskeið.

Vísandi til omanfyrirstandandi gjørdi landsstýrið upp byggiprísir fyri skipið til kr. 89.325.069. Sambært ársroknskapinum fyri P/R Ocean Castle var keypsprísir fyri skipið kr. 91.241.932, og landsstýrið er biðið um at útvega eina grundgeving fyri hesum.

Vísandi til sáttmálaveðhald landsstýrisins frá 10. januar 1987 umfatar veðhaldið ikki at báturin verður handaður byggiharranum rættstundis, men sum nevnt, góðtók landsstýrið at dagbøtur uppá 675 t.kr. vórðu mótroknaðar í sáttmálaprísinum.

Landskassans tap

Skrokkurin til bygginummar 53 varð gjørdur í Svøríki fyri góðar 21 mió.kr., eins og motorar og onnur útgerð fyri góðar 13 mió.kr. varð sett umborð í skipið har. Samlaða virðið av skipinum, sum tað lá við bryggju, eftir at tað var sleipað heim til Føroya í november 1987, var mettil 35 mió.kr., sambært vátan frá Norsk Veritas í januar 1988. Í mei mánaði 1988 metti Realurin eisini skipið, sum tað lá við bryggju tá, til umleið 35 mió.kr., og varð arbeiðið, sum Skála Skipasmiðja hevði gjørt síðani skipið kom til Føroya, mettil 100.000 kr.

Í grannskoðanarátekningini á ársroknskapin hjá Skála Skipasmiðju fyri 1987, dagfest 28. februar 1988, verður gjørt vart við, at felagið ikki er ført fyri at halda áfram, uttan so at figgjarlig hjálp fæst.

Í rakstrarætlanini fyri Skála Skipasmiðju fyri árin 1988, 1989 og 1990, dagfest 5. mars 1988, ger grannskoðarin m.a. vart við, at árið 1987 vísti eitt hall uppá 28,3 mió.kr., og hetta ger, at samlaða likviditetshallið, pr. henda dag er uml. 39 mió.kr.

Víst verður á at D-avlopið pr. tíma í 1987 uppá kr. 25,97 átti at verið uml. kr. 100 í meðal, og at Skálafjall og Norðstjørnan sostatt hava givið ávikavist uml. 30 mió.kr. og 11 mió.kr. ov lítið, umframt at Norðstjørnan manglar at inngjalda 9 mió.kr., soleiðis at samlaða likviditetshallið uppá Norðstjornuna er uml. 20 mió.kr.

Upplýst verður, at likviditetshallið uppá 39 mió.kr. er trekt uppá byggilánini til Heygadrang við 1,8 mió.kr. og Borgarfelli við 37,2 mió.kr. Upplýst verður at Skála Skipasmiðja í nógv ár hevur havt eitt likviditetshall, ið varð figgjað við forútgoldnum ratum til nýbyggingar.

Upplýst verður eisini, at skipasmiðjan er byrjað uppá ein nýbygning til P/F Vág í Klaksvík (byggjnr.54), og eru nýttar uml.5-6 mió.kr. uppá hetta skip, hóast ongin tilsøgn um figging fyriliggur.

Viðvíkjandi eginpeningi í nr. 53 gongur fram, at 5,3 mió.kr. ikki eru goldnar, men sambært yvirliti, uppsett eftir metingum hjá Skipasmiðjuni, verða tær 5,3 mió.kr. mótroknaðar í D-avlopinum í budgettinum hjá skipasmiðjuni fyri 1988, har roknað varð við einum sáttmálaprísi uppá 100 mió.kr. og eginpeningi uppá 10 mió.kr.

Síðst í mei mánaði 1988 metti landsstýrið, at sáttmálaveðhaldið fyri nr. 53 varð effektivt og somuleiðis sáttmálaveðhaldið fyri nr. 46.

Landsstýrið setti P/F Ottar Olsen at hava eftirlit við, at peningurin, sum varð útlagdur, bert varð nýttur til bygginr. 46 og bygginr. 53.

Munnliga gav landsstýrið boð um, at miðast skuldi ímóti at halda lív í Skála Skipasmiðju til tess at gera nr. 53 og nr. 46 lidnan, men í skrivi dagfest 4.10.1988 heitti P/F Ottar Olsen á landsstýrið um skrivliga at játta, at útlegg eisini verða gjørd fyri annað enn beinleiðis útreiðslur til teir nýbyggingar, veðhaldini snúgva seg um, tí mett verður, at hetta er biligasti mátin at gjøgnumføra veðhaldseffektivitetin uppá.

Í skrivi frá Føroya Landsstýri dagfest 20. oktober 1988 til P/F Ottar Olsen verður sagt frá, at sáttmálaveðhaldið umfatar eisini útgjalding, tá tað snýr seg um at verja áhugamál hjá landsstýrinum. Hesin peningur, sum verður útgoldin, skal mótróknast í teimum inntøkum, sum skipasmiðjan fær av umvælingum o.ø.

Ultimo 1988 var bókaða virðið av skipinum í gerð 67 mió.kr., og harumframt koma aftrat í 1989 beinleiðis útreiðslur uppá 25,3 mió.kr., íroknað uml. 9,5 mió.kr. til reiðarið, ið at enda sjálvst stóð fyri liðuggerð av nr. 53, og fekk ein vinning uppá 1,5 mió.kr.

Nettóútlegg/tap landskassans viðvíkjandi bygginr. 53 kann uppsetast soleiðis:

	<i>(mió.kr.)</i>
Bruttoútlegg pr. ultimo 1991	144
Inngoldið frá Realinum	÷9
Inngoldið frá Danmarks Skibskreditfond	÷57
Vanligt stuðulslán	÷10
»Eyka« stuðulslán	<u>÷9</u>
Veðhaldsútlegg/netto	<u>59</u>

Við útgangsstøði í teim útreiðslum, ið beinleiðis eru bókaðar á bygginr. 53, sammett við tað ið er útgoldið av byggiláni, kann tap landskassans nærri útgreinast soleiðis:

	<i>(mió.kr.)</i>
Partur av byggiláni, brúkt til annað endamál	38
Tap við sølu (munur ímillum söluprís og skrásettan kostprís)	9
Rentur, byggilán	<u>12</u>
Veðhaldsútlegg/netto	<u>59</u>

Í sambandi við bygging/fíggjan av skipinum var íalt talan um hesar útledds-, láns-, veðhalds- og stuðulsupphæddir úr landskassanum, umframt »felagsútreiðslur« uppá 15 mió.kr.:

	(mió.kr.)
Veðhaldsútlegg/netto	59
Veðhald fyrir prioritetisláni	19
Stuðulslán	10
»Eyka« stuðulslán	9
Rentustudningur	14
Likviditetslán	5
Toll- & fraktendurgjald	<u>10</u>
	<u>126</u>

Felagsútreiðslur

Í eini frágreiðing til landsstýrið frá einum arbeidsbólki, ið settur varð, í sambandi við at figgjartrupulleikarnir stungu seg upp á Skála Skipasmiðju á vári í 1988, verður m.a. sagt:

»Ongin heimild er til framhaldandi rakstur av sjálvari skipasmiðjuni uttan steðg, hetta liggur uttanfyri skylduna eftir sáttmálaveðhaldinum. Uppskot verður tí at leggja fyri tingið, um skipasmiðjan skal halda fram. Tað, sum verður útlagt í millumbilinum, kann bert verða nýtt til at gera skipini liðug fyri.«

Sum áður nevnt setti landsstýrið P/F Ottar Olsen at hava eftirlit við, at peningur, sum varð útlagdur, bert varð nýttur til byggjnr. 46 og byggjnr. 53, og gav landsstýrið P/F Ottar Olsen boð um, at útlegg eisini kundu verða gjørd fyri annað enn beinleiðis útreiðslur til liðugtgerð av byggjnr. 46 og byggjnr. 53, tá tað snýr seg um at verja áhugamál hjá landsstýrinum. Mett varð, at tað var bíligari at halda lív í Skipasmiðjuni og gera skipini liðug har.

Vit hava kannað útgjaldingarnar, ið bókaðar eru sum veðhaldsútlegg/felagsútreiðslur, og samanborið hesar við undirskjøl á Skála Skipasmiðju. Í allar flestu førum er talan um útgjaldingar fyri útreiðslur, ið stava frá tíðarskeiðinum mei/juni 1988 til desember 1988/januar 1989. Talan er primert um útgoldnar lönir í hesum tíðarskeiði. Tað tykist vera gott skil á skjalatilfarinum og samsvar við bókhaldið á Skála Skipasmiðju.

Í nøkrum førum var talan um partvísa gjalding av gamlari skuld, og í ávísnum førum er gomul skuld goldin 100% fyri at halda kreditorum, ið leikaðu harðast á, frá durunum fyri at skipasmiðjan ikki skuldi fara konkurs, meðan skipini vórðu bygd liðug.

Viðvíkjandi debitorrøkt metti Ottar Olsen, at burtursæð frá Hvítanesi, so varð ikki nóg nógv gjørt á hesum øki, og nevndi sum dømi gamla Høgafoss, seinni Norðstjørnan, sum P/F Slættin átti. Hetta reiðari skyldaði góðar 9 mió.kr. og P/F Núgvunes skyldaði 5,2 mió.kr. Onki bleiv goldið.

Í eini frágreiðing í desember 1988 metir skrivstovustjórin í landsstýrinum, at tað er ógvuliga óvist, hvat landsstýrið fær burturúr at leggja út vegna óviðkomandi kreditorar fyri at halda skipasmiðjuna gangandi, tí tað fara at ganga nógvir mánaðir til bæði skipini eru liðug, og at onki verður gjørt við byggjnr. 46, tí ongin veit, hvat skipið skal nýtast til. Harafrat koma trupulleikarnir við at avlhenda skipini orsakað av manglandi figging (harundir eginpening).

Víst verður á, at sambært upplýsingum frá grannskoðaranum hjá skipasmiðjuni hevur hon ongi líkindi fyri at klára seg frameftir við núverandi skuld, sjálvst um hon hevði fingið eina akkordskipan í lag, og at tað rættasta tí má vera, at landsstýrið sum panthavari í skipunum undir bygging gerst eigari av hesum skjótast gjørligt og letur tey gera liðug.

Mett verður, at tað ikki kann loysa seg at halda fram við at leggja út fyri at bjarga onnur áhugamál hjá landsstýrinum (partapening og onnur veðhaldsútlegg), tá hesi krøv onki virði hava, og um so skuldi verið, annars eru tryggjað við tí eigarapantibrævi, sum landsstýrið hevur í sjálvari skipasmiðjuni aftaná tey føstu lánini uppá uml. 50 mió.kr.

25. januar 1989 samtykti landsstýrið ikki at leggja meira pening út fyri skipasmiðjuna, sum fór í likvidatióin.

Landskassans tap.

Í tíðarskeiðinum juni 1988 til hálvan januar 1989 lógu vikulønirnar, ið landskassin legði út, um eina hálva mió.kr. um vikuna, og útgoldið varð íalt 14,6 mió.kr. í vikulønum, av hesum vórðu 7,9 mió.kr. »felagsútreiðslur«, 0,7 mió.kr. til nr. 46 og 6 mió.kr. til nr.53.

Viðvíkjandi mánaðarlønum legði landskassin út ímillum 6-800.000 kr. um mánaðin í tíðarskeiðinum juni til desember 1988, íalt 4,7 mió.kr.

Umframt tíma- og mánaðarlønir, sum vórðu bókaðar sum felagsútlegg, íalt góðar 12 mió.kr., var talan um einar 10 mió.kr., sum harumframt vórðu nýttar til rakstur av skipasmiðjuni, keyp av tilfari í sambandi við umvælingar v.m. Bruttoútreiðslurnar til felagsútreiðslur vóru íalt 22,4 mió.kr., og skrásettar inntøkur uml. 7,8 mió.kr. Nettotap landskassans skrásett sum felagsútreiðslur var sostatt uml. 14,6 mió.kr. Eftirsum so at siga onki var gjørt við bygginr. 46 má sigast, at hesar útreiðslur óbeinleiðis hava samband við at gera bygginr. 53 lidnan.

Bygginummar 46.

Í skrivi dagfest 20. februar 1986 frá Skála Skipasmiðju til Føroya landsstýri varð boðað frá, at skipasmiðjan hevði gjørt sáttmála um bygging av einum frystitrolara til P/F Heygar, og at skipið fekk bygginummar 46. Avtalað var, at skipasmiðjan skuldi syrgja fyri byggiláni, og í hesum sambandi søkir skipasmiðjan landsstýrið um veðhald fyri byggiláni uppá 90% av sáttmálaprísinum, 87,5 mió.kr., og somuleiðis varð søkt um sáttmálaveðhald.

Búskaparráðið

Vísandi til skriv frá figgjarnevndini dagfest 28. mei 1986 boðaði Búskaparráðið í skrivi 5. juni 1986 til figgjarnevndina frá, at ráðið hevði viðgjørt umsóknina frá P/F Heygar um loyvi at byggja ein svartkjaftatrolara uppá 87,5 mió.kr.

Sagt varð frá, at Búskaparráðið hevði kannað ta framlögdu rakstrarætlanina, og metti, at rakstrarkostnaðurin var alt ov lágt settur, og at inntøkurnar vóru yvirmettar.

Niðurstøðan var, at ongar búskaparligar orsøkir talaðu fyri at fremja ætlaðu íløguna í svart-

kjaftatrolaran til at landa svartkjaft til matna. Sagt varð, at trolarin væntandi kom at hava stórt rakstrarhall, og landsbúskaparlíga kom trolarin bert at minka um framleiðsluvirðið í samfelagnum.

Búskaparráðið legði aftrat, at sambært teimum frágreiðingum Búskaparráðið hevði fingið frá ráfiskanevndini, so vóru ongar vónir í lötuni um, at útflutningsprísurin t.d. á svartkjaftafarsi fór at hækka. Tvørturímóti bendu seinastu frágreiðingarnar frá sølumonnum á, at prísurin á svartkjaftafarsi framyvir fór at liggja á lægri støði.

At enda varð sagt, at sostatt var bert tann móguleikin eftir, at byggja ein svartkjaftatrolara til framleiðslu umborð. Búskaparráðið boðaði frá, at tað ikki hevði kannað henda móguleika nærri.

Sáttmálin við P/F Heygar

P/F Heygar hevði upprunaliga gjørt sáttmála við Langsten skipasmiðju í Noregi uppá 58 mio. N.kr. (uml. 72 mio. d.kr.), og hevði Føroya Landsstýri í hesum sambandi játtað at veðhalda fyri 20% ella 14,4 mió.kr.

Seinni varð gjørt av at byggja á Skála skipasmiðju í staðin, og varð sáttmáli uppá 87,5 mió.kr. gjørdur 5. februar 1986. Í sáttmálaprísinum uppá 87,5 mió.kr. var íroknað tveir uppískoyttissáttmálar uppá 5 og 5,75 mió.kr. til ávíkavist útgerð v.m. og til reiðarið at ráða yvir til broytingar í byggitíðini. Hesir undirsáttmálar vórðu tó ikki sendir við umsóknini til landssýrið um veðhald.

Tilmælið frá Búskaparráðnum dagfest 5. juni 1986 varð handað nevndarlimunum í figgjarnevndini á fundi 11. juni 1986. Samtykt varð at játta P/F Heygar 10% veðhald av kr. 15,5 mió.kr. kostnaðarhækkkan treytað av, at prosjektið verður broytt til djúpvatnsfrystibát/verksmiðjubát, av sama slag sum tann ið P/F Vál, Skála, letur byggja á Skála Skipasmiðju. Somuleiðis varð samtykt at veita vanligt sáttmálaveðhald og vanligt byggilánsveghald fyri bátin.

Í skrivi frá Føroya Landsstýri dagfest 25. juni 1986 til reiðarið varð sagt frá, at landsstýrið og figgjarnevnd løgtingsins nú høvdu samtykt harumframt at játta 10% veðhald av kostnaðarhækkingini uppá 15,5 mió.kr. í sambandi við Skála-sáttmálan treytað av at projektið varð broytt til djúpvatnsfrystibát/verksmiðjubát av sama slag sum tann, ið P/F Vál lat byggja á Skála Skipasmiðju. Samlaða veðhaldstilsøgnin varð við hesum sostatt komin uppá 15,95 mió.kr.

Í skrivum til skipasmiðjuna dagfest sama dag varð boðað frá, at landsstýrið og figgjarnevndin høvdu samtykt at veita sáttmálaveðhald og veðhald fyri byggiláni uppá 90% av 87,5 mió.kr.

Stutt aftaná at hava móttikið hetta skrivið fór skipasmiðjan undir at byggja.

Sambært sáttmálanum millum P/F Heygar og Skála skipasmiðju skuldi P/F Heygar rinda 4,375 mió.kr. tá skipasmiðjan hevði útvegað byggilánið og 4,375 mió.kr. í seinasta lagi 6 mánaðir seinni (§ 4) - tær írestandi 78,75 mió.kr. skuldu rindast aftaná liðugtgerð.

Tann 29. august søkti skipasmiðjan Handelsbanken um byggilán. Lánisáttmáli uppá 78,75 mió.kr. við áriti um landskassaveðhald varð undirskrivað 11. november 1986 - umleið 4 mðr. aftaná, at skipasmiðjan var farin undir at byggja. Reiðarið rindaði tó ikki í hesum sambandi 1. og 2. ratu av sáttmálaprísinum (tilsamans 8,75 mió.kr.).

Skibskreditfonden boðaði í skrivi dagfest 2. september 1986 frá, at grunnurin var sinnaður at veita prioritetslán í skipinum uppá 70 mió.kr., tó at supplerandi trygd varð kravd fyri 38,85 mió.kr. Í skrivi dagfest 31. oktober 1986 boðaði landsstýrið P/F Heygar frá, at landsstýrið hevði samtykt at játta 10% stuðulslán (8,75 mió.kr.) og 15% rentustudning (13,125 mió.kr.) av sáttmálaprísinum uppá 87,5 mió.kr., og kann ætlanin um endaliga fígging hjá P/F Heygar sostatt setast upp soleiðis:

	<i>(1.000 kr.)</i>
Skibskreditfonden (80%)	70.000
Stuðulslán frá landsstýrinum	8.750
Eginpeningur	<u>8.750</u>
	<u>87.500</u>

Tann írestandi trygdin til skipskreditgrunnin uppá 38,85 mió.kr. var ætlað útvegað soleiðis:

	<i>(1.000 kr.)</i>
Veðhald Føroya Landsstýri smb. skriv dgf. 25. juni 1986	15.950
Veðhald Føroya Banki (móti transporti í omanfyrenevnda rentustudningi)	13.125
Veðhald Føroya Banki	<u>9.775</u>
	<u>38.850</u>

Í áminningarskrivi dagfest 12. januar 1988 varð P/F Heygar biðið um at gjalda 1. og 2. ratu av sáttmálaprísinum samstundis sum boðað varð frá, at skipasmiðjan fór at slíta sáttmálan um ikki goldið varð innan 14 dagar - um hetta mundið var eisini greitt, at Føroya Banki ikki var sinnaður at veita omanfyristandandi veðhald uppá 9,775 mió.kr., og at fortreytirnar fyri lánitilsøgnina frá Skibskreditfonden sostatt ikki vóru til staðar.

Tann 3. februar 1988 segði skipasmiðjan sáttmálan upp, og gjørdur varð ein uppískoytissáttmáli aftrat millum skipasmiðjuna og P/F Heygar uppá 16,83 mió.kr., soleiðis at endaliga sáttmálaprísurin kom uppá 104,33 mió.kr., og varð landsstýrið í hesum sambandi søkt um stuðulslán, rentustudning og veðhald. Í teim 16,83 mió.kr. vóru 4,683 mió.kr. tøkur peningur hjá reiðarinum, soleiðis at reiðarið saman við teim 5,75 mió.kr., sambært uppískoytissáttmálanum frá 5. februar 1986, hereftir samlað hevði 10,443 mió.kr. at ráða yvir, svarandi til eginpeningin umframt 5 mió.kr til útgerð o.a. Umsóknin varð tó ongantíð viðgjørd í landsstýrinum, m.a. tí man ikki helt P/F Heygar vera ført fyri at rinda eginpeningin.

Landskassans tap

Tá skipasmiðjan kom í likviditetstrupulleikar fyrst í 1988, vóru einar 70 mió.kr. bókaðar sum nýttar til skipið, og svaraði hetta á leið til tað, ið útgoldið var av byggiláninum, tá tær góðar 8 mió.kr., sum fluttar vóru av byggiláninum til eina, seinni tvær konti í Fossbankanum, verða tiknar við.

Árini 1988, 1989 og 1990 voru nýttar ávikavist 1,7 mió.kr., 1,8 mió.kr. og 0,5 mió.kr., íalt einar 4 mió.kr. beinleiðis til byggjnr. 46, mest útreiðslur til at hava skipið liggjandi.

Nettóútlegg/tap landskassans viðvíkjandi byggjnr. 46 kann uppsetast soleiðis:

	<i>(mió.kr.)</i>
Bruttoútlegg pr. ultimo 1991	98
Søla, netto	<u>27</u>
Útlegg/netto	<u>71</u>

Við útgangsstøði í teim útreiðslum, ið beinleiðis voru bókaðar á byggjnr. 46, sammett við tað, ið var útgaldið av byggiláni, kann tap landskassans nærri útgreinast soleiðis:

	<i>(mió.kr.)</i>
Partur av byggiláni bókað til annað endamál	1
Tap við sølu (munur ímillum söluprís og skrásettan kostprís)	46
Byggirentur	16
Partur av byggiláni (síðsta rata) í Fossbankanum útgoldin til búgvið	<u>8</u>
	<u>71</u>

Í sambandi við at skipasmiðjan fór í likvidatióin, voru tær 8-9 mió.kr. í Fossbankanum, sum sambært avtalu/ratuplani og ársroknskapinum voru bundnar uppá byggilánið, fluttar á konto hjá búnum.

Rættarmálini viðvíkjandi nr. 46

Likvidatorarnar í P/F Skála Skipasmiðju í likvidatióin lótu tann 25. januar 1990 frágreiðing um byggjnr. 46. Frágreiðingin varð gjørd eftir áheitan frá landsstýrinum. Niðurstøðan var tann, at fleiri viðurskifti í byggimálinum eftir tykki lividatoranna voru óvanlig, og at talan antin mátti vera um viðurskifti, ið kunnu hava revsing við sær, ella um politisk og umsitingarligt ábyrgdarloysi. Mælt varð til, at landsstýrið umhugsaði at leggja málið fyri politivaldið til kanningar.

Landsstýrið heitti síðani á fútan um at kanna viðurskiftini, og varð í hesum sambandi reist ákæra ímóti høvuðspartaeigarinum/stjóranum í P/F Heygar, sakførara felagsins, og tveimum fyrrverandi stjórum á Skála Skipasmiðju.

Hesir vórðu ákærdir fyri at hava framt svik móti landsstýrinum við 1) at uppgeva sáttmálaupphæddina ov høga í mun til veruliga kostnaðin (við omanfyrinevndu undirsáttmálum) og við 2) at geva landsstýrinum varhugan av, at P/F Heygar vildi/var ført fyri at útvega eginpening uppá 10% av sáttmálaupphæddini, og harvið at fáa landsstýrið at veita stuðulslán, veðhaldstilsøgn v.m. so at skipið kundi fíggjast uttan eginpening og tapsvandin hjá reiðarínum varð førdur yvir á landsstýrið.

Harumframt vórðu teir ákærdir fyri eisini at hava roynt at fremja svik móti landsstýrinum í sambandi við uppískoyttissáttmálan frá februar 1988.

Teir ákærdu vórðu í Føroya Rætti fríkendir fyri báðar ákærurnar.

Ákæruvaldið kærði dómin inn fyri landsrættin, og vórðu teir ákærdu somuleiðis fríkendir har. Landsrætturin førði viðvíkjandi eginpeningspurninginum m.a. fram:

»at der ikke kan ses bort fra, at der i den periode, tiltalen vedrører, i de kredse af det færøske samfund, der beskæftigede sig med byggeri af fiskeskibe, med nogen føje kan have dannet sig den opfattelse, at Landsstyret, efterhånden som skibsbygningsprojekterne blev stadig mere kostbare og egenkapitalkravet vanskeligere at opfylde, havde valgt i et vist, ikke klart tilkendegivet omfang at fravige de formelt opstillede egenkapitalkrav for derved at fastholde den erhvervsmæssige udvikling i samfundet. I lyset af den usikkerhed, som på denne måde forelå med hensyn til grænserne for, hvad landsstyret kunne forventes at ville acceptere, må spørgsmålet om de tiltalte forsæt til bedrageri bedømmes.«

P/F Atlantic Trawlers (M/S Reynsatindur) - P/F í Garðastovu (M/S Olaf í Garðastovu)

Í 1989 legði landskassin út 12,4 mió.kr. vegna veðhaldsskyldur mótvegis P/F í Garðastovu viðvíkjandi ávíkavist vøruláni til svartkjaft, makrel, høggu-slökk og sild á goymslu (10,3 mió.kr.) og útgerðarlán (2,1 mió.kr.).

Í sambandi við kanningin av hesum veðhaldsútleggum er alt málið gjøgnumgingið viðvíkjandi skipinum M/S Olaf í Garðastovu (P/F í Garðastovu) - áður M/S Reynsatindur (P/F Atlantic Trawlers). Henda gjøgnumgongd hevur víst, at tað samlaða tapið hjá landskassanum í sambandi við umbygging og rakstur av skipinum var o.u. **131,7 mió.kr.**, og orsakað av stóddini av tí almenna tapinum, verður niðanfyrri í stuttum greitt nærri frá gongdini í málinum.

1 P/F Atlantic Trawlers

Skipið varð keypt til landið í 1982 av P/F Atlantic trawlers fyri uml. 61 mió.kr. Søkt var um stuðulslán og landskassaveðhald í sambandi við umbygging av skipinum til svartkjaftaveiðu - ein umbygging, sum upprunaliga var kostnaðarmett til 12-15 mió.kr. Umbyggingin kom tó at enda at kosta uml. 39 mió.kr., og hevði landsstýrið tá játtað stuðulslán uppá tilsamans 7,8 mió.kr. og landskassaveðhald uppá uml. 28 mió.kr.

Stuðulslánini vórðu seinni avskrivað - við rentum uml. 8,5 mió. kr. og uml. 8,9 mió kr. vórðu skrásettá sum veðhaldsútlegg í hesum felag.

29. mars 1984 játtaði landsstýrið at veðhalda fyri 70% av metta söluvirðinum av teim svartkjaftaúrdráttunum, ið vóru í lastini - 1,2 mió.kr. - og 7. juni 1984 varð veðhaldsábyrgdin hækkað til 6,7 mió.kr., svarandi til 70% av söluvirðinum av 570 tonsum av svartkjaftafarsi og 540 tonsum av flaki, sambært vrakarvátan 14. mai 1984.

Hetta veðhaldið varð seinni effektivt við uml. 5,1 mió.kr.

Orsakað fíggarligu trupulleikum hjá P/F Atlantic Trawlers, ið m.a. stóðust av seinkanini í umbyggingarprojektinum og tí miseydnaða fiskiskapinum, varð 2. november 1984 játtað felagnum veðhald fyri einum kreppuláni uppá 4,9 mió.kr. við heimild í LI 49/1984 um veðhald fyri lánnum til fiskiskip og fiskavirkir.

Veðhaldið varð seinni effektivt við uml. 4,0 mió.kr.

2 Landsstýrisins keyp og søla av skipinum

Á vári 1984 komu tær fyrstu útgjaldingar orsakað av veðhaldsskyldum landskassans mótvegis felagnum, og tað gongur fram av málinum, at samráðingar fóru fram í byrjanini av 1985 við útlendsk feløg um sølu av skipinum. P/F Atlantic Trawlers hevði í skrivi dagfest 19. mars 1985 boðað landsstýrinum frá, at man metti skipið vera órationelt, serliga til rækjufiskiskap og ikki eins væl egnað til svartkjafta-djúpfiskiskap sum eitt nýtt skip, og at samráðingar høvdu verið við eitt suðurkoreanskt felag um sølu av skipinum fyri 8 mió. \$., og tann 2. apríl sendi P/F Atlantic Trawlers landsstýrinum til góðkenningar ein fyribils sáttmála teir høvdu gjørt uppá 87,5 mió.kr. (nettoprísur 80 mió.kr. uttan reiðskap, heimsigling v.m.).

Tann 11. apríl 1985 boðaði 1. prioritetshavarin landsstýrinum frá, at lánið varð uppsagt, um ikki landsstýrið váttaði at standa inni fyri, at rentur og avdráttir í 1985 og 1986 vórðu goldnar rættstundis - somu boð komu frá 2. prioritetshavara, har kravt varð, at landsstýrið stóð inni fyri rættstundis rindan av terminsgjöldum í 3 ár.

Í telex dagfest 18. apríl 1985 boðaði landsstýrið frá, at tað kannaði framtíðar móguleikarnar hjá skipinum, og um tað skuldi seljast av landinum ella vera verandi.

Í skrivi 19. apríl 1985 boðaði felagið frá, at tað var sinnað at halda áfram at reka skipið, um landsstýrið metti, at skipið átti at verða verandi í Føroyum. Víst varð m.a. til nýggjar upplýsingar um svartkjaftin, sum bendu á, at hesin kundi fiskast til flaka- og farsframleiðslu frá november-mei, og at ein móguleiki var at fiska svartkalva við Labrador juni-oktober. Víst varð til ymsar rakstrarætlanir, sum vísu, at skipið kom at bera seg. (Sambært roknskapinum fyri tíðina frá byrjan til 31. desember 1984 hevði skipið íalt selt fyri 13,4 mió.kr., harav svartkjaftaúrdráttir 5 mió.kr. og rækjur 8 mió.kr. Úrslitið áðrenn avskrivningar var eitt hall uppá 20 mió.kr., eginpeningurin var negativur við 9 mió.kr., skuldin íalt 129 mió.kr. harav stuttfreistað skuld 32 mió.kr.)

Prioritetshavararnir vísu síðani á, at ein áhugaður keypari hevði sett eina freist til 24. apríl 1985 og bóðu um eitt svar frá landsstýrinum. Í telex dagfest 24. apríl 1985 varð boðað 1. prioritetshavaranum frá, at landsstýrið var farið undir at kanna móguleikarnir at varðveita skipið í Føroyum við øðrum eigarum, og at endalig avgerð vildi verða tikin 29. apríl 1985. Landsstýrið boðaði samstundis frá, at tað ikki hevði heimild at veðhalda fyri falnum ella framtíðar terminsgjöldum.

Í telex dagfest 30. apríl 1985 boðaði landsstýrið 1. prioritetshavaranum frá, at landsstýrið hevði gjørt av at yvirtaka Reynsatind og selja skipið víðari, at ætlanin var at útgera skipið betri, m.a. við surimi-verksmiðju, og at landsstýrið fór at arbeiða fyri at fáa eftirstøðurnar goldnar. Víðari varð sagt frá, at landsstýrið eisini ætlaði at finna eina loysn viðvíkjandi 2.-

prioritetshavara.

Síðani boðaðu prioritetshavararnir frá, at hesir vóru sinnaðir at góðtaka, at skipið varð selt á tvingsilssølu í Føroyum, treytað av, at landsstýrið váttaði at bjóða eina upphædd ið dekkandi 1.-4. prioritetirnar umframt tvingsilsslukostnaðin.

Í telex dagfest 10. mei 1985 boðaði landsstýrið frá, at landsstýrið vildi bjóða nóg mikið á tvingsilssøluni til at dekkja 1.-3. prioritetirnar, treytað av, at hóskandi endurfíggjing av restskuldini og eftirstøðunum varð fingin. 1. prioritetshavarin svaraði í telex dagfest 13. mei 1985, at kravið var, at landsstýrið váttaði at dekkja 1.-3. prioritetirnar treytaleyst, og bað um vátan av hesum. Í telex dagfest 14. mei 1985 - varð váttað, at landsstýrið vildi bjóða yvir 3.-prioritetin, og at falnar rentur vildu verða goldnar í sambandi við tvingsilssøluna.

Av eini rakstrarætlan dagfest 15. juli 1985, uppsett av grannskoðara fyri Agga í Garðastovu, framgongur, at mett verður, at skipið kann fiska svartkjaft og svartkalva fyri góðar 68 mió.kr. um árið, og at skipið, við støði í einum keypsprísi uppá 98 mió.kr. iroknað 3 nýggjar flakalinjur, eftir 5 árum hevur eitt akkumulerað yvirskot eftir rentur og avdráttir uppá 40,4 mió.kr.

Tað sæst ikki av gerðabók landsstýrisins, at málið hevur verið fyri á landsstýrisfundi ella í fíggarnevndini, men av einum notati gongur fram, at á samgongufundi 14. august 1985 varð samtykt at bjóða til og við 84 mió.kr. á tvingsilssøluni.

Tann 15. august 1985 varð avtala millum landsstýrið og 1.-4. prioritetshavararnar undirskrivað, har landsstýrið váttaði at standa inni fyri krøvunum hjá 1.-4. prioritetshavarunum, at rinda tvingsilsslukostnaðin og sjó pantkrøvini um landsstýrið hevði hægsta boðið. Tvingsilssølan fór fram sama dag, og landsstýrið keypti skipið fyri 10 mió.kr.

Áðrenn landsstýrið gjørdi avtalu við 1.-4. prioritetshavara í sambandi við tvingsilssølu av skipinum, var tapsvandi landskassans uml. 44 mió.kr.:

	<i>(mió.kr.)</i>
Veðhald fyri lánnum	32
Veðhaldsútlegg	4
Stuðulslán	<u>8</u>
	<u>44</u>

Landskassans skyldur øktust við avtaluni við teim frammanfyristandandi prioritetshavarum til 113,5 mió.kr., og økingin - uml. 70 mió.kr. - komst sostatt av avgerð landsstýrisins um at innistanda fyri frammanfyristandandi prioritetum (62,8 mió.kr.), *sjó pantkrøvunum og tvingsilssølu-útreiðslunum (6,4 mió.kr.)*.

Av einum notati í sakini dagfest 20. august 1985 gongur m.a. fram, at ein av orsökunum til landsstýrisins ynski um at varðveita skipið á føroyskum hondum var, at fryktandi var fyri, at álvarsligt bakkast fór at verða í svartkjaftavinnuni, um skipið fór, tí tað ikki vóru útlit til, at »Giljanes« varð førur fyri at bera svartkjaftaroyndirnar til matna á mál, og at tað sambært fiskifrøðingum tá og møguliga tvey ár fram var svartkjaftur av hóskandi stødd í stórum

mongdum á okkara leiðum. Víst varð eisini á at talan var um 100 arbeiðspláss, og at nýttar vóru hundraðir av milliönnum uppá »útviklan« av eini svartkjaftavinnu, og at landskassin hevði lagt flestar av hesum út.

Á landsstýrisfundi tann 23. september 1985 varð gjørt av at selja skipið til eitt nýstovnað felag, P/F í Garðastovu. - Nevnast kann, at landsstýrið í 1984 hevði givið hesum felag tilsøgn um stuðulslán til bygging av einum svartkjaftatrolara á Skála Skipasmiðju fyri góðar 100 mió.kr. - Upplýst er at við í myndini var sostatt eitt umbýti, soleiðis at P/F í Garðastovu skuldi sleppa tilsøgnini frá 1984 um so var, at teir kundu keypa Reysnatind.

24. september 1985 varð gjørdur fyribilssáttmáli uppá 102,5 mió.kr., íroknað kostnað av umbygging, sum varð mettur til uml. 7,5 mió.kr. Av sáttmálanum framgongur, at fíggingin »í tann mun, tað ikki er møguligt at fáa lán beinleiðis (við ella uttan landskassaveðhald) við panti í skipinum, (verður) at veita yvir landskassan«.

Í tí endaliga sáttmálanum frá 12. oktober 1985 var söluprísurin 95 mió.kr. - P/F í Garðastovu skuldi rinda 3,25 mió.kr. kontant, upptaka lán uppá 81,8 mió.kr. - av hesum 41,8 mió.kr. við landskassaveðhaldi - og geva landsstýrinum seljarapantibræv uppá 9,95 mió.kr. Harumframt skuldi P/F í Garðastovu rinda landsstýrinum rentuútreiðslur viðv. teim lánnum, landsstýrið tók upp/yvirtók í sambandi við keypið av skipinum.

Viðari stóð í sáttmálanum, at landsstýrið og lögtingsins fíggarnevnd høvdu játtað at veðhalda fyri upp til 6,79 mió.kr. í sambandi við umbygging - veðhaldsjáttanin varð seinni (10/2-86) hækkað til í alt 11,69 mió.kr. vísandi til galdandi lóg um endurnýggjan av fiskiskipaflotanum.

Hesi veðhaldini vórðu seinni effektiv við 15,2 mió.kr.

Tann 3. juni 1986 varð eisini undirskrivað veðhaldsskjal viðvíkjandi láni uppá 45 mió.kr. til P/F í Garðastovu til rindan av parti av keypspeninginum.

Hetta veðhaldið varð seinni effektivt við 50,7 mió.kr.

Eftir at hava gjørt avtalu við 1.-4.-veðrættarhavarunum var landsstýrið bundið at innfría 82,9 mió.kr. til hesar, 12,2 mió.kr. til 8.-11.-veðrættarhavararnar og 6,4 mió.kr. viðvíkjandi sjóþantikrøvunum og tvingsilssøluútreiðslunum - í alt 101,5 mió.kr.

Av teim 101,5 mió.kr. fullu uml. 48 mió.kr. til gjaldingar beint aftaná tvingsilssøluna. Landsstýrið tók upp DM-lán í Handelsbanken uppá uml. 50 mió.kr. til at rinda hesar, og varð peningurin settur inn á serliga konto í Handelsbankanum. Tá avtornaði var Handelsbanka-kontoin yvirtrekt við uml. 23,6 mió.kr. Yvirtrekkið varð ikki goldið fyrr enn primo september mánað 1987, og vóru tá 5,1 mió.kr. komnar afturat í rentuútreiðslum, so at yvirtrekkið í alt kom uppá 28,7 mió.kr. *Av hesum yvirtrekki vóru 13,9 mió.kr. eykarentur, kurstap og lániútreiðslur.* Tað skal viðmerkjast, at munandi partur av teim 13,9 mió.kr. snúði seg um yvirtreksrentur, við einum effektivum rentusatsi uppá uml. 23%.

P/F í Garðastovu skuldi rinda landsstýrinum rentuútreiðslur viðv. teim lánnum, landsstýrið tók upp/yvirtók í sambandi við keypið av skipinum. Í keypsáttmálanum var tó í hesum sambandi

bara víst til tvey lán uppá ávíkavist 13 mió. H.gl. og 13,75 mió. DM (omanfyrinevnda lán í Handelsbanken), og tá endaliga bókingin í landsroknskapinum fór fram (sí niðanfyri) vóru bert hesi bæði lánini renturoknað, og P/F í Garðastovu tískil bert skuldskrivað fyri kr. 4.776.103.

Sostatt hevði landskassin eitt tap uppá netto uml. 9,1 mió.kr. vegna fíggjarháttin í sambandi við afturrindan av veðrættarhavarunum.

3 P/F í Garðastovu

P/F í Garðastovu fekk í 1986 og 1987 játtað veðhald fyri lán við heimild í Ll. 5/1986 og Ll. 11/1987 um ábyrgd fyri lánnum til fiskamjøl og lýsi v.m. á goymslu uppá í alt 13 mió.kr. Upprunaliga játtan landsstýrisins varð givin í sambandi við uppskipan av veiðu, men varð játtanin seinni broytt, soleiðis at kravið um meting sambært vrakaraváttan varð slept, og veðhaldsskyldur landskassan óktust sostatt við metta söluprísinum av veiðuni - sambært telex frá skipinum um nøgd og virði í lastini - so hvørt hon kom umborð.

Tann 25. juni 1987 søkti P/F í Garðastovu landsstýrið um veðhald fyri rakstrarlán (útgerðarlán) uppá 1,5 mió.kr. í sambandi við at skipið skuldi fara til USA sum móðurskip. Sama dag undirskrivaði landsstýrið kredittsáttmála uppá 1,5 mió.kr. Sum heimild fyri hesum veðhaldi varð víst til »tøkur peningur í grunninum til fiskivinnukanningar í fremmandum sjógvi«.

Bæði hesi veðhaldini vórðu effektiv við ávíkavist 9,5 mió.kr. og 2,2 mió.kr.

Umfram omanfyristandandi tap/veðhaldsútlegg v.m. misti landskassan uml. 5,5 mió.kr. í sambandi við söluna av skipinum til tað suðurkorenska felagið. Orsøkin var, at ein Surimi-verksmiðja, sum landið átti, var umborð og varð umfatað av sölusáttmálanum.

Upprunaliga varð stuðulslán og landskassaveðhald játtað P/F Atlantic Trawlers til keyp av surimi-verksmiðju til Reynsatind, men vegna fíggjarligu trupulleikunum hjá felagnum varð gjørt av at stuðulstilsøgnirnar v.m. frá landsstýrinum/fíggjarnevndini í staðin vórðu givnar M/S Magnus Heinasyni/Fiskirannsóknarstovuni, fyri at verksmiðjan kundi vera leys av øðrum pantum og eisini nýtast til royndir aðrastaðni.

Á landsstýrisfundi 7. februar 1985 varð samtykt at søkja fíggjarnevndina um heimild til at keypa verksmiðjuna til M/S Magnus Heinason við vanligum stuðulsláni og »fígging úr grunninum til óroynd fiskivinnulig tiltøk«. Sambært gerðabók fíggjarnevndarinnar 12. februar 1985 varð samtykt at keypa verksmiðjuna til Magnus Heinason, og fíggja keypið við 0,5 mió.kr. úr grunninum til ídnaðarfremjandi endamál, 1 mió.kr. í stuðulsláni, 3 mió.kr. úr »serligum grunni til fiskivinnu, mest til at stuðla veiðu, sum ikki hevur verið munandi táttur í samfelagnum higartil, men kann gerast til tað« (serligi grunnur I í Lønjavningargrunninum) í fíggjarárinum 1985 og 0,5 mió.kr. frá sama grunni í fíggjarárinum 1986.

Landsstýrið heimilaði í skrivi dagfest 22. november 1985 Føroya Gjaldstovu at rinda 5,5 mió.kr. í sambandi við keypið, at bóka útreiðsluna á ognarkonto »Magnus Heinason/Surimi«, at flyta 0,5 mió.kr. frá »Grunni til stuðul til ídnaðarfremjandi endamál« beinanvegin, og

seinni at góðskriva kontoina stuðulslán uppá 0,9 mió.kr. Lönjavningargrunnurinn varð biðin at flyta gjaldstovuni restupphæddina - 4,1 mió.kr. Pantibræv uppá 0,9 mió.kr. varð samstundis sent Fiskirannsóknarstovuni til undirskrivningar.

Tá skipið at enda varð selt av landinum varð verksmiðjan tikin úr skipinum, men í skrivi dagfest 21. apríl 1988 til P/F í Garðastovu í líkvidatiónum boðar landsstýrið frá, at landsstýrið kann góðkenna, at skipið verður selt sambært treytunum í »Memorandum of Agreement« dagfest 21. apríl 1988. Ein av treytunum í hesum memorandum var, at surimi-verksmiðjan skuldi vera umfatað av keypsprísinum, og verksmiðjan varð sett umborð aftur í juni mánað 1988.

4 Skipið verður selt av landinum

Tann 26. august 1987 boðaði Handelsbanken landsstýrinum sum veðhaldara frá, at lánini til P/F í Garðastovu vóru uppsøgd vegna tess, at lánstreytirnar ikki vóru hildnar, og at felagið var biðað at rinda bankanum 27,3 mió. DM. Í hesum sambandi gjørdust landskassans veðhaldsskyldur mótvegis Handelsbanken effektivar, og *vegna vaktarhald, trygging v.m. varð útgaldið uml. 1,6 mió.kr. úr landskassanum* (skrasett sum veðhaldsútlegg vegna P/F í Garðastovu).

Roynt varð at selja skipið, og í 1988 varð tað selt tí sama suðurkoreanska felagnum, sum í 1985 hevði bjóðað uppá skipið, fyri 9,64 mió. \$. 8,6 mió.kr. av søluupphæddini vórðu inngoldnar til landskassan

5 Skráseting í landsroknskapinum/grunnum

Omanfyrirstandandi tap hava ávirkað landsroknskapinum á fylgjandi hátt:

	(mió.kr.)
Standa eftir sum veðhaldsútlegg fyri P/F í Garðastovu	79,3
Restskuld á seljarapantibrævinum (P/F í Garðastovu)	8,9
Avskrivað í 1987 (veðhaldsútlegg/stuðulslán til P/F Atlantic Trawlers)	22,5
Avskrivað í 1989 (rentuútreiðslur/kurstap landskassans v.m.)	16,4
Surimi-verksmiðja	<u>4,6</u>
Í alt	<u>131,7</u>

Tá upphæddin, ið fall til gjaldingar beint aftaná tvingsilssøluna varð útgoldin (september 1985), fór bóking av útgjaldinum fram á ávíkavist ognarkonto, ið varð upprættað til skipið, og á konto, har Handelsbankalánið varð skrasett. Aftaná hesa bókingina vóru sambært landsroknskapinum 1,9 mió.kr. eftir av láninum, og henda saldo stóð óbroytt fram til ultimo august 1987, hóast kontoin um hetta mundið var yvirtrekt við 28,7 mió.kr. Frá desember 1985 til medio 1987 fóru útgjaldingar fram/ávíkavist øktust landskassans skyldur við tilsamans uml. 109,5 mió.kr., eins og inngjald til landskassan uppá 81,8 mió.kr. ikki vórðu bókað fyrr enn í august 1987.

6 Viðmerkingar:

Í sambandi við gjøgnumgongdina av málinum er fiskivinnuumsitingin biðin um viðmerkingar til:

1. Heimildarspurningin í sambandi við landsstýrisins keyp og søla av skipinum
2. Um treytin fyri at veita kreppulán til P/F Atlantic Trawlers - »at líkindi eru til, at raksturin framyvir eftir øllum fyriliggjandi upplýsingum fer at bera seg« - var uppfyllt. (Lán vóru í eftirstøðu og landskassin var byrjaður at leggja út vegna effektiv veðhald. Sambært fyribils roknskapi pr. 20. august 1984 var talan um eitt hall uppá 10,2 mió.kr. áðrenn avskrivningar).
3. Tapið í sambandi við umsitingina av Handelsbanka-kontoini
4. Um landsstýrið metir, at heimild er í ávíkavist L1 38/1983, L1 5/1986 og L1 11/1987 um veðhald fyri lánnum til fiskamjøl og lýsi v.m. á goymslu til at veðhalda fyri mettum söluprísi av fiski, so hvørt hann kom í lastina.

Fiskivinnuumsitingin varð annars gjørd varug við, at tilfarið í málinum var sera ófullfíggað, og at t.d. at kalla onki tilfar fanst viðvíkjandi søluni til tað Suðurkoreanska felagið og inngjaldinum uppá 8,6 mió.kr. til landskassan, og biðið er um nærri upplýsingar hesum viðvíkjandi.

Á fundi um málið hevði fiskivinnuumsitingin hesar viðmerkingar:

1. At landsstýrið í sambandi við tvingsilssølu av ognum, har landið hevur veð, metir seg kunna keypa uttan serstaka fíggarheimild og uttan at málið verður lagt fyri fíggarnevndina, tí talan er um at verja áhugamál landskassans (pantivirðið). Umsitingin metti tó umstøðurnar í hesum máli verða eitt eindømi, og at fráboðanin um treytaleyst at innistanda fyri 1.-3.-prioritetsláníni og keypið á tvingsilssølu í hesum føri tykjast at liggja uttanfyri endamálið um bert at verja eitt pantivirði. Sambært umsitingini er lánsupptøkan og veðhaldið fyri parti av keypsprísinum hjá P/F í Garðastovu ein avleiðing av »eigarastøðuni«.
2. At umsitingin ikki var før fyri at vísa á eina meting av rakstrarútlitunum hjá felagnum í sambandi við játtanina av veðhaldi fyri kreppulánum, ella at greiða frá, hví veðhaldið varð játtað áðrenn ummæli var komið frá Búskaparráðnum.
3. Útleggið uppá 13,9 mió.kr. í sambandi við eykarentur, kurstap og lániútreiðslur, og tað endaliga »tapið« hjá landskassanum uppá 9,1 mió.kr. í sambandi við fyribils fíggingina yvir Handelsbanka-kontoini var m.a. orsakað av ov lítlari orku í umsitingini og at samskiftið um málið ikki hevði verið nóg gott.
4. At umsitingin metti, at orðaljóðið í lögtingslógunum um goymsluveðhald og endamálið við hesum ikki var til hindurs fyri, at veðhildið varð fyri söluprísi av lastini

Á fundinum varð viðvíkjandi útgerðarláninum til P/F í Garðastovu harumframt spurt um, um umsitingin metti, at tøkur peningur í einum landskassagrunni var nøktandi

heimild. Umsitingin metti, at tá heimild var til at lata studning, var eisini móguligt at veita veðhald. Tó varð ikki skrásett í sambandi við, at veðhaldið varð veitt, at disponerað var yvir upphæddini.

Stígarklettur og Hádegisklettur.

Veðhald fyri prioritetslánnum til P/F Flesjaberg (Stígarklett) og P/F Dalsnýpuna (Hádegisklett) vórðu skrásett í 1990.

Í sambandi við skrásetingina av veðhaldunum á Gjaldstovuni varð ikki víst til nakra lógarheimild, men landsstýrið upplýsti, at veðhaldið er givið eftir »gomlu reglunum« (20%).

Í 1986 játtaðu landsstýrið og figgjarnvevndin P/F Flesjaberg og P/F Dalsnýpuni 20% í veðhaldi fyri prioritetslánnum, í sambandi við bygging av omanfyrenevndu trolarum á Tórshavnar Skipasmiðju, við støði í einum sáttmálaprísi uppá 32 mió.kr. fyri hvønn.

Uppií prísinum er fyri hvønn av trolarunum íroknað:

	<i>mió.kr.</i>
Fiskireiðskapur	2,0
Byggirenta	1,5
Reiðarínum at ráða yvir	5,3
Sakføraraútreiðslur	<u>0,2</u>
Íalt	<u>9,0</u>

Stígarklettur

Í skrivi frá Føroya Landsstýri til figgjarnvevndina dagfest 3. oktober 1988 varð upplýst, at byggikostnaðurin var hækkaður 1 mió.kr. til 33 mió.kr., og at hækkingin kemst av, sambært skrivi dagfest 5. september 1988 frá advokati felagsins, at byggingin er drigin út og byggirentan vaksin við áðurnevndu upphædd. Sama dag varð umsóknin um at hækka upphæddina úr 32 til 33 mió.kr. samtykt í figgjarnvevndini.

Í sambandi við byggingina varð veitt skipasmiðjuni farmagjaldsstuðul og tollendurgjald.

Farmagjaldsstudningur og tollendurgjald vórðu veitt við støði í eini virðismeting frá Færøernes Realkreditinstitut dagfest 17. november 1988 uppá 35,1 mió.kr., vísandi til »sýn umborð á skipinum 19. oktober 1988 við bryggju í Havn. Gjøgnumgongd av sáttmála, specifikatió og byggiuppgerð og eykasáttmála.«

Veitt lán, veðhald og studningur frá landskassanum, í sambandi við bygging av hesum trolaranum, vóru íalt:

	<i>mió.kr.</i>
Rentustudningur, 15% av 33 mió.kr.	5,0
Stuðulslán, 10% av 33 mió.kr.	3,3
Veðhald, 20% av 33 mió.kr.	6,6
Til skipasmiðjuna:	
- Farmagjaldsstuðul, 4,5% av 35,1 mió.kr.	1,6
- Tollendurgjald, 16% av 35,1 mió.kr.	<u>5,6</u>
Íalt	<u>22,1</u>

Viðvíkjandi eginpeningi váttar advokatur felagsins, at 3,3 mió.kr. eru inngoldnar kontant.

Sambært ársroknskapinum fyrir felagið í 1988 hevði skipið eitt virði uppá 29.914 t.kr. Í 1989 varð eitt fiskiloyvi uppá 3,3 mió.kr. lagt aftrat.

Hádegisklettur

Í skrivi til Føroya Landsstýri dagfest 2. juni 1989 frá advokati felagsins, verður víst á, at meirkostnaðurin í sambandi við bygging av skipinum var 1 mió.kr. í eyka byggirentum, umframt 0,9 mió.kr. vegna stabiliseringstanga og sandblásing.

Í skrivi frá Sáttmálastovninum dagfest 14. august 1989 verður mettt, vísandi til uppískoytis-sáttmála har roknað var við 5,3 mió.kr. til reiðariðið at ráða yvir í sambandi við møguligar broytingar, at tær 0,9 mió.kr. verða at gjalda av hesi upphædd. Hinvegin varð mettt, at tær øktu rentuútreiðslurnar kundu leggjast omaná tær 32 mió.kr.

Síðani samtykti landsstýrið og figgjarnevndin at hækka útgangsstøðið fyri áður givnum tilsøgnum um veðhald, lán og studning úr 32 mió.kr. til 33 mió.kr.

Farmagjaldsstudningur og tollendurgjald varð veitt við støði í eini virðismeting frá Færøernes Realkreditinstitut dagfest 20. juli 1989 uppá 35,9 mió.kr., vísandi til »sýn umborð á skipinum tann 6. juli 1989 við bryggju í Havn. Gjøgnumgongd av sáttmála, specifikatió, eykasáttmála og byggjuppperð.«

Veitt lán, veðhald og studningur úr landskassanum í sambandi við bygging av hesum trol-aranum vóru í alt:

Rentustudningur, 15% av 33 mió.kr.	5,0
Stuðulslán, 10% av 33 mió.kr.	3,3
Veðhald, 20% av 33 mió.kr.	6,6
Til skipasmiðjuna:	
- Farmagjaldsstudningur, 4,5% av 35,9 mió.kr.	1,7
- Tollendurgjald, 16% av 35,9 mió.kr.	<u>5,7</u>
Íalt	<u>22,3</u>

Viðvíkjandi eginpeningi váttar advokatur felagsins í oktober 1990, at 3,3 mió.kr. í partapeningin eru inngoldnar kontant, og eru tað partaeigararnir í felagnum, sum hava útvegað henda pening við láni úr Sjóvinnubankanum og við persónligari kautiún. Váttað verður samstundis, at ongin veðseting av skipinum fer fram í sambandi við hetta lán.

Sambært ársroknskapinum fyrir felagið fyrri 1988/1989 var »byggivirðið« 30.583 t.kr. Harumframt var eitt fiskiloyvi uppá 3,3 mió.kr. lagt aftrat.

Viðmerkingar:

Vísandi til omanfyrirstandandi er mælt landsstýrinum til at biðja felagið/advokat felagsins um eina frágreiðing um munin millum tann fyrri landsstýrinum/figgjarnevndini upplýsta byggikostnað uppá 33 (33,9) mió.kr. og byggivirðið sambært ársroknskapunum uppá

ávikavist 29.914 t.kr. og 30.583 t.kr.

Somuleiðis er mælt landsstýrinum til at heita á Færøernes Realkreditinstitut og biðja um eina frágreiðing um munin millum teirra virðismetingar uppá 35,1 mió.kr. og 35,9 mió.kr. og byggivirðið sambært ársroknskapunum uppá ávikavist 29.914 t.kr. og 30.583 t.kr.

Veðhald fyri lánnum til onnur fiskiskip og viðmerkingar frá fiskivinnuumsitingini og búskapardeildini.

Umframt omanfyrinevndu veðhald eru veðhald veitt 7 øðrum skipum, gjøgnumgingin. Talan er um hesi skip feløg:

P/F Rógvutangi (Brestir)
P/F Borgarknappur (Polarborg 1)
P/F Hamar (Saturn)
P/R Sjeystjørnan (Nesbúgvín)
P/F Ranin (Arctic Prawns)
P/F Fugltúgván (Fugltúgván)
P/F Samvinnufelagið (Høgifossur)

Vit hava kunnað fiskivinnuumsitingina og búskapardeildina nærri um úrslitið av grannskoðanini og hava viðgjørt tilfarið á fleiri fundum:

Viðmerkingar:

1. Viðvíkjandi veðhaldum fyri prioritetslánnum vísir landsstýrið í flestu førum til Ll. nr. 13/67 í áritum um landskassaveðhald, og í nøkrum førum verður ikki víst til lógarheimild. Allar tilsagnir veðhald vórðu góðkendar av figgjarnnevndini.
2. Mett verður at tað er ivasamt um vísast kann til Ll. nr. 24/1978, tá landsstýrið í áttatiárunum í fleiri førum undirskrivaði nýggj veðhald fyri eftirstøðum og falnari skuld viðvíkjandi lánnum við landskassaveðhaldi, sum áttu at verið fult afturgoldin og sum upprunaliga vórðu veitt í sjeytiárunum við heimild í t.d. Ll. nr. 30/1970, Ll. nr. 63/1975 og Ll. nr. 38/1976.

Hetta fyribrygdi tykist vera ein avleiðing av, at innkrevjingin bæði í sjeyti- og áttatiárunum ikki hevur verið nøktandi, og at landsstýrið á henda hátt hevur endurnýggjað »pantivirðið« í viðkomandi skipi í sambandi við at nýggj lán/veðhald framhaldandi vórðu veitt m.a. í sambandi við nógvar umbyggingar.

3. Viðvíkjandi eftirkannan av um eginpeningskrøvini í Ll. nr. 24/1978 vóru uppfyllt í sambandi við játtan av teim nógvu stuðulslánnum í sambandi við umbyggingar, upplýsir umsitingin generelt, at orka ikki hevur verið í umsitingini til at kanna, um hesar treytir vóru uppfylltar.
4. Tann fyri landsstýrinum upplýsti byggikostnaður, sum er nýttur sum støði undir veittum veðhaldum, stuðulslánnum og rentustudningi, er í fleiri førum munandi hægri enn bókaða

virðið á skipunum sambært ársroknskapunum, eins og eginpeningur/partapeningur sambært ársroknskap/partafelagsskrásetingini ikki er á sama støði, sum upplýst fyri landsstýrinum.

Umsitingin metir, at tað er ivasamt um krøvini um eginpening vóru uppfyllt, vísandi til omanfyristandandi hesum viðvíkjandi. Váttanir um eginpening, sáttmálaprísir og virðismetingar vóru tiknar fyri »góðar vørur«, men umsitingin metir, at tað ongantíð hevði verið rutina í landsstýrinum at biðja um ársroknskap fyri fyrsta árið, til tess at eftirkontrollera upplýsingar um t.d. skipavirðið og eginpening/partapening. Ein av orsökunum til tess, var ov lítil manning og manglandi fastar rutinur viðvíkjandi saksviðgerð.

Ført verður eisini fram, at Fiskivinnuumsitingin ikki varð stovnað fyrr enn í 1986 og ikki veruliga tók yvir ábyrgdina av skipabyggimálum fyrr enn í seinnu helvt av 1987 og var bundin av givnum tilsøgnum áðrenn hetta tíðarskeið.

5. Spurd um, hvør grundgevingin er fyri, at t.d. ein treyt fyri innflutningsloyvi til ein bát uppá 167 BRT er, at ein útróðrabátur uppá 11,85 BRT fer úr føroyska veiðuflothanum, og hvørjar reglur hava verið galdandi hesum viðvíkjandi upplýsir umsitingin generelt, at reglurnar ikki hava verið heilt greiðar, og at talan ofta hevur verið um upp til fleiri og fleiri »umvekslingar« við minni og minni skip.
6. Fleiri dømi eru um at landsstýrið í eitt langt áramál legði út pening sum veðhaldsútlegg fyri ávís skip, og samstundis fleiri ferðir gav boð um at steðga innkrevjing, sum gjaldstovan eftir áheitan frá landsstýrinum hevði tikið stig til. Umsitingin metir, at gongdin viðvíkjandi innkrevjing í hesum málum hevði verið við til at blokkera alla innkrevjing og var ein av høvuðsförðingunum fyri, at farast kundi eftir øðrum, og hevur reist spurningin um, at tá veðhaldsútlegg ikki verða kravd innaftur og renturoknað í eitt so langt tíðarskeið, so er talan ikki longur um eitt veðhald, men heldur um eina óheimilaða rakstrarjáttan til ávís skip.
7. Umsitingin førir fram, at ein kann velja at síggja tey viðurskifti, sum umrødd verða í grannskoðanarfrágreiðingini sum einstøk mál, har málsviðgerðin hevur verið ov vánalig. Men mett verður, at í veruleikanum hava høvuðstrupulleikarnir verið feilir í umsitingarbygnaðinum, sum undir einum kunnu kallast »systemfeilir«:
 - a) Umsitingin hevur ikki verið nóg sterk og væl kvalifiserað á tungum uppgávum, t.d. viðvíkjandi veðhaldum og skipabyggimálum, og politisku myndugleikarnir hava sostatt í nógum førum ikki havt eitt fakligt mótspæl.
 - b) Generelt hevði verið ov lítil manning í umsitingini.
 - c) Manglandi lógarkrøv/reglur um fakliga viðgerð og faklig tilmæli.
 - d) Manglandi krøv um skrivligar frágreiðingar í øllum málum, harundir ein meting bæði sum einkultmál og sum liður í einari samlaðari/størri samfelagsligari heild.
 - e) Tað hevur ikki verið fýrdur ein starvsfólkapolitikkur, ið kundi útvegað landsstýrinum ta arbeiðsmegi, ið landsstýrinum tørvaði, og hildið fast uppá hesa arbeiðsmegi. Hetta hevur ført við sær skeiva manning, stóra útskifting, og lítlan kontinuitet í arbeiðinum. Manglandi krøv um eftirútbúgving av teimum med-

arbeiðarum, ið ikki frá byrjan høvdu neyðugu útbúgvingarnar.

Veðhald fyrri lánnum til flakavirkir.

Í sambandi við gjøgnumgongd av veðhaldum og veðhaldsútleggum, ið skrásett eru í tíðarskeiðinum 1989 til 1991, hava vit gjøgnumgingið veðhald fyrri lánnum til 3 flakavirkir.

Umframt hesi flakavirkir, hevur landsstýrið veðhildið, veitt lán og sett partapening í nógv onnur flakavirkir, og eru fleiri av hesum skrásett sum veðhald/veðhaldsútlegg í tíðarskeiðinum 1989 til 1991 og seinni.

P/F Norðis

Í sambandi við ummæli av umsókn dagfest 8. februar 1984 um veðhald fyrri láni til umbygging av virkinum, mælir Búskaparráðið til at nýttar verða 4,7 mió.kr., og dentur verður lagdur á, at talan er um rationalisering og góðskubetring og ikki um framleiðsluøking.

Árið eftir, í 1985, verða útbyggingarætlaninar broyttar. Í einum uppleggi frá eini flakavirkisnevnd verður mælt til, at útbyggingin verður meira umfatandi enn áður nevnt. Ætlanin er nú at útbyggja fyrri 10,5 mió.kr.

Nevnast kann, at lögtingið við 27-0 atkvøðum í mars 1986 samtykti uppskot landsstýrisins frá 4. desember 1985 um at seta upp til 210.000 kr. í partapeningi í P/F Norðis. Í viðmerkingum landsstýrisins verður nevnt, at talan er um at tryggja arbeiði til allar hendur og at fremja bygdamenning. Nevnt verður, at árliga ráfiskanøgðin liggur nú um 5.000 tons, og at útbyggingin kemur at kosta umleið 10,6 mió.kr.

Í 1987 verður søkt um, at veðhaldið verður hækkað til 70% av 14,8 mió.kr.

19. januar 1989 ger ein arbeiðsbólkur álit um støðuna og móguleikar framyvir fyrri einum lönandi rakstri, og 20. januar 1989 undirskrivar Sjóvinnubankin 2 skuldarbrøv. 2. februar 1989 verða hesi aftursend til Sjóvinnubankan við áriti um landskassaveðhald.

Annað skuldarbrævið uppá 6,4 mió.kr. kom ístaðin fyrri 2 skuldarbrøv við áriti um landskassaveðhald undirskrivað av landsstýrinum í 1979. Restskuldin á hesum lánnum var 1,3 mió.kr., og eftirstøðurnar 5,1 mió.kr., í alt 6,4 mió.kr.

Hitt skuldarbrævið uppá 4,7 mió.kr. var viðvíkjandi láni til umbygging. Hetta var tað sum pláss var fyrri innanfyri 70% av metingini.

Í skrivi til landsstýrið dagfest 3. apríl 1989 hevur Búskaparráðið viðgjørt omanfyrinevnda til-mælið frá arbeiðsbólkinum dagfest 19. januar 1989. Búskaparráðið metir ikki tað kann lata seg gera undir verandi umstøðum at fáa meiri rávøru. Nevnt verður, at tey seinastu árinu hevur rávørunøgðin liggið um gott 2.500 tons, og vísandi til at samlaða skuldin er 37 mió.kr. og at felagið er insolvent, metir Búskaparráðið, at ongin bjarging er mógulig, og at tann frægasta loysnin er tann mest radikala, nevnliga at lata virkið fara á húsagang og so starta av nýggjum.

Komandi árinu minkaði rávørunøgðin, og var í 1992 komin niður á umleið 1300 tons. Ultimo 1992 vóru lánini við landskassaveðhaldi vaksin úr 11 til 18 mió.kr., harav eru nærum 10

mió.kr. falnar til gjaldingar. Viðmerkjast skal, at tað bara vóru lánini, sum landskassin veðhelt fyri, sum vóru í eftirstøðu.

Viðmerkingar:

1. Bert lán ið landsstýrið veðhelt fyri vóru í árávís í stórari/vaksandi eftirstøðu.
2. Mett verður ikki, at vísast kann til heimild í Ll. nr. 35/1988, tá veðhald í 1989 verður veitt fyri eftirstøðum og falnari skuld viðvíkjandi tveimum lánnum við landskassaveðhaldi veitt upp til 10 ár áðrenn, men er hetta óivað gjørt til tess at »endurnýggja pantivirðið«.
3. Búskaparráðið legði í sínum tilmæli í 1984 dent á, at talan ikki skuldi vera um framleiðsluøking í sambandi við íløgur, og setti í apríl 1989 spurnartekin við grundleggjandi fyrirteytir í tí álitni, ið gjørt varð av einum arbeðsbólki í januar 1989 í sambandi við at landsstýrið í 1989 veitti veðhald fyri lánnum uppá 11 mió.kr., harav 6,4 mió.kr. viðvíkjandi gamlari skuld. Men nevast skal, at lögtingið í 1986 við 27-0 atkvøðum samtykti lóg um at seta partapening í felagið í sambandi við útbygging.

P/F Sólarris

Síðst í sjevtiárunum veitti landskassin veðhald fyri lánnum uppá 3,5 mió.kr. í Sjóvinnubankanum til umbygging av virkinum.

Hesi lán vórðu ikki afturgoldin, og á fundi í apríl 1984 um vánaligu fíggarligu støðuna hjá P/F Sólarris, noktaði landsstýrið at vera við í útbygging/kapasitetsøking, og spurningur varð reistur, um ikki virkið skuldi verið selt á tvang.

Í 1985 vórðu gjørd fleiri uppskot um útbyggingar/effektiviseringar av virkinum, og landsstýrið játtaði at veita veðhald fyri kreppuláni uppá 1,5 mió.kr.

Í 1987 samtykti Føroya Landsstýri at gjalda gamlar eftirstøður uppá lán við landskassaveðhaldi, íalt 6,7 mió.kr. Hetta veðhaldsútlegg varð ikki kravt inn frá virkinum, men varð »niðurfryst«. Somuleiðis samtykti landsstýrið at veðhalda fyri 70% av eini útbygging, mett til 22 mió.kr., við heimild í lóg nr. 18/1960.

Í apríl 1988 samtykti lögtingið við lóg at seta 800 t.kr. í partapeningi í Sólarris. Uppskotið varð samtykt við 28-0 atkvøðum. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið førir landsstýrið fram, at við teimum bátum, skipum og loyvum, sum fingin eru, er rávørugrundarlagið tryggjað.

Útbyggingin gjørdist okkurt um 7 mió.kr. dýrari enn ætlað, og landsstýrið veitti veðhald av meirkostnaðinum eftir lóg nr. 35/1988. Virkið varð pr. 15. november 1989 virðismett til 43,2 mió.kr., og íalt varð í sambandi við útbyggingina veðhildið fyri 17,5 mió.kr. Skuldarbræv uppá 17,5 mió.kr., við áriti um landskassaveðhald, varð undirskrivað í mars 1990.

Virkið bar seg ikki, og í 1991 og 1992 vórðu skrásettar 22,8 mió.kr. sum veðhaldsútlegg, umframt 6,7 mió.kr., sum vórðu goldnar og niðurfrystar í 1987. Sostatt misti landskassin í alt

30,3 mió.kr. íroknað partapening uppá 0,8 mió.kr.

Viðmerkingar:

Virkið megnaði ikki at afturgjalda smærri lán við landskassaveðhaldi, ið veitt vórðu síðst í sjevtiárunum. Tann serliga flakavirkisnevndin, sum m.a. kannaði Sólarris, kannaði harumframt nøkur onnur flakavirkir, ið tá vóru í kreppu. Talan var ikki um nakra heildarmeting. Men nevast skal, at lögtingið í 1988 við 28-0 atkvøðum samtykti lóg um at seta partapening í flakavirkið í sambandi við útbygging.

P/F Kósavirkið

26. oktober 1988 varð søkt um veðhald fyri 30% av eini útbygging av Kósavirkinum uppá 26,7 mió.kr. (sum var farin fram í 1987/88). Víst varð til, at »sum støðan hjá P/F J.F. Kjølbro er nú, er tað av stórum týðningi, at fáa hetta veðhald játtað skjótast gjørligt«, og var hetta samtykt á landsstýrisfundi 31. oktober 1988.

Lánið uppá 8 mió.kr. varð tikið í Føroya Banka primo 1989. Rentur og avdráttir vórðu ikki goldin, og lánið vaks við rentum og trotaprovisión (íalt uml. 20% p.a.), til tað varð innfríað av landskassanum við 14,3 mió.kr. ultimo 1992. 8 mió.kr. vórðu mótvegis felagnum fastfrystar í 5 ár og restin avskrivað við heimild í lögtingslóg nr. 28 frá 30. apríl 1987 um eftirgeving av skuld til landskassan.

Viðmerkingar:

1. Veðhaldið tykist ikki at vera veitt útfrá eini heildarætlan/-meting um kapasitet/rávørunøgd í hesum øki ella landinum sum heild, ella um virkið var ført fyri at gjalda lánið aftur. Tá landsstýrið í 1988 fekk umsókn og samtykti at veðhalda fyri láni til útbygging av P/F Kósavirkinum, var henda farin fram, og víst varð til (vánaligu) støðuna hjá virkinum.
2. Ymisku prinsipp vórðu nýtt av landsverkfrøðinginum í sambandi við virðismeting av virkjum/bygningum sum heild, og í nøkrum førum verða nýttar m²-metingar fyri gamlar og nýggjar m², í nøkrum førum bókað virði og í øðrum førum ein kombinatióin.

Veðhald fyri lánnum til onnur virkir.

Umframt til flakavirkir, hevur landskassin veðhildið fyri lánnum og veitt stuðul og lán til onnur virkir enn flakavirkir.

P/F Blue North

Eitt tað størsta veðhaldsútleggið, skrásett í 1989-1991 fyri lán til onnur virkir, er viðvíkjandi P/F Blue North. Talan er um 34 mió.kr., umframt 2 mió.kr., sum eru bókaðar á ognarkonto, t.v.s. íalt umleið 36 mió.kr.

16. mars 1984 legði lögmaður vegna landsstýrið fram uppskot um veðhald fyri láni og til partapening í P/F Blue North.

Sambært lógini er talan um at veita veðhald upp til 2,8 mió.kr. í láni og at seta 460 t.kr. í partapeningi í felagið.

Harumframt skuldi landskassin gjøgnum grunnin til ídnaðarfremjandi endamál, sambært viðmerkingunum til lógaruppskotið, veita 1.650 t.kr. í stuðli og Menningargrunnurin skuldi lata 450 t.kr., íalt 2,1 mió.kr.

Virkið varð upprunaliga mett at kosta 16,8 mió.kr.

Virkið var liðugt í 1986. Sambært ársroknskapi felagsins fyri 1987 var talan um eina íløgu uppá íalt góðar 30 mió.kr.

Viðmerkingar:

1. Løgtingið samtykti í 1984 eina serstaka lóg, Ll.nr. 38/1984, um veðhald fyri láni til P/F Blue North uppá í mesta lagi 2,8 mió.kr. og at seta 460 t.kr. í felagið, og løgtingið varð kunnað um ætlaðu almennu studningsupphæddirnar uppá 2,1 mió.kr. Lógaruppskotið varð lagt fyri tingið áðrenn Búskaparráðið hevði havt høvi at viðgera málið. Tá avtornaði hevði Blue North-prosjektið kostað tí almenna, íroknað lán og stuðul úr Menningargrunninum, grunninum til ídnaðarfremjandi endamál, Menningarstovuni, serliga grunni III í Lønjavningargrunninum og konto »Landsstýrinum at ráða yvir« einar 45-50 mió.kr.
2. Við gjøgnumgongd av málinum sæst, at tað ikki verður víst til lögtingslóg nr. 38/1984 í sambandi við at veðhald seinni vórðu givin. Orsøkin er helst hon, at heimildin vísti seg at vera alt ov lítil. Mett verður ikki at løgtingið hevur samtykt aðrar veðhaldslógir ístaðin fyri Ll. nr. 38/1984 um veðhald fyri láni til, og partapening í Blue North, Kollafirði. Spurningur kann setast við, um landsstýrið hevði heimild at nýta lögtingslógirnar nr. 18/1960 og nr. 35/1988, ið heimilað veðhald fyri lánnum til bygging av frysti- og flakavirkjum og kuldagoymslum, vísandi til, at talan ikki var um eitt vanligt flakavirki, og at løgtingið hevði samtykt eina serstaka lóg um at veðhalda fyri láni uppá 2,8 mió.kr. til hetta serliga virkið. Vit duga ikki at síggja, at veittu veðhaldini fyri lánnum eru samtykt í Fíggjarnevndini.

3. Umsitingin er biðin um geva eina frágreiðing um goymsluveðhaldið uppá 5 mió.kr., ið veitt varð í 1987, og sum varð goldið sum veðhaldsútlegg til P/F Føroya Banka við 4,8 mió.kr. í okt. 1989, og at upplýsa, um treytirnar fyri hesum veðhaldi eru hildnar.
4. Mett verður at veðhaldið fyri láninum uppá 5,2 mió.kr., sum varð veitt í oktober 1988 vísandi til heimild í Ll. nr. 35/1988, ikki leyk treytirnar, sum ásettar vóru í lógini, víst varð til. Virkið varð í hesum sambandi av landsverkfrøðinginum virðismett til íalt 33,6 mió.kr. Bygningurin varð virðismettur til 13,8 mió.kr., tað bókaða virði var 11,5 mió.kr. Know-how v.m. og rentur í byggitiðini eru eisini við í virðismetingini. Sambært ársroknskapinum fyri 1987 og roknskapinum 1. hálvár 1988 var felagið insolvent og fyrivarni var tikið fyri framhaldandi rakstri.

P/F Klaksvíkar Roykivirki

Á Gjaldstovuni eru vegna veðhald fyri láni til P/F Klaksvíkar Roykivirki bókað veðhaldsútlegg uppá uml. 3 mió.kr. Umframt eina upphædd uppá 4,2 mió.kr. í Sjóvinnubankanum vegna sama veðhald, sum enn ikki er goldin og skrásett sum veðhaldsútlegg.

Landsstýrið undirskrivaði borgmansvátan fyri láni uppá 4,8 mió.kr. í september 1988 við heimild í lögtingslóg nr. 18 frá 25. apríl 1960 um veðhald fyri láni til frysti og flakavirkir.

Tilsøgn um veðhald var upprunaliga givin í juli 1986, tá landsstýrið »í prinsippinum« samtykti at veita vanligt veðhald uttan sjálvskuldnaraábyrgd fyri 4 mió.kr. í sambandi við bygging av nýggjum roykivirki fyri 15 mió.kr. Byggiprísurin gjørdist nakað hægri, og í desember 1987 metti landsverkfrøðingurin virkið til 25 mió.kr., íroknað maskinur og leysalutir frá gamla virkinum. Veðhaldið varð seinni broytt til sjálvskuldnarakautión.

Sambært metingini hevði virkið ein kapasitet uppá 6.000 tons um árið til flakaframleiðslu, og haraftrat til royking av 1.000 tonsum av laks o.ø. um árið.

Veðhaldsútlegg/innkrevjing

Í sambandi við at landsstýrið í 1989 og 1990 gav gjaldstovuni boð um at útgjalda peningin, verður boðað frá, at málið verður at senda til innheitingar, um peningurin ikki er goldin innan 14 dagar.

Í skrivi frá landsstýrinum í apríl 1991 til Føroya Gjaldstovu, verður gjaldstovan biðin um at taka aftur kravið, ið liggur í fútarættinum, móti Klaksvíkar Roykivirki aftur, og Advokatskrivstovan fær síðani boð frá gjaldstovuni um at taka kravið aftur.

Virkið varð selt á tvingsilssølu í 1992. Sum nevnt kunnu samlaðu veðhaldsútlegg landskassans við rentum gerast upp til 7,2 mió.kr. Menningargrunnurin misti umleið 5,5 mió.kr.

P/F Atlantic Fish Cold Storage

Í tíðarskeiðinum 1989 til 1992 legði landskassin út 17 mió.kr. vegna veðhald veitt í 1988 fyri tveimum láninum til P/F Atlantic Fish Cold Storage. Um Grunnurin til Ídnaðarfremjandi Enda-

mál og Menningargrunnurinn verða íroknaðir, misti landskassinn fílt einar 25 mió.kr. í sambandi við, at virkið varð selt á tvingsilssölu.

Viðmerkingar:

1. Hóast umsitingin í sínum ummæli setti spurnartekin við grundleggjandi fyrirteytir í einum uppleggi um byggingina av goymsluni, og Búskaparráðið í sínum ummæli greitt mælti frá, samtykti landsstýrið í 1986 í »prinsippinum« at veðhalda fyri lánnum til hetta prosjekt.
2. Hóast umsitingin vísti á, at Búskaparráðið fyrr hevði mælt frá, og annars mælti til, at um so var at landsstýrið samtykti at veðhalda, at veita veðhaldið sum vanligt veðhald, samtykti landsstýrið endaliga at veðhalda við sjálvskuldnaraábyrgd.
3. Nevndin í Menningargrunninum samtykti í 1986 at veita lán uppá 2 mió.kr. til hetta prosjekt við landsstýrisins góðkenning, hóast Menningargrunnurin í drúgvvari frágreiðing gjølla hevði greitt frá, at rentabilitetur ikki kom at vera í prosjektinum. Ein treyt fyri láninum var, at partapeningurin varð 15% av kostnaðinum. Boðað varð frá, at lánið ikki undir nøkrum umstøðum fór at verða hækkað. Lánið varð tó í 1988 og 1989 hækkað við ávikavíst 2 og 0,5 mió.kr.
4. Í apríl 1988 boðar advokatur felagsins frá, at bygningurin er yvirtikin, og at tað av viðlagdari uppgerð frá klientum hansara framgongur, at tær realiseraðu byggiútreiðslurnar í sambandi við 1. byggistig vórðu 44,2 mió.kr. Vísandi til byggiroknskap dagfestan 20. juli 1988 frá grannskoðara felagsins vátta metingarmenninir hjá Landsverkfrøðinginum, at samlaði byggikostnaðurin er 45 mió.kr. Í juli 1988 samtykti landsstýrið, við heimild í lögtingslóg nr. 35 frá 20. mei 1988, at veita veðhald svarandi til 20% av 45 mió.kr. eftir meting, eftir vanligum treytum, og treytað av at eginpeningurin verður 15% av virðismetingini. Vísandi til bókaða virðið av bygninginum í ársroknskapinum uppá 30 mió.kr. metti umsitingin í einum tilmæli í 1990, at pláss var ikki fyri nøkrum landskassaveðhaldi, og at treytir settar av landsstýrinum og Menningargrunninum um eginpening/partapening vórðu ikki hildnar.
5. Viðvíkjandi einum goymsluveðhaldi uppá 3,5 mió.kr., ið veitt varð í 1988, verður tað mett ivasamt, um eitt tilíkt veðhald eisini umfatar rakstrarútreiðslur so sum el, leigu v.m. uppá góðar 1,3 mió.kr., og um allar treytirnar annars vórðu hildnar viðvíkjandi áteknun av fakturum og um at ágóðin av söluni skuldi góðskrivast hesi konto.

Veðhald fyrri lánnum til kommunur.

Vit hava gjøgnumgingið veðhald fyrri lánnum til tvær kommunur.

Tær størstu lántøkurnar/veðhaldini hava tilknýti til útbygging av havnum, og umsóknirnar frá kommununum um veðhald/lántøku komu í flestu førum væl aftaná at sáttmálar um útbyggingar vóru gjørdir, og arbeiðið var farið í gongd.

Hesir sáttmálar vórðu góðkendir av landsverkfrøðinginum sambært løgtingslóg nr. 61 frá 9. juni 1988 um 8-ára ætlan fyrri útbygging av havnunum. Praksis hevur verið, at landsstýrið í § 2 í hesi lóg er at skilja sum landsverkfrøðingurin. Kommunurnar hava í sambandi við hesa góðkenning tryggjað sær 65% í studningi í eitt 8 ára skeið, tó í mesta lagi tær upphæddir, ið nevndar eru í lógini.

Manglandi samskipti millum landsverkfrøðingin og landsstýrið hava ført við sær, at ofta stórar havnaútbyggingar vórðu settar í verk, uttan at landsstýrið hevði havt høvi til at taka støðu til og geva neyðug loyvi eftir grein 39 í kommunulógini 2. stk., har ásett er, at um eitt arbeiði skal verða fíggað við lántøku, má ikki verða byrjað, fyrr enn loyvi landsstýrisins fyriliggur. Tá umsóknir frá kommununum um lán/veðhald komu til landsstýrið, var hetta í so máta »ov seint«, við tað kommunurnar tá vóru sáttmálabundnar, og landsstýrið hevði tá onki annað val enn at játta. Tann einasta góðkenning, ið vanligi fyriliggur, er tann »tekniska« góðkenningin frá landsverkfrøðinginum.

Í sambandi við at landsstýrið umhugsaði munandi at avmarka kommunala lántøku til íløgur, so hesar ikki skuldu fara upp um eina ávísa upphædd, var í oktober 1989 heitt á kommunurnar um at senda inn langtíðarfíggarætlan. Samlaða íløguaetlan landsstýrisins varð tó ikki gjørd liðug.

Í sambandi við viðgerð av umsóknum um loyvi til lántøku gjørdi umsitingin metingar, har lánibyrdan varð sett í mun til skattainntøku og íbúgvaratal í viðkomandi kommunu. Vegna ymisk skattaprosent og umstøður annars, vórðu hesar metingar gjørdar í hvørjum einstøkum føri. Tilmæli frá umsitingini vórðu ikki altíð fylgd av landsstýrinum, og umsitingin metir, at kommunala eftirlitið í ein ávisan mun er »politiskt«, og at tað sambært kommunulógini ikki er heimild at áseta fastar/objektivar reglur hesum viðvíkjandi.

Veðhald fyri láni til P/F Atlantic Airways

Tað størsta veðhaldið, ið veitt er í tíðarskeiðinum 1989-1991, er uppá 70 mió.kr. til P/F Atlantic Airways. í 1989.

Veðhald varð givið sambært lögtingslóg nr. 29 frá 20. apríl 1989. Orsøkin til at hetta veðhald varð givið tá var, at Maersk Air fekk dømt Cimber Air til at fara burturúr samvinnuni við føroyingar í p/f Atlantic Airways.

Í tí sambandinum yvirtók p/f Flogleiðir partapeningin hjá Cimber Air uppá 980 t.kr., svarandi til 49%, eins og landskassin yvirtók veðhaldsskylduna sum Cimber Air hevði fyri lántøku hjá P/F Atlantic Airways. Hereftir átti p/f Flogleiðir sostatt einsamalt allan partapeningin í P/F Atlantic Airways.

Sambært omanfyri nevndu lóg fekk landsstýrið heimild at hækka tann beinleiðis partapeningin í p/f Flogleiðir við 9.750 t.kr.

Við gjøgnumgongd av hesum lögtingsmáli sæst, at figgjarnevndin í mars mánaði 1989 m.a. hevur gjøgnumgingið figgjar- og rakstrarætlan fyri 1989 hjá p/f Atlantic Airways.

Sambært álitinum hevur figgjarnevndin:

»fingið ta fatan, at vónir eru fyri, at raksturin av føroyska flogfelagnum framyvir kemur at bera seg - alt annað líka - um skynsamliga verður atborið. Figgjarnevndin vil sostatt mæla lögtinginum til at veita landsstýrinum umbidnu heimildina at veðhalda, hóast upphæddin er stór.«

Í løgmansrøðuni í 1992 varð sagt: *»Føroyska flogfelagnum hevur enn ikki nýttst figgjarligt ískoyti - og fær tað valla.«*

M.a. vísandi til at eitt DEM lán, svarandi til 150 mió.kr., fall til gjaldingar í 1994, metti grannskoðanardeildin í skrivi til Føroya Landsstýri dagfest 13. november 1992, at landsstýrið sum størsti eigari og veðhaldsgevari hevði skyldu til at kunna seg um ta aktuella figgjarligu støðuna hjá felagnum og gera eina realistiska meting av framtíðarútlitinum og teim rellu virðunum í felagnum v.m. og síðani taka støðu til, um ella undir hvørjum formi, og hvørjum umstøðum og fyritreytum felagið annars kann halda áfram, eisini við tí fyri eyga at gera upp hvørjar avleiðingar hetta fær á eykafiggjarlógarruppskotið fyri 1992 og/ella figgjarlógarruppskotið fyri 1993.

Somuleiðis varð mettt, at tað ein spurningur um hvussu long tíð kann ganga, áðrenn lögtingið eigur at kunnast um støðuna m.a. vísandi til omanfyristandandi brot úr álitinum frá figgjarnevndini til lögtingið viðvíkjandi rakstrarútlitinum hjá Atlantic Airways, í sambandi við at lógin um veðhald og hækkan av partapeningi varð samtykt í 1989.

Vísandi til hetta skriv boðaði landsstýrið í skrivi dagfest 26. november 1992 frá, at samskiftisdeildin í innanhýsis arbeiðsskrivi dagfest 19. oktober 1992 var komin til eina líknandi niðurstøðu, og at landsstýrið hevði lagt uppskot fyri lögtingið um nýteknarav partapeningi í

felagið uppá 75 mió.kr. Sambært viðmerkingum landsstýrisins til lógaruppskotið verður mettt, at sum fíggjarstöðan er hjá felagnum er givið, at veðhaldið verður effektivt, og partapeningurin partvís (70 mió.kr.) nýttur til at niðurgjalda skuldina við, samstundis sum veðhaldið fellur burtur, og partvís nýttur til ískoytisgjaldføri hjá felagnum.

Veðhald fyri lánnum til IRF

Sambært lóg nr. 29, frá 5. mei 1981, varð landsstýrið heimilað landskassans vegna at veðhalda fyri láni til Interkommunala Renovationsfelagsskapin til bygging av brennistøð.

Sambært viðmerkingunum til lógaruppskotið var ætlanin at byggja eina brennistøð, ið kundi brenna ruskið frá øllum landinum (3 tons ovn), og varð støðin mett at kosta (í 1980- prísnum):

Byggibúning	1,9
Bygningar	9,7
Ovnar og onnur maskinútgerð	10,7
Ymist	1,9
Prosjekteran og fyrisiting	2,6
Óvæntaðar útreiðslur	<u>3,0</u>
Tilsamans	<u>29,8 mió kr.</u>

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið varð upplýst, at limirnir, sambært lógum felagsins (§ 5), gjalda eitt aconto-mánaðargjald, soleiðis sum hetta er ásett í figgjarætlan felagsins. Tá roknskaparárið er farið, verður limagjaldið endaliga regulerað.

»Sostatt er talan um eitt lutafelag, har lutaeigararnir eftir tí samtyktu figgjarætlanini binda seg til at gjalda rakstrarhallið, lutað uppá limirnar í mun til íbúgvaratalið. Endaliga limagjaldið verður ásett, tá roknskaparársliðið fyriliggur.«

Sum treyt fyri veitan av veðhaldi varð kravt, at lógir felagsins blivu broyttar soleiðis, at nýtt 2. og 3. stk. varð skoytt uppí § 4:

Stk. 2 Lutaeigararnir borga pro rata - í mun til íbúgvaratalið - fyri tær árlegu útreiðslurnar til rentu og avdrátt av møguligum lánnum felagsins.

Stk. 3 Fer lutaeigari burturúr felagnum, verður hann av hesi orsök ikki leysur av skyldu síni sambært § 4, stk. 2, fyrrenn tey lán, sum upptikin eru meðan hesin var limur, eru fult goldin.

Somuleiðis varð upplýst, at sum treyt fyri veðhaldinum er landsstýrið sinnað at krevja, at ognirnar verða settar í veð fyri lánið.

Vísandi til viðmerkingar landsstýrisins til lógaruppskotið um veðhald fyri láni til IRF, og álitid frá meirilutanum í figgjarnevndini, varð dentur lagdur á tær skyldur, ið limakommunurnar høvdu sambært lógum felagsins, at gjalda rakstrarhallið hjá IRF og borgskyldur limakommunanna fyri upptikin lán.

Løgtingið má tí hava havt ta fatan, at lógin um veðhald fyri láni til IRF neyvan vildi viðføra tap fyri landskassan.

Um heystið 1981 varð upptikið eitt lán uppá NLG 11,4 mió., tá svarandi til uml. 32,3 mió.kr., til 13 1/8% p.a., ið skuldi afturgjaldast við NLG 1.140.000 hvønn 5. oktober frá 1987 -1996.

Ymiskir trupulleikar vóru við at fáa byggiloyvi til brennistøðina, og ikki fyrr enn í 1987 kom gongd á byggingina av brennistøðini í Leirvík, sum varð tikin í nýtslu í 1989.

Hóast munandi broyttar umstøður og fyritleyri veitti landsstýrið í 1988, við heimild í omanfyrinevndu lóg nr. 29 frá 5. mei 1981, veðhald fyri einum nýggjum DEM-láni til IRF uppá 40 mió.kr., og í 1989 veðhelt landsstýrið fyri at DEM-lánið varð hækkað við 20 mió.kr. til í alt 60 mió.kr., sum allar fullu til gjaldingar í 1993.

- - - - -

Burtursæð frá 0,3 mió.kr. í 1981, hava kommunurnar ikki goldið limagjald í tíðarskeiðinum fram til 1989, tá brennistøðin varð tikin í nýtslu.

Árini 1989-1991 rindaðu kommunurnar bert acontogjöld. Hóast stór rakstrarhall varð endaliga limagjaldið tó ongantíð ásett og innkravt sambært § 5 í lógum felagsins.

Samlaðu veðhaldsútlegg landskassans fram til og við 1991 vóru einar 36,5 mió.kr. Av hesum var onki kravt innaftur frá limakommununum.

Vísandi til omanfyrirstandandi og ta truplu fíggjarligu støðu limakommunurnar og landskassin vóru í, varð í skrivi frá grannskoðanardeildini til landsstýrið dagfest 28. oktober 1992 mett, at viðurskiftini mótvegis IRF undir øllum umstøðum komu at fáa munandi avleiðingar fyri fíggjarlógina og/ella fíggjarætlanirnar hjá limakommununum fyri 1993 og árin framvið, og at støða mátti takast til viðurskiftini viðvíkjandi veðhaldsútleggum landskassans mótvegis limakommununum (veðhaldsútleggini eru hvørki renturoknað ella innkravd). Mett var, at grundarlagið, og treytirnar fyri lógini um veðhald fyri láni til IRF, var so nógv broytt, at løgtingið átti at verða kunnað um gongdina og verandi støðu.

Tann 14. apríl 1993 samtykti løgtingið uppskot frá landsstýrinum um at strika 33 mió.kr. skuld hjá IRF, ið stavar frá útleggum fyri lánum hjá felagsskapinum. Sambært § 1, 2. stk., er strikingin treytað av, at felagsskapurin ger neyðug tiltøk, sum frameftir gera javnvág í rakstrinum.

Í sambandi við avtaluna, ið gjørd varð við dansku stjórnina í mei mánaði 1993 um umskipan av uttanlandaskuldini til statslán, varð omanfyrinevnda skuld hjá IRF uppá 60 mió.kr. innfríað av landskassanum. Upphæddin verður ikki renturoknað og enn er ongin endalig avtala/afturgjaldsskipan gjørd hesum viðvíkjandi, og ongin renta er goldin fyri 1993.

Uppá fyrispurning metir umsitingin, at treytirnar í § 1, 2. stk., fyri at strika 33 mió.kr. í skuld hjá IRF sambært omanfyrinevndu lóg ikki eru uppfyltar, og hevur lagt nýtt lógaruppskot fyri tingið.

Innkrevjing.

Tollkredittur.

Sambært § 7, 1. stk. í Ll. nr. 23 frá 11. februar 1950 um innflutningsgjöld v.m. við seinni broytingum, mugu tollskyldugar vørur ikki útflyggjast, áðrenn gjaldið er greitt.

Í 1972 samtykti løgtingið eina lógarbroyting, sum heimilaði landsstýrinum at gera undantøk frá hesi reglu fyri stór stórinflytarar ella innflytarar av ávísam vørum.

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið verður víst til trong og vánalig pakkhúsviðurskifti, og upplýst varð, at vørumóttakarinn skuldi seta hóskaði trygd fyri innflutningsgjaldið.

Meginreglan um, at vørur ikki skulu útflyggjast, áðrenn tollurin er goldin, er nú ásett í § 13, 1. stk., í Ll. nr. 121/1991 um toll, og heimildin at gera undantak frá hesi reglu er ásett í § 13, 2. stk.

Tær nýggjastu reglurnar um tollkreditt eru nú ásettar í kunngerð nr. 67 frá 26. juni 1991 um veitan av undantaksloyvi at fáa tollskyldugar vørur útflyggjaðar áðrenn gjaldið er goldið.

Sambært kunngerðini skal vøruinnflytarinn halda tvær høvuðstreytir:

1. Seinast fjúrtan dagar aftaná uppskipan, letur vørumóttakarinn tollvaldinum øll skjøl, ið neyðug eru fyri tollingina.
2. Innflutningsgjaldið fyri tær vørur, ið eru komnar í einum mánaði, skal vera goldið í seinasta lagi 22. í øðrum mánaðinum eftir.

Harumframt er ásett, at vørumóttakarinn verður at seta trygd svarandi til innflutningsgjaldið í einum meðal mánaði, tó ongantíð minni enn 100.000 kr., og at straffrenta verður 1,5% fyri hvønn byrjaðan mánað, frá tí degi ov seint goldið er.

Ásett er, at um vøruinnflytarinn ikki heldur hesar reglur, missir hann rættin til undantaksloyvið.

Landskassin hevur seinnu árin mist tíggtjútals milliónir í sambandi við, at vøruinnflytarar hava havt tollkreditt. Her verður greitt frá nøkrum av hesum málum til tess at lýsa nakrar av orsökunum til, at hesi tap eru staðfest:

Viðvíkjandi tí eina málinum kann nevast, at varð tollkredittkunngerðin fylgd, so hevði felagið mist tollkredittin í februar 1989, tá tað kom í eftirstøðu. Tá var samlaða skuldin 2 mió.kr. og trygdin 0,5 mió.kr. Tollkreditturin varð ikki steðgaður fyrr enn árið eftir, og landskassin misti 5,8 mió.kr. umframt 1,6 mió.kr. í rentum, sum felagið hevði fingið eftirgivið.

Eitt annað felag yvirhelt hvörki treytirnar um at lata tollskjøl inn ella treytirnar um gjalding, uttan at hetta førði við sær, at tað misti tollkredittin. Um tollkredittkunngerðin hevði verið fylgd, átti tollkreditturin at verið steðgaður í seinasta lagi í mars 1987, og hevði landskassin tá ikki mist stórvegis av peningi. Tollkreditturin varð ikki steðgaður fyrr enn í februar 1991 og landskassin misti 3,5 mió.kr.

Í einum øðrum førði átti tollkreditturin at verið steðgaður í januar 1989. Samlaða skuldin var tá umleið 0,8 mió.kr. og trygðin 0,2 mió.kr. Tollkreditturin varð ikki steðgaður fyrr enn góð 2 ár seinni, og var skuldin tá, eftir at trygðin var innfríað, umleið 2,6 mió.kr. Renturokningin var steðgað, og kravið varð ongantíð sent til innheitingar.

Viðvíkjandi einum øðrum felag kann staðfestast, at um tollkredittkunngerðin varð fylgd, varð tollkreditturin steðgaður heilt skjótt eftir at hann varð givin, og í seinasta lagi í byrjanini av 1989, tí tá yvirhelt felagið ikki regluna um innlating av skjølum, og so hevði felagið ongantíð komið í eftirstøðu. Eftirstøðan kom rættuliga til sjóndar eftir at felagið hevði mist tollkredittin í september 1990. Eftirstøðan komst av sendingum, sum ikki vórðu tollavgreiddar. Rentur eru ongantíð tilskrivaðar. Kravið uppá 1 mió.kr. varð ikki sent til innheitingar fyrr enn í november 1993, góð 3 ár aftaná at tollkreditturin varð steðgaður.

Viðmerkingar:

Landskassin kemur í so at siga øllum førum at missa pening, um ein vøruinnflytari kemur í fíggjarligar trupulleikar, av tí at kredittíðin er 2-3 mánaðir, meðan trygðin er ásett við støði í innflutningsgjaldinum í einum meðal mánaði.

Men vísandi til omanfyristandandi er høvuðsorsøkin til, at tað hava verið so stór tap viðvíkjandi tollkreditti, at umsitingin av hesum undantaksloyvum ikki hevur verið í tráð við kunngerðina frá landsstýrinum. Hóast vøruinnflytarar ikki hava goldið og ikki latið skjøl inn til tollingar til ásetta tíð, er alt ov long tíð gingin til vøruinnflytarin hevur mist undantaksloyvið. Reglurnar um straffrentu eru ikki fylgdar, og rentur eru strikaðar/eftirgívnar hóast ongin heimild hevur verið til tess. Í fleiri førum hevur trygðin verið undir tað, ið ásett er í kunngerðini.

Gjaldstovan fekk tíðliga síðsta summar flýggjað tollkredittmálini, so spurningurin um hvør krevur inn, skuldi nú verið komin upp á pláss. Mett verður, at tað neyvan kemur nakað inn av eftirstøðunum.

Nevnast skal, at omanfyrinevndu viðurskifti viðvíkjandi umsiting av tollkreditti sum heild eru komin í rættlag í 1993.

- - - - -

Umfram tollkreditt hava trupulleikar eisini verið við innkrevjing av øðrum gjøldum. Viðvíkjandi **brennioljugjaldi** hevur landskassin eftir øllum at døma mist góðar 6 mió.kr. tí P/F Oljufelagið Føroyar ikki hevur avroknað hesi gjøld. Ongar beinleiðis ásetingar hava verið í lógini um kreditt fyrr enn frá 1. januar 1993, men onki er ásett um trygd.

Viðvíkjandi avrokning/innkrevjing av **ferðagjaldi** verður landsstýrið, upprunaliga í Ll. nr. 23/1987, at áseta nærri reglur fyri inngjalding av gjaldinum.

Hesar reglur eru ikki ásettar, og upplýst er frá Toll- og Skattstovu Føroya, at mannagongdin vanliga hevur verið, at ferðagjöld eru avroknað sum tollkredittur. Henda tíðarfreist er í fleiri førum ikki hildin, og vísandi til at onki er ásett í lóg/kunngerð um rentur, trygd ella kredittíð, hevur gjaldstovan reist spurningin, um heimild er at geva kreditt/gera serligar gjaldsavtalur við ávís feløg. Upplýst er, at Toll- & Skattstova Føroya arbeiðir við at gera uppskot til greiðar reglur fyri avrokning av gjaldinum.

Eftir fyra kvartalum eru skrásettu **MVG** eftirstøðurnar á Føroya Gjaldstovu vaksnar til 34 mió.kr.

Tað tykist ikki sum tann orka og tey amboð, ið nýtt verða til innkrevjing av omanfyrenevndu gjøldum (primert panting, nú oftast úrslitaleyst) eru nóg munagóð, samstundis sum uppskot, ið talan varð um, um broyting í ymsum vinnulógum við tí fyri eyga at kunna sýta ella taka vinnuloyvi aftur, ikki varð lagt fyri tingið.

Nevnast kann eisini, at innkrevjingarlóggávan ikki er samskipað og dagførd.

Skattaeftirstøðurnar eru somuleiðis vaksandi. Nevnast kann, at viðvíkjandi partafelagsskatti er talan um eina 1000 partafeløg, nógv av hesum hava hvørki latið roknskap ella sjálv-uppgávu inn í árávís, og ein stórir partur av eftirstøðunum eru »metingar«.

Viðvíkjandi **veðhaldum/veðhaldsútleggum, serlánum, stuðulslánum og kredittum til vinnulívið annars**, er tað landsstýrið, sum primert hevur/hevur havt ábyrgdina av at fylgja við gongdini og at geva gjaldstovuni boð um skráseting, bókingar, hvørji stig skulu takast viðvíkjandi innkrevjing, avskrivning v.m.

Búskapardeildin metir í hesum sambandi, at tað er týdningarmikið at strika undir, at innkrevjingarfulltrúin bert er ein persónur, sum í tíðarskeiðinum 1991-1993 hevði havt úr at gera við at fáa skil á teimum mongu effektivu veðhaldunum uppá uml. 0,5 mia.kr.

Landsstýrið hevur í nógvum førum ikki givið boð um eina »effektiva« innkrevjing, og í fleiri førum givið boð um at steðga innheitingum, tvingsilssølum, sum stig annars vóru tikin til.

Í nógvum førum hava peningastovnarnir miðvíst stýrt gjaldførinum hjá virkjum/skipum á ein hátt, so at almenn gjöld, ella afturgjalding av landskassalánnum ella høgt rentaðum lánnum við landskassaveðhaldi, koma í síðstu røð, og skip og virkir hava kunna hildið áfram í árávis, hóast veðhaldsútleigg og vaksandi eftirstøður av almennum lánnum. Samstundis sum nýggj veðhald og almenn lán eru veitt, eru gomul veðhald og misrøkt lán í fleiri førum »umløgd« ella »umskipað«.

Vísast kann á tilmæli frá innkrevjingarfulltrúanum í 1992 um at lýsa eitt felag konkurs. Í hesum sambandi varð m.a. umrøtt um § 74 í konkurslógini kundi nýtast til at »umstoyta« afturgjaldingar av lánnum, m.a. til ein ávísan banka vegna »tilvitaða forfordeiling«.

Løgfrøðisliga varð tá mettt, at lítil kjansur var fyri at fáa viðhald í rættinum, m.a. vísandi til at landsstýrið hevði verið fult vitandi um hesi viðurskifti og havt avtalur við bankarnar um at loyva, at eftirstøðurnar á lánnum við landskassaveðhaldi kundu vaks, uttan at krevja at veðhaldini skuldu gerast effektiv.

Mett verður ikki at landsstýrið hevur havt heimild at umsita veðhald og veita lán á ein tílíkan hátt uttan aðra lógarheimild ella játtan.

Nógv hava framvegis eina fatan av, at afturgjalding av ávísari almennari skuld/eftirstøðum kann koma í síðstu røð, uttan at hetta fær stórvegis avleiðingar, og skip og virkir hava m.a. av hesi orsök kunna hildið áfram, hóast tey hava verið »konkursbúgvín« í fleiri ár.

Hetta hevur verið og er kappingaravlagandi, og tey vinnuvirki/skip, ið hava roynt at hildið sínar skyldur ella ikki havt landskassalán ella lán við landskassaveðhaldi, hava verið fyri vanbýti.

Trupulleikarnir viðvíkjandi teim vaksandi eftirstøðunum eru ikki nóg »sjónligir«, m.a. tí broytingar í eftirstøðunum ikki beinleiðis verða tiknar við á figgjarlógini, sum tí ikki gevur eina greiða mynd av veruligu inntøkunum og harvið gjaldførivirkinum, og innkrevjingaramboðini og leikluturin hjá Føroya Gjaldstovu í hesum sambandi verður tí ikki tikin til viðgerðar fyrr enn tað er ov seint. Búskapardeildin upplýsir, at tað er avgjørt at taka broytingar í eftirstøðum við í sambandi við uppsetan av figgjarlógini fyri 1995.

Búskaparráðið

Sambært lögtingslóg nr. 42/1963 verður landsstýrið at skipa eitt Búskaparráð við trimum limum við tí endamáli:

- at kanna figgjarligu støðu hins almenna og figgjarligu viðurskifti landsins,
- at fáa bygt upp tíðarsvarandi og rationellan framleiðsluútbúna,
- at leggja haldgott grundarlag undir hinar einstøku vinnulívsgreinarnar og búskap landsins sum heild,
- at tryggja og økja inntøkumøguleikar vinnustættana.

Sambært lógini fær ráðið heimild til at taka sær skrivara, sakkøna og aðra hjálp og at krevja sær frágreiðingar og aðrar upplýsingar frá stovnum og felögum. Ásett er eisini í lógini, at tann sum við vilja gevur rangar frágreiðingar ella noktar fyri at gera frágreiðingar, kemur undir sekt, um hann ikki kemur undir hægri revsing.

Sambært viðmerkingum landsstýrisins til uppskotið var skipan av ráðnum ein liður í at fáa bygt upp tíðarsvarandi og rationellan framleiðsluútbúna. Endamálið við ráðnum var sostatt m.a. at hjálpa til at veita trygt støði undir uppskotum um figgjarliga og vinnuliga útbygging.

Í reglugerð fyri Búskaparráðið, sum lýst í kunngerð nr. 47/1969 var m.a. ásett, at ráðið skal ganga landsstýrinum til handa at kanna búskaparligar spurningar á teim ymsu vinnulívsoøkjunum, viðgera og geva ummæli í serstøkum málum, sum verða lögð fyri tað, og seta fram uppskot um tiltøk, sum ætlast at vera vinnulívnum at gagni.

Búskaparráðið hevur fingið nøkur av omanfyri umrøddu málum til ummælis, men tað tykist ikki hava verið nøkur skipað mannagongd hesum viðvíkjandi. Í nøkrum førum tók landsstýrið avgerð um lán/veðhald áðrenn Búskaparráðið hevði havt høvi at taka støðu til eitt mál. Í flestu førum mælti Búskaparráðið frá, men landsstýrið fylgdi í nógvum førum ikki hesum tilmælum, uttan at tað greitt sæst, hvørjar aðrar fyritreytir landsstýrið hevur lagt dent á í sínum avgerðum.

Lógin um búskaparráð varð avtikin sambært § 8, 2. skt., í Ll. nr. 33 frá 7. mei 1991 um Hagstovu Føroya.

Orkugrunnurin

Reglur um orkugrunn og orkuráð eru ásettar í lögtingslóg nr. 48/1979 um Orkuráð og Orkugrunn.

Sambært § 1 í lógini verður landsstýrinum heimilað at skipa 5-manna ráð, hvørs uppgáva er at vera ráðgevi hjá politisku myndugleikunum í øllum orkusurningum, harundir av egnum ávum gera tiltøk, sum vera mett deils at veita hollari kunnleika á orkuøkinum, og deils at geva myndugleikunum betri grundarlag at taka avgerðir á.

Í § 2 er ásett, at um landsstýrið og Orkuráðið eru samd um, at ávísar metingar, kanningar ella royndir eiga at verða framdar, verða útreiðslurnar, ið standast av hesum tiltøkum, goldnar úr Orkugrunninum. Í henda grunn verður, sum tørvur er á, játtaður peningur á figgjarløgtingslógunum.

Orkugrunnurin varð avtikin í 1991, og varð hetta staðfest við lögtingslóg nr. 33 frá 27. mars 1992 um avtøku av landskassagrunnum.

Umframt útreiðslur til Orkuráðið uppá 7,3 mió.kr., eru úr grunninum síðani 1980/81 eisini nýttar einar 11,3 mió.kr. til ymiskar kanningar og royndir viðvíkjandi vindorku, vatnmegiútbygging, kanning av avlopshita, bjálving av húsum o.t.

Lánveiting

15. desember **1987** samtykti landsstýrið at veita eitt lán úr Orkugrunninum uppá **2,5 mió.kr.** til **P/F Oljufelagið Føroyar** til partvísa figging av oljutangum. Restskuldin í dag er uml. 1,6 mió.kr. Felagið hevur í eitt longri tíðarskeið ikki avroknað oljugjald, og talan er um í alt einar 6,4 mió.kr. Felagið er lýst konkurs, men virkseimið heldur fram í øðrum navni/felag.

18. februar **1988** samtykti landsstýrið at veita fjarhitaskipanini **20 mió.kr.** í láni úr Orkugrunninum eftir stuðulslánstreytum. Lánið varð útgoldið til **L/F Hitafelagið** í 1989 við panti í íløgum. Hesin peningur er síðani mistur, í sambandi við at ognir felagsins eru seldar á tvingsilssølu og felagið er farið konkurs.

7. apríl **1989** samtykti landsstýrið at veita eitt lán uppá **2,5 mió.kr.** úr Orkugrunninum til **IRF** til íløgur í ROY/IRF, sum tekur sær av olju- og oljulíknandi burturkasti, har ein partur av spilloljuni kann endurnýtast sum brenniolja.

Oljugrunnurin

Við lögtingslóg nr. 99 frá 1. oktober 1986 um serligt gjald á brennolju v.m. varð gjald lagt á innflutningin av olju v.m.

Sambært § 3, stk. 1 í lógini varð ásett, at tær inntøkur, sum landskassin fær av gjaldi sambært hesi lóg, fara í serstakan grunn (Oljugrunnin).

Sambært § 3, 2. stk., hevði grunnurin til endamáls at veita almennum stovnum og grunnum lán fyri at mótvirka lántøku uttanlands.

Við heimild í § 3, 3. stk., í lógini ásetti landsstýrið í kunngerð nr. 100 frá 16. desember 1987 reglur fyri virki grunnsins. Sambært reglugerðini skulu umsóknir um lán úr grunninum verða sendar Føroya Landsstýri, sum tekur avgerð um at veita lán úr grunninum. Lánsrentan varð ásett til í minsta lagi 7½% p.a., og avdráttartíðin í longsta lagi 20 ár.

Í viðmerkingum landsstýrisins til lógaruppskotið varð m.a. víst til teir óvanliga lágu orkuprísirnar, peningarikiligheitina í samfelagnum og gjaldsjavnatrupulleikar. Vísandi til § 3 varð greitt frá, at við almennar stovnar og grunnar varð m.a. hugsað um Húsálansgrunnin, SEV, kommunur o.s.fr.

Oljugrunnurin varð avtikin í 1991, og varð hetta staðfest við lögtingslóg nr. 33 frá 27. mars 1992 um avtøku av landskassagrunnum.

Roknskaparyvirlit:

	<u>1986</u>	<u>1987</u>	<u>1988</u>	<u>1989</u>	<u>1990</u>
					(mió.kr.)
Saldo 1/1	0	3,5	101,5	185,6	281,6
Brennoljugjald	3,5	93,4	112,4	78,1	79,8
Rentuinntøkur		4,6	6,7	17,9	10,2
Útg. til Ráfiskagrunnin	<u>-0</u>	<u>-0</u>	<u>-35,0</u>	<u>-0</u>	<u>-0</u>
Íalt	<u>3,5</u>	<u>101,5</u>	<u>185,6</u>	<u>281,6</u>	<u>371,6</u>
Innistandandi:					
- í donskum peningastovnum	0	92,9	86,7	0	0
- í føroyskum peningastovnum	3,5	0	0	93,8	82,1
Útlán	0	0	77,5	106,9	132,3
Millumrokning við landskassan	<u>-0</u>	<u>8,6</u>	<u>21,4</u>	<u>80,9</u>	<u>157,2</u>
Íalt	<u>3,5</u>	<u>101,5</u>	<u>185,6</u>	<u>281,6</u>	<u>371,6</u>
<u>Lán veitt úr grunninum:</u>					
	<u>1986</u>	<u>1987</u>	<u>1988</u>	<u>1989</u>	<u>1990</u>
Menningargrunnurin			20,0		
Húsálansgrunnurin			40,0	30,0	
Føroya Ídnaðargrunnur			19,5		
L/F Hitafelagið			<u>-0</u>	<u>-0</u>	<u>35,0</u>
Íalt			<u>79,5</u>	<u>30,0</u>	<u>35,0</u>

Viðmerkingar:

Brennuolugjaldið í tíðarskeiðnum 1986 til 1990 var 367 mió.kr., og harumframt hefur grunnurin hesi árin havt rentuinntøkur uppá uml. 35 mió.kr.

Oljugjaldið hefur í tíðarskeiðinum 1986 til 1990 ikki ávirkað yvirskot/hall á figgjarlógini, men er lagt í oljugrunnin.

Í 1987 var peningurin, ið kom inn í grunnin, góðar 90 mió.kr., settur í peningastovnar í Danmark.

Í 1988 var oljugjaldið, íroknað rentuinntøkur, uml. 120 mió.kr.

Uml. 80 mió.kr. vórðu læntar út til Húsálans-, Menningar- og Ídnaðargrunnin. Útvið 50 mió.kr. vórðu nýttar at figgja rakstur hjá landskassanum, íroknað 35 mió.kr. latnar Ráfiskagrunninum sum eykajáttan.

Í 1989 var oljugjaldið, íroknað rentuinntøkur, uml. 96 mió.kr.

30 mió.kr. vórðu læntar út til Húsálansgrunnin og restin varð nýtt til at figgja rakstur/hall landskassans.

Í 1990 var oljugjaldið, íroknað rentuinntøkur, uml. 90 mió.kr.

35 mió.kr. vórðu læntar til L/F Hitafelagið og restin nýtt til at figgja rakstur/hall landskassans.

Samanumtikið kann sigast, at av innkravda oljugjaldinum í tíðarskeiðnum 1986 til 1990 kom umleið helmingurin ongantíð í grunnin, men varð nýttur til at figgja rakstur/hall landskassans hesi árin.

Lánini til Menningargrunnin, Húsálansgrunnin og Føroya Ídnaðargrunn eru síðani eftirgivin við lóg í sambandi við figgjarligar trupulleikar í hesum grunnum, og peningurin, ið læntur varð til L/F Hitafelagið, er mistur í sambandi við, at ognir felagsins eru seldar á tvingsilssølu og felagið farið konkurs.

Lán til L/F Hitafelagið:

Sambært § 3, 2. stk., í lógini hevði grunnurin til endamáls at veita almennum stovnum og grunnum lán fyri at mótvirka lántøku uttanlands. Viðvíkjandi láninum uppá 35 mió.kr. til L/F Hitafelagið í 1990 varð veitt í sambandi við, at felagið tá var í figgjarligum trupulleikum vegna broyttar fortreytir og m.a. ikki hevði fingið figging úr Íleggingargrunninum fyri Føroyar, sum ikki metti seg hava nóg góða trygd, vísandi til § 4 í viðtøkunum fyri L/F Hitafelagið, har ábyrgdin hjá lutaeigarunum SEV og Tórshavnar Kommunu var avmarkað til 0,5 mió.kr. fyri hvønn.

Í skrivi frá Orkuráðnum til landsstýrið í oktober 1989, undirskrivað av formanninum í

Orkuráðnum, sum fyri Tórshavnar kommunu sat sum nevndarlimur í L/F Hitafelagnum, varð m.a. upplýst, at sambært upplýsingum frá býráðnum er ætlanin nú at útbyggja økini í Hoyvíkshaganum rættuliga nógv tættari enn upprunaliga ætlað. Eftir hesi ætlan kemur samlaða byggingin at svara til uml. 3.000 sethús í sunnara og norðrara parti av Hoyvíkshaganum. Víst var til nýggjar útrokningar, sum vísa, at tað ikki er neyðugt at veita stuðul uppá 54 mió.kr., sum Hitafelagið hevði biðið um, men mælt varð landsstýrinum til at veðhalda fyri lánnum upp til 170 mió.kr.

Skrivið frá Orkuráðnum varð sent Hitafelagnum til viðmerkingar, og í skrivi til landsstýrið í november 1989 svarar Hitafelagið, at tað ikki hevur søkt um stuðul uppá 54 mió.kr., og at misskiljing má vera komin í. Upprunaliga umsóknin frá felagnum um lán úr Oljugrunninum uppá 35 mió.kr. verður hækkað til 50 mió.kr., og biðið verður um landskassaveðhald fyri lánnum uppá 100 mió.kr. úr Kreditforeningen Danmark og Íleggingargrunninum. Biðið verður um skjóta viðgerð, so rakstur felagsins ikki steðgar.

24. januar 1990 samtykti landsstýrið at veita 35 mió.kr. í láni úr Oljugrunninum.

Í einum tilmæli frá umsitingini dagfest 27. februar 1990 verður víst á, at tá landsstýrið í sínari tíð veitti eitt lán uppá 20 mió.kr. úr Orkugrunninum, varð dentur lagdur á, at landsstýrið við hesum hevði gjørt sín part og hjálpt til við tí likviditetstilskoti, sum var neyðugt í uppbyggingarfasuni, sambært útrokningum hjá Orkuráðnum, og at tað neyvan hevði verið so stór undirtøka tá, um tað tá var komið fram, at likviditetstilskotið heldur skuldi vera 55 mió.kr. og eisini umfata veðhald fyri lánnum hjá Hitafelagnum.

Í tilmælinum verður m.a. víst á, at við Hitafelagnum er tann høvuðsóvissa, at ongin reiðiliga hevur ábyrgdina. Tórshavnar kommuna hevur sett 500 t.kr. í felagið, men vil annars onga ábyrgd hava, og SEV hevur sett 500 t.kr. og sigur tað heldur ikki vera nakað hjartamál hjá sær. Upplýst verður, at stýrið fyri Íleggingargrunnin vísti til hesa væntandi ábyrgd tá tað avvísti at læna út pening til Hitafelagið. Mett verður, at eitt minstakrav má vera, at Hitafelagið so ella so við kommunu ella brúkarum hevur eina fíggjarliga ábyrgd og ikki bert kann draga lán úr landskassanum ella veðhald.

Mælt verður tí til, at lánið uppá 35 mió.kr. úr Oljugrunninum ikki verður útgoldið áðrenn hesi viðurskifti eru fingið í rættlag og fult yvirlit fæst yvir, hvussu nógv ætlanin er at ábyrgja landskassan.

Í tilmælinum verður lagt aftrat, at umsitingin heldur tað vera sera óheppið, at formaðurin í tí stovni, ið hevur ráðgivið landsstýrinum í hesum máli, fyrst er vorðin nevndarlimur og síðani stjóri í Hitafelagnum, uttan at landsstýrið hevur fingið hetta at vita.

Gistingarhúsgrunnurinn

Lögtingið hefur í nógv ár játtað pening á teim árligu fíggarlógunum til Gistingarhúsgrunnin, fyrstu ferð á fíggarlögtingslógini 1949/50, vísandi til lögtingssamtykt frá 17. desember 1949. Sambært álitinum frá fíggarnevndini varð landsstýrið heimilað at styðja bygging av gistingarhúsum o.l. við lánnum úr grunninum. Útgjaldingarar úr grunninum hava øll árin verið lán. Tey endamál grunnurinn kundi veita lán til, vórðu seinast ásett í kunngerð frá landsstýrinum nr. 125 frá 5. oktober 1988.

Grunnurinn er seinnu árin fyrisitin av nevndini fyri Menningargrunnin, dagliga fyrisitingin hefur ligið hjá stjóranum á Menningargrunninum og Gjaldstovan hefur havt bókhaldið um hendi. Landsstýrið hefur havt yvireftirlit við grunninum, og lán omanfyri 500 t.kr. skuldu góðkennast av landsstýrinum.

Í 1990 veitti grunnurinn 2,7 mió.kr. í lánnum. Í 1991 og 1992 vórðu ikki veitt nøkur lán úr grunninum. Í sambandi við grannskoðanina av ársroknskapinum fyri 1990, varð gjørt vart við, at í samlaða útláni grunsins uppá 9,2 mió.kr. vóru fleiri debitorar, sum í árávís ikki høvdu goldið rentur og avdráttir, eins og nakrar av ognunum, ið grunnurinn hevði veði í, vóru seldar á tvingsilssølu.

Mett var, at fyriskipaða mannagongdin viðvíkjandi lánsjáttanum í flestu førum ikki hevði verið nóg trygg, og í ávísnum føri beinleiðis í stríð við reglugerðina, og at tað harumframt eisini kundi hugsast, at virksema grunsins í ein ávísan mun hefur verið til skaða fyri og forða fyri eini menning av tí partinum av hotelvinnuni, ið hevði roynt at hildið sínar skyldur og bygt á eitt meira umhugað grundarlag. Í hesum sambandi varð víst á, at tað hefur verið ein trupulleiki at lánsveiting, fyrisiting, bókhald og innkrevjing ikki hefur verið á einum stað.

Við heimild í Ll. nr. 33 frá 27. mars 1992 um avtøku av landskassagrunnunum, lýsti landsstýrið 7. oktober 1992 kunngerð um Grunn Ferðavinnunar, sum yvirtók fæ Gistingarhúsgrunsins.

Grunnar viðvirkjandi samferðslumálum

Fram til 1990 er ein stórir partur av nýtsluni á samferðsluøkinum skrásett sum játtan í ymsar grunnar. Fýra teir stórstu grunnarnir eru hesir:

- Havnagerð
- Lendingar
- Flogferðsla
- Berghol- og brúgvagerð

Niðanfyrirstandandi er eitt yvirlit yvir tað, sum skrásett er í rakstrarroknskapunum fyri árin 1989-1991. Til sammetingar eru tøluni fyri árin 1986-1988 tikin við:

	1991	1990	1989	1988	1987	1986	(mió.kr.) Íalt
Havnagerð	96,4	73,0	78,0	60,5	42,5	44,0	394,4
Lendingar	24,7	26,0	26,0	25,0	26,4	22,0	150,1
Flogferðsla	1,1	13,0	25,5	13,0	12,0	6,0	70,6
Berghol- og brúgvagerð	<u>30,0</u>	<u>40,0</u>	<u>61,0</u>	<u>58,0</u>	<u>22,0</u>	<u>34,0</u>	<u>245,0</u>
Íalt	<u>152,2</u>	<u>152,0</u>	<u>190,5</u>	<u>156,5</u>	<u>102,9</u>	<u>106,0</u>	<u>860,1</u>

Í grunnunum er henda nýtsla skrásett:

Havnagerð	102,9	85,8	87,7	66,2	50,4	43,8	436,8
Lendingar	24,7	22,4	20,4	22,8	20,9	21,6	132,8
Flogferðsla	1,1	7,3	24,5	36,7	4,1	2,5	76,2
Berghol- og brúgvagerð	<u>30,0</u>	<u>38,3</u>	<u>61,1</u>	<u>117,1</u>	<u>81,9</u>	<u>43,6</u>	<u>372,0</u>
Íalt	<u>158,7</u>	<u>153,8</u>	<u>193,7</u>	<u>242,8</u>	<u>157,3</u>	<u>111,5</u>	<u>1.017,8</u>

Grunnur til Havnagerð 436,8 mió.kr.

Nýtslan úr grunninum kann í hævðusheitinum útgreinast soleiðis:

	(mió.kr.)
- Havnastudningur til kommunur	238,2
- Gamlarætt	96,1
- Skopunar Havn	70,1
- Vegur út á Bø	3,3
- Løn, sjóuppmátning o.a.	<u>29,1</u>
	<u>436,8</u>

Gamlaætt varð liðug í 1993 og tá vórðu íalt nýttar 131 mió.kr. síðani 1987 og til Skopunar Havn uml. 87 mió.kr. Síðani 1980 eru í alt útgoldnar uml. 125 mió.kr. úr Havnagrunninum, í sambandi við havnaútbygging í Skopun.

Grunnur til lendingar 132,8 mió.kr.

Her er so at siga bert talan um útgjalding av studningi til kommunur.

Grunnur til flogferðslu 76,2 mió.kr.

Her er stórsta nýtslan farin til ílögur í sambandi við gerð av hangari, í alt knappar 60 mió.kr. Burtursæð frá smærri ílögum og útreiðslum viðvíkjandi rakstri av tyrilpallum er peningurin úr grunninum nýttur til at rinda tollendurgjald til Statens Luftfarsvæsen av innfluttum tilfari til ílögur og rakstur sambært avtalu við landsstýrið frá 1963.

Hangarurin, ið er figgaður úr flogferðslugrunninum, verður útleigaður, og ætlanin var at leig-an skuldi fara í flogferðslugrunnin; men tað tykist ikki sum nakað leigugjald er kravt inn.

Grunnur til berghol og brúgvagerð 372 mió.kr.

Í hesum tíðarskeiðnum er mesta nýtslan farin til sambandið Lopra - Sumba 121 mió.kr., Kollafjørð - Kaldbak 106 mió.kr. og Kunoy - Haraldsund 69 mió.kr.

Veðhaldsgrunnurinn

Grunnurinn móti tapum av veðhaldum varð avtíkin í 1991. Sambært landskassaroknskapunum 1988-1990 vórðu niðanfyrirstandandi upphæddir skrásettar við ársenda í hesum grunni.

	1988	1989	(mió.kr.) 1990
AKTIV (akkumulerað veðhaldsútlegg, netto)			
Skála Skipasmiðja	49,8	127,4	147,1
Vágs Skipasmiðja	5,4	25,1	44,4
Veðhaldsútlegg	<u>464,9</u>	<u>634,5</u>	<u>707,0</u>
Saldo ultimo íalt	<u>520,1</u>	<u>787,0</u>	<u>898,5</u>
PASSIV (játtan ÷ avskrivað veðhaldsútlegg)			
Saldo primo	<u>251,1</u>	<u>503,3</u>	<u>586,9</u>
Játtan á figgjárlógini, § 21	50,0	105,0	80,0
Landskassaavlop 1987	231,4	-	-
Rentur	0,3	0,2	
Avskrivað veðhaldsútlegg	<u>÷29,5</u>	<u>÷21,7</u>	<u>÷58,3</u>
Saldo ultimo íalt	<u>252,2</u>	<u>83,6</u>	<u>21,9</u>
	<u>503,3</u>	<u>586,9</u>	<u>608,8</u>
Munur ímillum aktiv og passiv (meirnýtsla)	<u>16,8</u>	<u>200,1</u>	<u>289,7</u>

Munur ímillum aktiv og passiv vísir hvussu nógv er skrásett sum veðhaldsútlegg við ársenda í mun til tað, sum í alt er játtað í grunnin. Tá grunnurinn varð avtíkin í 1990, var akkumuleraða »meirnýtlan« 289,7 mió.kr.

Í sambandi við at grunnurinn varð avtíkin, vórðu akkumuleraðu nettoveðhaldsútleggini uppá 898,5 mió.kr. ultimo 1990 avskrivað roknskaparliga.

Á skjali 3 er eitt yvirlit yvir tey størstu av hesum veðhaldsútleggum og eitt yvirlit yvir tey størstu av teim veðhaldsútleggum uppá 109,5 mió.kr., sum vórðu avskrivað í grunninum í 1988-1990.

Í 1991 vórðu veðhaldsútleggini uppá 167,2 mió.kr. netto skrásett beinleiðis á § 21, og eitt yvirlit yvir tey størstu av hesum veðhaldsútleggum er somuleiðis víst á skjali 3.